

Активни Възрастни граждани за Европа: ръководство към ЕС

ДЕКЕМВРИ 2013

Предисловие от Вивиан Рединг, заместник-председател на Европейската комисия с ресор Правосъдие, основни права и гражданство

Възрастните хора представляват важна и все по-нарастваща част от съвременното европейско общество, от нашата икономика и култура, от живота ни. Независимо от настоящата тежка икономическа ситуация, това явление поставя многобройни въпроси относно начините, по които най-добре може да се гарантира, че възрастните хора ще са социално приобщени и ще могат да се радват напълно на своите права.

Европейската Комисия прилага разнообразни подходи за справяне с тези предизвикателства. Обявяването на 2012 година за Европейска година на активния живот на възрастните хора е знак за нашата силна политическа ангажираност към насърчване на социалното включване и правата на възрастните хора в Европа.

Що се отнася до юридическата страна на въпроса, наблюдаваме важно развитие. През последните години се забелязва постепенно увеличаване на броя насъдебните дела, водени пред национални съдилища и пред различни институции за защита от дискриминация и Съда на ЕС срещу дискриминацията в областта на пазара на труда. Това показва, че антидискриминационното законодателство на ЕС е допринесло в голяма степен за повишаване на осведомеността относно възрастовата дискриминация и правата на възрастните граждани, както и че тези закони ще продължат да имат това действие.

В допълнение, Хартата на основните права на ЕС, която утвърждава правата на възрастните хора, се превърна в отправна точка при разработването на различни политики на ниво ЕС. С нарастването на обществения интерес към Хартата расте и необходимостта гражданите да бъдат по-добре информирани кога и по какъв начин правата, гарантирани в нея, могат да се прилагат на практика. Радвам се, че тази брошура споделя тази цел, обръщайки специално внимание на правата на възрастните хора.

Въпреки че много от възрастните хора в ЕС се радват на добро здраве, остаряването често е съпътствано от ограничения, които затрудняват достъпа до стоки и услуги и възпрепятстват самостоятелния начин на живот. Гарантирането на равен достъп за всички е както въпрос на основни права, така и решаващо условие за оптималното разгръщане на икономическия и социален потенциал на възрастните граждани на ЕС. В унисон с тази

логика, Европейската Комисия обмисля възможността за съставяне на Европейски правен акт за достъпност, който да е предназначен за всички.

Това са само няколко примера за европейски инициативи, които имат пряко влияние върху възрастните хора. Но за да се постигне пълната ефективност на подобни проекти, активният принос на европейските граждани е от особено значение. Инициативи като настоящата публикация дават възможност на възрастните хора да станат част от този процес, защото предоставят изчерпателна информация с какво политиката и законодателството на ЕС могат да допринесат към техния начин на живот. Благодарна съм на Европейската платформа на възрастните хора AGE за оказаната ни помощ в това начинание.

Предисловие от Мариан Седмак, председател на Европейската платформа на възрастните хора AGE

Повече Европа или повече демокрация? В днешните смутни времена този въпрос бе повдигнат на първа страница на авторитетен немски седмичник през юли 2012 г. Настоящата криза се оказа не просто икономическа, но и системна.

Отговорът е очевиден: нуждаем се едновременно както от повече демокрация, социално осигуряване и подпомагане и равни права, така и от повече Европа. Договорът от Лисабон следва тези принципи, давайки нови компетенции на Европейския парламент и откривайки многобройни платформи за диалог с квалифицирани представители на гражданското общество. Това е не просто опит за справяне с „демократичния дефицит“ в ЕС. Промяната допринася значително и за качеството на процесите за вземане на решения и резултатите от тях. В сегашното време на строги икономии е все по-трудно да се постигне социален консенсус. И все пак той е необходим повече от всякога, ако искаме да достигнем до справедливи и балансирани начини за излизане от предизвикателствата. Разбира се, неправителствените организации не могат да взимат политически решения сами, но пък са необходими за провеж-

дането на информиран дебат. През последните години групите, представляващи възрастните хора, се увеличили, превръщайки се в неизбежни участници в диалога по много европейски въпроси.

В продължение на повече от 10 години Европейската платформа на възрастните хора AGE лансира визията за общество на всички възрасти, където всеки човек, независимо от възраст, пол, етнически произход, религия, възможности или сексуална ориентация, може да се радва на равни права и да бъде активен участник в своята общност. В съответствие с Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията (2012 г.), Европейската платформа на възрастните хора насърчава активния живот на възрастните хора, активното гражданство и солидарността и сътрудничеството между поколенията.

Целта на тази брошура е да помогне на възрастните граждани в цяла Европа да разберат как работи ЕС, какви проблеми поставя застаряваща Европа и как възрастните хора могат да допринесат за това да направим Европа едно по-добро място, където всички да живеем, работим и остаряваме.

Предисловие от Ан-Софи Паро, главен секретар на Европейската платформа на възрастните хора AGE

Членовете на нашата платформа често споделят за трудностите, които срещат, когато трябва да обясняват на по-възрастните граждани в своите страни как се взимат решенията на ниво ЕС, какъв отзвук имат тези решения на национално и местно ниво и, като цяло, какво прави ЕС, което да е от значение за живота на възрастните хора. Те искат да знаят и защо възрастните граждани трябва да участват в изграждането на политиката на ЕС и как могат да изразят своето мнение в рамките на обсъждането на европейските политики, които ги засягат.

Секретариатът на Европейската платформа на възрастните хора изготви тази брошура, за да откликне на призивите на нашите членове. Този колективен труд цели да стимулира възрастните хора да станат активни граждани на Европа и да участват в изграждането на едно по-добро бъдеще за всички поколения. Надяваме се, че тази публикация ще допринесе за мобилизирането на по-широк кръг

възрастни граждани в оказването на помощ от тяхна страна за постигането на един „по възрастово толерантен“ ЕС, по-добре подготвен за справянето с основните предизвикателства, поставяни от застаряващото ни население.

Членовете на Европейската платформа на възрастните хора смятат, че е наш общ дълг да участваме в превръщането на това безпрецедентно демографско предизвикателство, което Европа преживява, във възможности за всички поколения.

Надяваме се, че ще оцените тази брошура. Коментари и предложения за това, как тя би могла да бъде подобрена, са повече от добре дошли, тъй като ще продължим да я актуализираме редовно. Не се колебайте да ги споделите с нас.

Съдържание

Въведение	5
I. Европейска правна рамка и политически контекст	7
Първично право на ЕС: Договори на ЕС и Харта на основните права на ЕС	7
Бюджет на ЕС и европейско финансиране	12
Стратегията „Европа 2020“	14
Европейският семестър	15
Европейски семестър: Кой, какво кога прави?	16
Полезни връзки и референции	18
II. Европейски инициативи за насърчаване и защита на правата на възрастните хора	19
Активно гражданско участие и гласът на възрастните хора в политиката	19
Защита от дискриминация	20
Заетост	27
Образование и обучение през целия живот	28
Координиране на социалната закрила на ниво ЕС	30
Пенсии	31
Социално включване и социално участие	34
Доброволческа дейност	36
Промоция на здравето и координация на националните системи за здравеопазване	38
Научни изследвания и иновации	46
Достъпност до стоки и услуги	48
III. Европейските и международните институции и процеси на взимане на решения	57
Европейският парламент	57
Европейският съвет	61
Съвет на Европейския съюз	62
Европейската комисия	64
Процедури за вземане на решения в ЕС	70
Други международни институции	71
IV. Приложения	77
Договорите на ЕС накратко	77
Използвани съкращения и акроними	78

Въведение

Въпреки че възрастните граждани са били свидетели на създаването на ЕС и разгръщането му в пространство на свобода, сигурност и правосъдие, малко от тях осъзнават напълно какво прави ЕС, за да насърчава и прилага техните права и да трансформира нашите общи цели в конкретни резултати за гражданите във всички страни членки.

Целта на тази брошура е да помогне на възрастните хора в ЕС да разберат по-добре какъв е приносът на Договора от Лисабон и Хартата на основните права на ЕС по отношение на: гражданство, защита от дискриминация и равенство между половете, основни права, заетост, социална закрила, безопасност на пациентите и защита на икономическите интереси на потребителите, опазване на човешкото здраве и закрила срещу насилие и малтретиране на възрастни хора. Брошурата ще представи и плановете на ЕС по отношение на защитата и насърчаването на правата на хората с увреждания и възрастните хора, идващи в резултат от ратификацията от страна на ЕС на Конвенцията на ООН от 2011 г. за правата на хората с увреждания.

Брошурата е изработена в рамките на Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията (2012 г.) и представлява преглед на европейската правна и политическа рамка по отношение на подкрепата за възрастните хора, както и актуален поглед върху процеса за вземане на решения от страна на ЕС. Настоящата публикация може да бъде използвана заедно с предишната публикация на Европейската платформа на възрастните хора „Въведение в европейските институции и политически процеси от значение за възрастните хора“ (3-о издание, 2010 г.) като обучителен материал, който да се използва с цел повишаване на информираността сред възрастните хора за това как работи ЕС, как се взимат решения, как гражданите (включително и по-възрастните) могат да се възползват от правата си и да търсят обезщетение в случай на нарушаване и как те самите могат да се включат и да окажат влияние върху процеса за вземане на решения в ЕС.

Надяваме се тази брошура да се превърне в полезно средство за постигането на по-широко разбиране на новата европейска законодателна и политическа рамка и да поясни как, чрез граждански групи и организации, възрастните хора могат активно да се включат в конструктивен граждански диалог, за да повлияят на резултатите от политиката на ЕС.

Стремежът ни е да помогнем на възрастните хора да се включат активно в **Европейската година на гражданите (2013 г.)**, както и в **предстоящите избори за Европейски парламент през 2014 г.**

В брошурата е представена и по-специфична информация, обозначена с цветни текстови полета, както следва:

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Конкретни бележки и предложения за това как възрастните хора могат да участват и оказват влияние на политическите процеси в ЕС

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Конкретни бележки и предложения за това как възрастните хора могат да участват и оказват влияние на политическите процеси в ЕС

Полезна информация за работата и инициативите на Европейската платформа на възрастните хора

Списък с използвани съкращения и акроними може да бъде намерен в приложението в края на брошурата.

I. Европейска правна рамка и политически контекст

Европейският съюз се основава на принципите на правовата държава, т.е. от самото си създаване ЕС предприема всяко действие въз основа на международни договори, доброволно и демократично одобрени от всички страни членки на Съюза. Договорите на Европейския съюз определят целите на ЕС, правилата за функциониране на институциите на Съюза, начините за вземане на решения и отношенията между ЕС и неговите страни членки. Договорите на ЕС представляват правното основание, на базата на което европейските институции могат да приемат закони. Държавите членки трябва да отразяват всички нови европейски закони в своето собствено национално законодателство и да ги прилагат в рамките на определения срок. Ако дадена област на политиката не е посочена в договорите, Европейската комисия – единствената европейска институция с правомощия да внася нови законопроекти – не може да предлага закони в тази област поради липса на правно основание.

Съществува ключов принцип, приложим към всички действия на ЕС: **принципът на субсидиарността**. Той гарантира, че решенията са взети на ниво, възможно най-близо до нивото на гражданите, и че се извършват постоянни проверки, за да е сигурно, че действията на ниво ЕС са оправдани с оглед на наличните възможности на национално, регионално или местно ниво. По-конкретно, това е принципът, според който Съюзът не предприема действия (с изключение на областите, в които има изключителна компетентност), освен ако тези действия не са по-ефективни от възможните действия на национално, регионално или местно ниво. **Принципът на субсидиарността е** тясно свързан с принципа на пропорционалността, който изисква всяко действие от страна на ЕС да не надхвърля онова, което е необходимо за постигане на целите на договорите.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Има юридически граници на това, което Европейският съюз може да направи в отговор на исканията на своите граждани. За гражданите е важно да разберат добре в кои области е възможно да бъдат предприети действия от страна на ЕС и в кои може да се работи само на национално или местно ниво. Тази брошура може да помогне на възрастните хора в Европа да разберат по-добре какво се прави и какво може да бъде направено на европейско ниво в отговор на техните нужди и интереси. Тя също така обяснява как възрастните хора могат да помагат и оказват влияние върху съставянето на политики, които имат ефект върху живота им, в области, където компетенциите принадлежат изцяло на ЕС или са споделени между Съюза и държавите членки.

Пълният текст на договори, законодателство, съдебна практика и законопроекти на ЕС е достъпен на: <http://eur-lex.europa.eu/bg/index.htm>

Първично право на ЕС: Договори на ЕС и Харта на основните права на ЕС

Договорите на ЕС представляват първично право, което надделява над всички други източници на европейското право. Договорите могат да бъдат изменени с цел повишаване на ефективността и прозрачността на ЕС, при подготовка за присъединяването на нови държави, при въвеждане на нови области на сътрудничество, при справяне с новопоявили се общи предизвикателства като демографски проблеми, финансовата и икономическа криза, изменение на климата, борба с трансграничната престъпност и т.н., но също и с цел приемане на нови правни инструменти за по-адекватно противодействие на общите предизвикателства.

Последното изменение бе въведено с Договора от Лисабон, с който бяха създадени нови средства, които да направят ЕС по-демократичен, по-ефективен и по-умел в справянето с глобални проблеми (като изменението на климата), давайки му възможността да говори "с един глас". След влизането в сила на 1 декември 2009 г. на Договора от Лисабон, който внася поправки в няколко европейски договора (в частност, Договора за Европейския съюз (ДЕС) и Договора за функционирането на ЕС (ДФЕС)), бе публикувана консолидирана версия, която обединява в себе си всички промени, въведени от него. Тази консолидирана версия е правната рамка, която днес регулира дейността на ЕС.

Последиците от Договора от Лисабон върху функционирането и политиките на Европейския съюз са многобройни и са разглеждани на много места в този документ. Повече подробности за промените, въведени от Договора от Лисабон, са достъпни на всички езици на уебстраницата на Договора, както и на страницата „Договорът от Лисабон накратко“ (за полезни връзки вижте в края на този раздел). Резюме на основните европейски договори и връзки към консолидираната версия могат да бъдат открити в приложението (Договорите на ЕС накратко). По-долу са изтъкнати само най-важните разпоредби на европейските договори, включително и основните промени, въведени от Договора от Лисабон и свързани с правата на възрастните хора и насърчаването на гражданско участие в изготвянето на политиките на ЕС.

НАЙ-ЗНАЧИМИ КЛАУЗИ ОТ ЕВРОПЕЙСКИТЕ ДОГОВОРИ ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ И РАВЕНСТВО

В продължение на много години фокусът на действията на ЕС в сферата на защитата от дискриминация бе върху превенцията на дискриминация на базата на националност и пол. През 1997 г. Договорът от Амстердам даде на ЕС нови компетенции за борба с дискриминацията на базата на пол, раса или етнически произход, религия или убеждения, възраст или сексуална ориентация. Оттогава ЕС има конкретни правомощия за предпримането на позитивни мерки в сферата на защитата от дискриминация, но за целта е необходимо единодушие сред държавите членки. Изискването за единодушие означава, че една единствена държава би могла да блокира приемането на нови закони, основаващи се на принципа на равенството.

Консолидираната версия на европейските договори включва следните клаузи:

- **Социален обхват на ЕС¹:** Съюзът се бори срещу социалното изключване и дискриминацията и насърчава социалната справедливост и закрила, равенството между жените и мъжете, солидарността между поколенията и защитата на правата на детето.
- **Основни европейски ценности²:** Съюзът се основава на ценностите, зачитащи човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства.
- **Компетенции на ЕС в сферата на защита от дискриминация³:** При определянето и осъществяването на своите политики и дейности Съюзът се стреми да се бори срещу всяка форма на дискриминация, основана на пол, раса или етническа принадлежност, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация.
- **Процедура на Съвета за мерки в сферата на равенството⁴:** Съветът може с единодушие, в съответствие със специална законодателна процедура и след одобрение от Европейския парламент, да приема необходимите мерки за борба с дискриминацията, основана на различия в пол, раса или етнически произход, религия или убеждения, наличие на физическо или умствено увреждане, възраст или сексуална ориентация.

НАСЪРЧАВАНЕ НА ДИАЛОГА МЕЖДУ ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО И ЕВРОПЕЙСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Договорът от Лисабон внася поправка в Член 11 на Договора за Европейския съюз, признавайки значението на гражданския диалог⁵. Според тази разпоредба ЕС трябва да се допитва до организации на гражданите преди стартиране на процеса на изграждане на която и да е политика на ЕС.

Консултации със съответните заинтересовани страни преди всяко предложение за изграждане на нова политика са предвидени от Европейската комисия по време на процедурата за оценка на въздействието. На този етап различни предложения и тяхното въздействие върху обществото се разглеждат от Комисията и гражданското общество трябва да участва в този процес. Нещо повече, гражданите и техните представителни организации могат да участват в обществени консултации относно европейски инициативи, които пряко ги засягат.

1 Чл.3§3 ДЕС

2 Чл.2 ДЕС

3 Чл.10 ДФЕС

4 Чл.19§1 ДФЕС

5 Чл.11 ДЕС

ЕВРОПЕЙСКА ГРАЖДАНСКА ИНИЦИАТИВА

Договорът от Лисабон въвежда Европейската гражданска инициатива (ЕГИ)⁶, която позволява на поне един милион души, граждани на значителен брой държави членки, да отправят директна покана към Европейската комисия за започване на инициатива в техен интерес, в област, в която ЕС има компетенция, като, например, околна среда, защита на потребителя, транспорт или общественото здраве. Правилата и процедурата за този нов инструмент са определени от регламент⁷ на Европейския парламент и на Съвета относно гражданската инициатива. ЕГИ е важна стъпка към демокрацията на участието, тъй като позволява на европейските граждани и гражданските организации да въздействат пряко на политическия дневен ред на ЕС. Уебстраница, посветена на ЕГИ, представя процедурата стъпка по стъпка, включва и областите на политиката, в които ЕГИ може да бъде представена, както и друга полезна информация. Повече информация може да бъде намерена в част II на тази брошура.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Европейската гражданска инициатива не бива да се бърка с правото да се отправи петиция, адресирана до Европейския парламент. Подобна петиция е съсредоточена обикновено върху нарушения на вече съществуващи европейски закони, докато Европейската гражданска инициатива позволява на гражданите да поставят за обсъждане нов проблем и да поканят Европейската комисия да предложи нова инициатива на европейско ниво.

ФОРМИРАНЕ НА ГРАЖДАНСКИ ДИАЛОГ

Що се отнася до социални въпроси, Договорът за функционирането на Европейския съюз⁸ гласи, че Съюзът като цяло е отдаден на насърчаването на социалния диалог и че институционализира Тристранната социална среща на високо равнище – консултативен процес между европейските социални партньори и европейските институции. По този начин е подсилено участието на социалните партньори в изпълнението на икономическите и социални политики на Съюза. Европейската комисия редовно акту-

ализира списъка на организациите, които отговарят на критериите за социални партньори и които биват консултирани поради тази причина. Сред основните европейски социални партньори са Европейската конфедерация на профсъюзите (ЕКП), Конфедерацията на европейския бизнес (BUSINESSEUROPE), Европейската асоциация на занаятите, малките и средните предприятия (ЕАЗМСП), Европейският център на предприятията с държавно участие и на предприятията от общ икономически интерес (СЕЕР).

ОБЕДИНЯВАНЕ НА ХАРТАТА НА ОСНОВНИТЕ ПРАВА НА ЕС И ПЪРВИЧНОТО ПРАВО НА ЕС

Договорът от Лисабон⁹ въвежда нов фокус върху правата на човека, гарантирайки правно обвързващата сила на Хартата на основните права и придавайки на разпоредбите на Хартата същата юридическа стойност, както на Договорите на ЕС. Въпреки че Хартата заявява много права, които са от значение за възрастните хора, като правото на защита от дискриминация, социално осигуряване, здравеопазване и образование, тя е приложима само в рамките на правния ред на ЕС. Освен това, въпреки че много от правата, установени в Хартата (като правото на жилище, превантивни здравни грижи и образование), изискват прилагането на позитивни мерки, Хартата не дава на ЕС нови компетенции да действа в тези области.

Хартата е най-вече компас за всички политики на ЕС, тъй като спомага основните права да бъдат взети предвид в рамките на европейските политически процеси. Европейските институции не могат да предприемат действия, които нарушават правата, включени в Хартата, но страните членки са длъжни да се съобразяват с хартата само при прилагането на европейско законодателство, особено когато изпълняват европейски регламенти или решения или европейски директиви. Когато става въпрос за национално законодателство, се прилага конституцията на съответната държава.

По искане на Полша и Великобритания е приет Протокол¹⁰, който изяснява приложението на Хартата в тези държави. Това обаче не ги освобождава от задължението да я спазват¹¹.

6 Чл.3§3 ДЕС

7 Чл.11 ДЕС

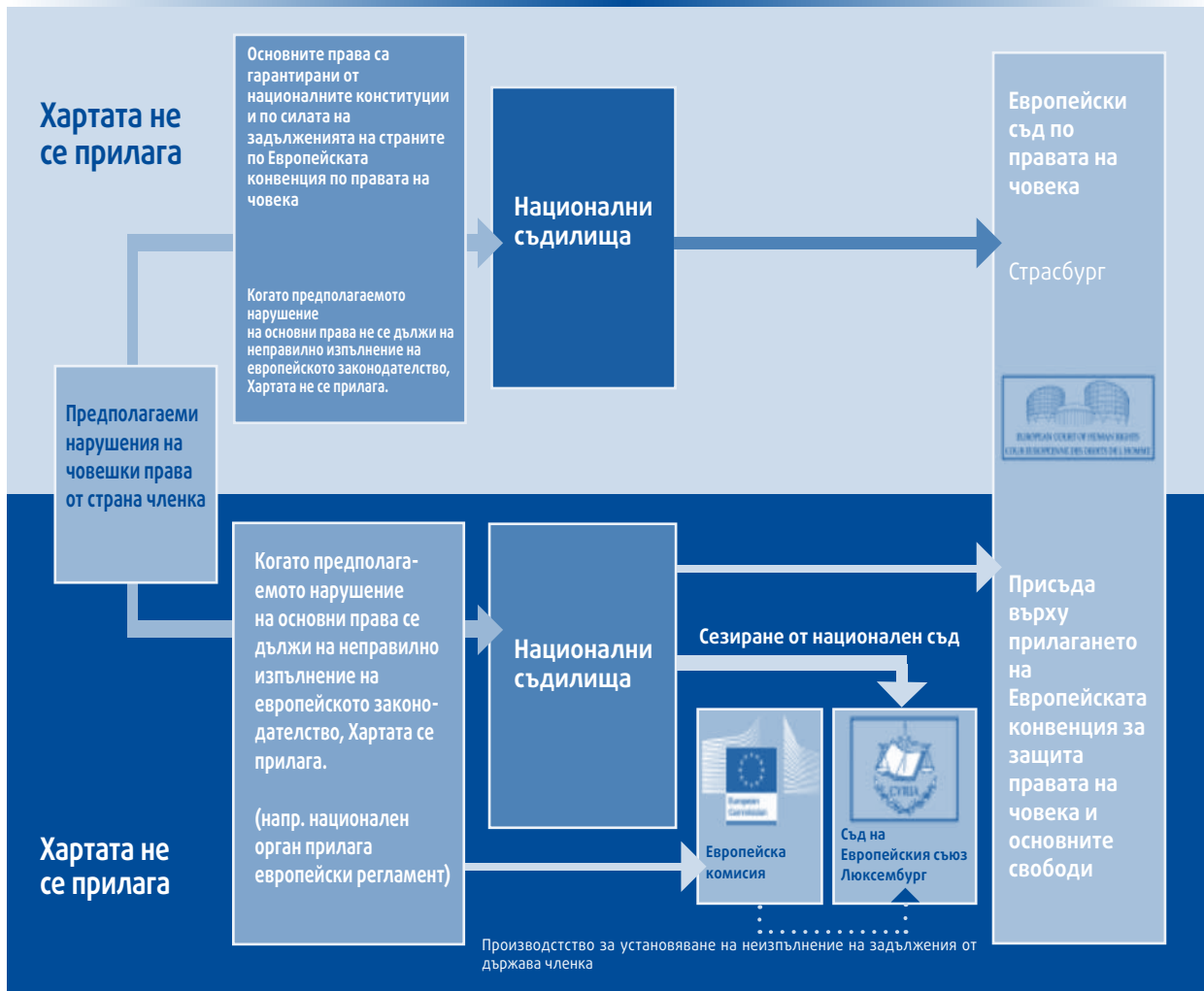
8 Регламент (ЕС) № 211/2011

9 Чл.152 ДФЕС

10 Чл.6 ДФЕС

11 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:0156:0157:EN:PDF>

ХАРТА НА ОСНОВНИТЕ ПРАВА НА ЕС Кога се прилага и към кой съд да се обърнем в случай на нарушение?

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Член 3 (право на неприкосновеност на личността), член 21 (недискриминация) и член 25 (правата на възрастните) от Хартата са особено важни за възрастните хора. Европейската платформа на възрастните хора AGE е изработила два документа, които обясняват как разпоредбите на Хартата се прилагат по отношение на възрастните хора. Тези документи са достъпни в секцията за защита от дискриминация на уебстраницата на AGE.

Пример за ситуация, в която Хартата е била приложена: европейска директива върху равенството между половете¹² позволява на страните членки да не наказват застрахователните компании, които въвеждат пропорционални разлики в застрахователните премии и обезщетения на индивидуални лица, когато полът е решаващ фактор за изчисляването на риска. Вследствие на ииска, подаден от белгийската организация на потребителите TestAchats, Европейският съд постановява, че изключението, позволено от член 5.2 на директивата, е несъвместимо с членове 21 и 23 на Хартата и е невалидно, считано от 21 декември 2012 г. Това постановление на Европейския съд придава значителна тежест на Хартата на основните права на ЕС.

Повече информация за значението на това съдебно решение можете да намерите в част II.

¹² Член 5.2 от Директива на ЕС 2004/113/ЕО

Въпреки това, Хартата не може да бъде използвана като, например, основа за предявяване на иск, свързан с правото на собственост, защото няма европейско законодателство, което да гарантира това право. И въпреки че Хартата съдържа клауза, която утвърждава това право, само националните съдилища имат компетенции в областта. В случаи на предполагаеми нарушения на правото на собственост, гражданите могат да се обърнат към Европейския съд по правата на човека (към Съвета на Европа), след като са изчерпали всички начини за защита на национално ниво.

За повече информация за Съвета на Европа и Европейския съд по правата на човека вижте част III.

ПРИПИСВАНЕ НА ЮРИДИЧЕСКА ПРАВОСУБЕКТНОСТ НА ЕС, КОЕТО ПОЗВОЛЯВА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ КЪМ МЕЖДУНАРОДНИ ИНСТРУМЕНТИ

Договорът от Лисабон въвежда единна юридическа правосубектност за Съюза, което позволява на ЕС да сключва международни споразумения и да се присъединява към международни организации. По този начин ЕС може да се произнася и да предприема действия като единен правен субект.

Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания е първата международна конвенция за правата на човека, ратифицирана от ЕС. Тя е проектирана като инструмент за правата на човека с изрично измерение за социално развитие. От 22 януари 2011 г. Конвенцията е правно обвързваща за ЕС до степен на неговите компетенции. Това означава, че Съюзът е задължен да предприеме конкретни действия за гарантиране на правата на хората с увреждания в рамките на всички свои дейности. Това е важно средство, което ще позволи на ЕС да постигне напредък по различни въпроси за насърчаване на равното третиране на лица с увреждания като достъпност, социално приобщаване и подкрепа за независим живот. Считано от август 2012 г., 22 страни членки са ратифицирали конвенцията, а 18 са ратифицирали Факултативния протокол към нея. Пълен списък на държавите, страни по Конвенцията за правата на хората с увреждания, може да бъде открит на уебстраницата на ООН (вж. Полезни връзки). Страните със задължения по Конвенцията (т.е. ЕС и страните членки на ЕС, които са я ратифицирали) трябва да внасят периодични доклади по напредъка си по отношение на защитата и изпълнението на правата, гарантирани от Конвенцията.

Договорът от Лисабон въвежда също и юридическото задължение за присъединяване на ЕС към **Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ)**. ЕКПЧ осигурява защита на основни граждански и политически права и предоставя механизъм за изпълнението им посредством Европейския съд по правата на човека, който е орган на Съвета на Европа и е базиран в Страсбург. Лица, които смятат, че правата им са били нарушени в някоя от страните членки на Европейската конвенция, могат да сезират съда в Страсбург след изчерпване на всички средства за защита на национално ниво. Докато всички страни членки на ЕС са страни по Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ), самият Европейски съюз понастоящем не е. Въпреки че ЕС е основан на базата на спазване на основните права, чието съблюдаване е гарантирано от Съда на Европейския съюз, ЕКПЧ и нейният юридически механизъм не са формално приложими към актове на ЕС. От друга страна, всички страни членки на ЕС, в качеството си на страни по ЕКПЧ, са задължени да спазват нейните разпоредби, докато прилагат или изпълняват законодателството на ЕС. Това разминаване ще бъде коригирано, когато ЕС в качеството си на единен правен субект, стане страна по ЕКПЧ.

Когато това се случи, юридическата система на ЕС ще бъде подложена на независим външен контрол и правните пропуски ще бъдат запълнени, осигурявайки на европейските граждани същата защита по отношение на актове на ЕС, каквато те получават сега спрямо актове на страните членки. Процесът и модалностите на присъединяването на ЕС към ЕКПЧ понастоящем се обсъждат и когато бъдат финализирани, европейските граждани ще могат да подават жалба или да предявяват иск срещу ЕС в Европейския съд по правата на човека, ако смятат, че някое от правата им съгласно ЕКПЧ е било нарушено от действие на ЕС.

Бюджет на ЕС и европейско финансиране

Бюджетът на Европейския съюз представлява около 1.1% от брутният национален доход (БНД) на 28-те страни членки. Целият бюджет за 2012 г. възлиза на 129.1 млрд. евро плащания (за покриване на разходи, възникнали от ангажименти, които са били поети през текущата или предишни финансови години) и 147.2 млрд. евро (+3.8%) поети задължения (правни обещания за изразходване на средства, които не трябва непременно да бъдат платени през същата година, а могат да бъдат изплащани в продължение на няколко финансови години).

Бюджетът на Европейския съюз се финансира почти изцяло (99%) със собствени средства на Съюза, допълнени от други източници на приходи. Собствените средства се набират по три начина:

- мита, наложени върху вноса на стоки с произход извън ЕС, и налози върху захарта (страните членки задържат 25%, за да покриват разходите си по събирането на митата);
- данък добавена стойност (ДДС) - процентна ставка върху хармонизираните приходи от ДДС на всяка страна членка, като определени правила предпазват по-изостаналите страни от непропорционални вноски;
- единна процентна ставка върху БНД на всяка страна членка.

Други източници на приходи са, например, данъчното облагане на възнагражденията на работещите в европейските институции, паричните постъпления от страни извън ЕС по линия на участието им в някои програми, глобите, налагани върху онези компании, които са нарушили законите на конкуренцията.

МНОГОГОДИШНА ФИНАНСОВА РАМКА (МФР)

Многогодишната финансова рамка е част от функционирането на Европейския съюз от 1998 г. Първоначално обхващаща 5-годишен период, от 2000 г. тя е в основата на бюджета на ЕС, необходим за изпълнение на политическите приоритети на Съюза през следващите седем години. Като определя граници за всяка разходна категория, МФР налага бюджетна дисциплина и гарантира, че разходите на Съюза се извършват по определен ред, в ограниченията на собствените му източници и в съответствие с политическите му цели. МФР се предлага от Европейската комисия и се водят преговори с Европейския парламент и Съвета, докато трите институции се споразумеят. След това рамката се разделя на по-подробни годишни бюджети, които се одобряват всяка година. МФР улеснява значително преговорите за годишния бюджет между Европейския парламент и Съюза.

От началото на 2011 г. се обсъжда и договаря новата Многогодишна финансова рамка (2014-2020 г.). Европейската комисия първо предложи общата бюджетна структура и след това всяка програма на ЕС бе описана подробно в конкретно предложение. В частност, през есента на 2011 г. Европейската комисия публикува предложенията за:

- Програма на Европейския съюз за социална промяна и социални иновации, насочена главно към увеличаване на заетостта и решаване на социални проблеми;
- Програма за правата и гражданството, включваща, освен другите теми, и правата на възрастните хора.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Организациите на възрастни хора имат възможност да влияят върху бъдещия бюджет на ЕС, като лобират пред националните си правителства и своите евродепутати. Това е особено важно, когато се обсъжда бъдещата МФР и се договарят бюджетите на бъдещите програми на ЕС.

Неправителствени организации от ЕС, например AGE, могат да получат консултации от Европейския парламент чрез обсъждане на съдържанието и формата на бъдещи програми, уместни за групите от граждани, които те представляват. НПО от ЕС обединяват усилията си, за да координират своите позиции и да лобират по-ефективно пред Европейския парламент и страните членки, като така влияят върху резултата от преговорите за бъдещата МФР.

ФИНАНСОВАТА ПРОЦЕДУРА

Като се опира на действащата Многогодишна финансова рамка и насоките за бюджета за следващата година, Европейската комисия подготвя през лятото на всяка година проектобюджет за следващата година, който предоставя на Съвета и Парламента. Бюджетните власти, в лицето на Съвета и Парламента, внасят промени и съвместно приемат проектобюджета.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Финансиране, съответстващо на нуждите на възрастните хора

Заедно с Комитета на регионите и Европейската комисия, AGE излезе с публикация относно програмите на ЕС, които могат да подпомагат дейности, насочени към възрастните хора.

Наред с други публикации на AGE брошурата, наречена: „Как да насърчим активния живот на възрастните хора в Европа? Подкрепа на ЕС за местните и регионални участници“ (2010 г.), е достъпна на три езика (английски, френски и немски) на следната страница: www.age-platform.eu/en/age-publications-and-other-resources/age-publications

Стратегията „Европа 2020“

„Европа 2020“ е стратегията на ЕС за растежа през настоящото десетилетие. Тя наследява Лисабонската стратегия (2000 – 2010 г.) и целта ѝ е да въведе такава социална пазарна икономика, която да е „конкурентна, иновативна, устойчива и приобщаваща“. „Европа 2020“ се стреми да лансира европейския икономически модел по три начина:

- чрез икономическа устойчивост, или т. нар. „Интелигентен растеж“: в среда на глобализация с развиващи се икономики европейската икономика трябва да изгради своето сравнително конкурентно предимство на основата на иновации и знание;
- чрез социална устойчивост, или т. нар. „Приобщаващ растеж“: „Европа 2020“ се стреми да придаде особено значение на заетостта, увеличаващото се ниво на участие на пазара на труда, обучението и пригодността за заетост. Тя се стреми, също така, да постигне пълно трудово равенство между мъже и жени и да намали бедността;
- чрез екологична устойчивост, или т. нар. „Устойчив растеж“: целта му е да осигури преминаване на европейската икономика към нисковъглероден модел на икономически растеж, с който да се бори срещу климатичните промени и да създава нови възможности за икономически ръст.

ПЕТ ВОДЕЩИ ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ЕВРОПА 2020

Заетост: 75% от хората на възраст между 20 и 64 години да бъдат заети на пазара на труда.

Научноизследователска и развойна дейност и иновации: 3% от БВП (общо публичен и частен) на ЕС да се инвестира в изследвания и развитие/иновации.

Климатични промени/Енергия:

- емисиите парникови газове да са с 20% по-ниски от тези през 1990 г. (или дори 30%, ако условията позволяват);
- 20% от енергията да е произведена от възобновяеми източници;
- 20% увеличение на енергийната ефективност.

Образование:

- Процентът на децата, преждевременно напуснали училище, да спадне под 10%;
- най-малко 40% от хората между 30 и 34 години да завършват висше образование.

Бедност/социално изключване: хората, изложени на риск от бедност и социално изключване, да са с 20 милиона по-малко.

Като се имат предвид тези цели, държавите членки трябва да определят свои национални цели, съобразявайки се със своите относителни начални позиции и национални условия. Това трябва да се направи в съответствие с техните национални процедури за вземане на решения, в диалог с Комисията, за да се съгласува съвместимостта им с приоритетните цели на ЕС.

СЕДЕМ ВОДЕЩИ ИНИЦИАТИВИ НА „ЕВРОПА 2020“

Европейската комисия започна седем водещи инициативи, за да подпомогне постигането на споменатите цели и задачи (за повече информация относно съответните водещи инициативи – вж. част II):

За подпомагане на „Интелигентен растеж“:

Програма за Европа в областта на цифровите технологии (информационни и комуникационни технологии)

Съюз за иновации (изследвания и развитие)

Младешта в действие (образование, обучение, работа и предприемачество за младите хора)

За подпомагане на „Устойчив растеж“:

• **Ефективно използване на ресурсите в Европа** (да лансира по-ефективно използване на природните ресурси)

• **Индустриална политика за ерата на глобализацията**

За подпомагане на „Приобщаващ растеж“:

Програма за нови умения и работни места (политики за заетост)

Европейска платформа срещу бедността (обхващаща социално приобщаване, борба срещу бедността, реформи в пенсионните, здравните и системите за дългосрочни грижи).

Европейският семестър

Текущата криза показва ясна необходимост от по-силно икономическо управление и координация на ниво ЕС. До този момент дискусиите между ЕС и страните членки по повод икономическите приоритети и структурните реформи се осъществяваха като отделни процеси. Доклади се публикуваха поотделно и решенията се обявяваха през цялата година, без ясна синергия или връзка. Ето защо Комисията предложи да се създаде общ процес за координиране на политиката, или т.нар. „Европейски семестър“. Тази нова управленска архитектура беше одобрена от страните членки през септември 2010 г.

Европейският семестър е годишен цикъл на координация на икономическата и фискалната политика, а също и управленското средство на „Европа 2020“ за лансиране на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж до края на десетилетието. Чрез този процес Комисията оценява дали и до каква степен ангажиментите, поети от държавите членки, позволяват на ЕС да постигне до 2020 г. петте водещи цели във важни области като нивата на заетост, изследванията и развитието, образованието и борбата срещу бедността. Той би трябвало, също така, да подпомага прилагането на Пакта за стабилност и растеж (допълнен с влизането в сила на т.нар. „Шесторка“ през декември 2011 г.), на Процедурата за избягване на макроикономически дисбаланси, както и на Пакта „Евро плюс“.

ГОДИШЕН ОБЗОР НА РАСТЕЖА

Всяка година през месец януари Европейската комисия представя годишния обзор на растежа. Той включва преглед на постиженията и прогноза, обхващаща трите основни направления на наблюдение: фискално, макроикономическо и тематично (структурни реформи и реформи, покачващи растежа).

ПРОЛЕТЕН ЕВРОПЕЙСКИ СЪВЕТ

Пролетният Европейски съвет, на основата на Годишния обзор на растежа, прави преглед на:

- общата макроикономическа ситуация;
- напредъка по петте основни цели на ЕС;
- напредъка по седемте водещи инициативи.

Пролетният Европейски съвет предоставя политически насоки относно фискалните, макроикономическите структурни реформи и областите, стимулиращи растежа, и съветва как да се правят връзки между тях.

ПРОГРАМИТЕ ЗА СТАБИЛНОСТ И СБЛИЖАВАНЕ И НАЦИОНАЛНИТЕ ПРОГРАМИ ЗА РЕФОРМИ (НПР)

Държавите членки представят след това своите средносрочни бюджетни стратегии в своите Програми за стабилност и сближаване и определят мерки, които да бъдат предприети (в области като заетост, изследвания, иновации, енергия или социално приобщаване) в съответните Национални програми за реформи. През месец април тези два документа се изпращат в Комисията за оценка.

ПРЕПОРЪКИ, СПЕЦИФИЧНИ ЗА ВСЯКА СТРАНА

Те се изготвят от Комисията, докато се оценява прилагането на препоръките за политиката от предходната година, заедно с подробен анализ на Националната програма за реформи и на Програмите за стабилност/сближаване, които страните членки предават през месец април. След като тези препоръки бъдат потвърдени на Европейския съвет през юни и се приемат формално от Съвета на министрите през юли, тяхната цел е да подпомогнат страните членки при изготвянето и приемането на техните национални икономически политики и бюджети за следващата година.

НАЦИОНАЛНИ СОЦИАЛНИ ДОКЛАДИ (НСД)

Националните социални доклади заместват предишните Национални планове за действие по социално включване и Докладите по Националната стратегия за социална закрила. НСД би следвало, по принцип, да бъдат предоставени от националните правителства през месец април на Комисията, заедно с техните Национални програми за реформи (НПР), а съдържанието им трябва да е съответстващо и допълващо Процедурата по взаимно признаване. НСД са определени да играят важна роля в Европейския семестър, тъй като подкрепят достигането на социалните цели, залегнали в стратегията „Европа 2020“. Те също така захранват с информация Социалния доклад, изготвен от Комитета за социална закрила (КСЗ), който информира националните и европейските заинтересовани лица относно напредъка в социалните политики на национално ниво. За да го направят, НСД би трябвало подробно да разгледат трите основни направления на Отворения метод на координация в областта на социалното приобщаване, здравните и дългосрочните грижи и пенсиите (вж. следващия параграф за социалния ОМК).

Въпреки това, до август 2012 г. само 14 страни членки бяха представили своите НСД, а и те не покриваха трите направления на социалния ОМК. Все още не е ясно колко сериозно ще се отнасят националните правителства към тези доклади в бъдеще. НПР са **доброволни** и не са предвидени санкции в случай, че страна членка представи своя доклад със закъснение или не изготви такъв.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

AGE ангажира своите членове в подготовката на общи препоръки към Годишния обзор на растежа и ги насърчава да влияят върху проектите за НПР и НСД в техните страни. Организациите на възрастни хора могат дори да контактуват със съответните министерства (на труда, социално и икономическо), за да играят активна роля в изготвянето, прилагането, оценката и промяната на политическите приоритети на своите държави и за да се уверят, че интересите им ще бъдат взети предвид. През есента, на база на оценките на нашите членове, AGE изготвя съвместен анализ и дефинира въпросите от общ интерес, които да бъдат повдигнати на европейско ниво с цел да се окаже влияние върху Европейския семестър за следващата година.

Европейски семестър : Кой, какво кога прави?

	Европейски семестър : Кой, какво кога прави	Европейски съвет/ Съвет на ЕС	Държави членки	Европейски парламент
Ноември	**Есенна икономическа прогноза ОСНОВНИ ПРИОРИТЕТИ ЕК публикува Годишен обзор на растежа /ГОР/ и Доклад за Механизма за предупреждение БЮДЖЕТИ: Комисията предоставя становище относно проектите на бюджетните планове	ЕВРОГРУПА Финансовите министри обсъждат становището на ЕК, дадено по отношение на проектите на бюджети		
Декември		СЪВЕТ НА ЕС Държавите членки се запознават с Годишните обзори на растежа и предоставят заключения	ИЗПЪЛНЕНИЕ Държавите членки приемат бюджетите	
Януари				Икономически диалог по отношение на Годишните обзори на растежа
Февруари	**Зимна икономическа прогноза			
Март	Механизъм за ранно предупреждение Комисията публикува задълбочен анализ относно държавите с потенциални икономически рискове	ЕВРОПЕЙСКИ СЪВЕТ Лидерите на Европейския съюз приемат икономическите приоритети на базата на Годишните обзори на растежа		Икономически диалог по отношение на Европейския съвет/ Годишните обзори на растежа
Април	*Първи данни на Евростат за държавния дефицит и дълг		ИЗПЪЛНЕНИЕ Държавите членки подават своите Програми за стабилност и сближаване /по отношение на бюджетната си политика/, както и Националните програми за реформи /по отношение на икономическата си политика/	
Май	**Пролетна икономическа прогноза Специфични препоръки за всяка държава членка Комисията представя проект на специфични за всяка държава членка препоръки относно бюджетните, икономическите и социални политики			
Юни		СЪВЕТ НА ЕС Министрите на всяка държава обсъждат специфичните препоръки		
Юли		ЕВРОПЕЙСКИ СЪВЕТ Лидерите на ЕС приемат специфичните за всяка държава препоръки		Икономически диалог по отношение на специфичните препоръки
Август				
Септември				
Октомври	*Утвърждаване на данните на Евростат за държавния дефицит и дълг		ИЗПЪЛНЕНИЕ Държавите членки подават проекти на бюджетни планове и Програми за икономическо партньорство	

СОЦИАЛНИЯТ ОТВОРЕН МЕТОД НА КООРДИНАЦИЯ

Отвореният метод на координация (ОМК) е **доброволен процес за политическо сътрудничество**, основаващ се на договаряне на общи цели и общи индикатори, които показват как може да се измери напредъкът по тяхното изпълнение. Той се прилага в области на политиката, в които Европейския съюз има ограничени компетенции според договорите на ЕС, но в които държавите членки могат да намерят добавена стойност в съвместна работа на европейско ниво.

Социалният ОМК или ОМК в областта на социалната защита и социалното приобщаване обхваща три насоки в политиката:

- премахване на бедността и социалното изключване;
- адекватни и устойчиви пенсии;
- достъпни, висококачествени и устойчиви здравеопазване и дългосрочни грижи.

Социалният ОМК цели да развие общ образователен процес, като показва и поощрява определени политики, програми или институционална уредба, които се считат за добри практики от отделните държави. Един от ключовите инструменти в тази насока са семинарите за социална закрила и социално приобщаване (част от партньорските проверки), които способстват за разпространяването на добри практики в страните членки чрез оценяване на ефективността на ключови политики или институции.

Очаква се заинтересованите групи на гражданското общество, каквито са организациите на възрастни хора, да бъдат търсени за консултации от техните национални правителства на всеки етап на ОМК – от разработването на национални политики до мониторинга на прилагането им от страна на държавите членки. Националните правителства би трябвало да се консултират с тези групи, когато изготвят докладите си до Европейската комисия. За съжаление, в много страни членки реалността е съвсем различна, защото проектодокладите се изготвят от държавни служители без осъществени предварителни консултации с гражданското общество.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Организациите на възрастни хора би трябвало да създават контакти с държавните служители, отговарящи за изготвянето на националните проектостратегии за социална закрила и социално включване. Напр., с Министерството на социалните грижи (за направление „Социално приобщаване“), Министерството на финансите (за направление „Пенсии“) и Министерствата на здравеопазването или социалните грижи (за направление „Здравеопазване и дългосрочни грижи“).

Когато Националният социален доклад (НСД) бъде публикуван, организациите на възрастните хора следва да направят собствен анализ на националните политики и оценка на постигнатия напредък, както и да изготвят препоръки по областите, които се нуждаят от подобрене.

Можете да изпратите информация за вашето участие в изготвянето на проекта на НСД до AGE, която ще я препрати на Европейската комисия. Този процес се осъществява с помощта на експертните групи на AGE, сформирани в областта на социалната закрила, социалното включване и здравеопазване. Всяка година, когато НСД бъдат публикувани на интернет страницата на Комисията, AGE уведомява своите членове за това и ги насърчава да анализират публикациите и да споделят впечатленията си. След това AGE изпраща събраната информация в Комисията, която от своя страна я използва, за да изготви проекти на Препоръките, специфични за всяка страна.

Полезни връзки и референции

- EUR-Lex – портал за законодателството на ЕС:
www.eur-lex.europa.eu/en/treaties/index.htm
- Генерална дирекция „Правосъдие“ на Европейската комисия:
www.ec.europa.eu/justice/mission/index_en.htm
- Интернет страница на Европейската комисия за Лисабонския договор:
www.europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_en.htm
- Интернет страница на Европейската комисия за Процедурата за оценка на въздействието:
www.ec.europa.eu/governance/impact/index_en.htm
- Интернет страница на Европейската комисия за Европейската гражданска инициатива:
www.ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome
- Брошура „Консултиране с европейските социални партньори. Как се случва.“:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=6152&type=2&furtherPubs=no>
- Портал e-justice (може да помогне на гражданите да разберат кой е компетентният съд за техния случай):
https://e-justice.europa.eu/content_fundamental_rights-176-en.do
- Бюджет на ЕС:
www.europa.eu/budget/explained/myths/myths_en.cfm
- Интернет страница на Европейската комисия за Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания:
http://ec.europa.eu/justice/discrimination/disabilities/convention/index_en.htm
- Интернет страница на Европейски форум на хората с увреждания:
http://www.edf-feph.org/Page_Generale.asp?DocID=13854&thebloc=30214
- Интернет страница на ООН за Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания:

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Като част от Европейската година 2012, Европейската комисия публикува брошура, наречена: „Приносът на ЕС към активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията“, която съдържа подробен преглед на европейското законодателство, фондове, изследователски програми и координирани стратегии в помощ на активния живот на възрастните хора. Публикацията е достъпна на всички езици на ЕС и може да бъде свалена на английски и български език от:

<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=8710&langId=bg>.

- www.un.org/disabilities/default.asp?id=150
- Интернет страница на Съвета на Европа:
www.coe.int/t/dghl/standardsetting/hrpolicy/Other_Committees/CDDH-AGE/default_en.asp
- Многогодишна финансова рамка 2014-2020 г.:
www.ec.europa.eu/budget/reform
- „Европа 2020“:
www.ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
- Европейски семестър:
www.ec.europa.eu/europe2020/reaching-the-goals/monitoring-progress/index_en.htm
- Социален отворен метод за координация:
www.ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=750&langId=en

II. Европейски инициативи за насърчаване и защита на правата на възрастните хора

Въз основа на Договорите на ЕС европейските институции приемат приоритети в политиката и поставят началото на процеси за тяхното изпълнение. Част II предлага преглед на приоритетите от най-голямо значение за възрастните хора.

Активно гражданско участие и гласът на възрастните хора в политиката

Както показва последното изследване на общественото мнение в Европейския съюз, осъществено от Евробарометър, доверието в ЕС е спаднало от есента на 2011 г. и в момента е на най-ниското си ниво досега. Европейският съюз и неговите институции „страдат“ от демократичен дефицит и изглеждат недостъпни за обикновения гражданин заради сложния си метод на работа. Това е още по-вярно след началото на кризата през 2008 г. През септември 2012 г. едва 31% от гражданите заявяват, че имат доверие в Европейския съюз, в сравнение с 57% през септември 2007 г.

ГРАЖДАНСКИ ДИАЛОГ И ДЕМОКРАЦИЯ НА УЧАСТИЕТО

С цел преодоляване на пропастта между ЕС и гражданите Договорът от Лисабон въвежда нов член 11, засягащ демокрацията на участието. Този член признава значението на гражданския диалог и подобрява възможностите на гражданските асоциации за участие в европейските политически процеси. Въвежда и задължението за консултации с гражданските организации в рамките на политическия процес: институциите „предоставят чрез подходящи средства на гражданите и представителните организации възможността да изразяват и обменят публично своите становища във всички области на дейност на Съюза“, „поддържат открит, прозрачен и редовен диалог с представителните организации и гражданското общество“ и „с цел да осигури съгласува-

ност и прозрачност на дейността на Съюза, Европейската комисия провежда широки консултации със заинтересованите страни“.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Гражданският диалог не бива да бъде бъркан със социалния диалог. Това са две различни понятия. Гражданският диалог е понятие с по-общ характер и се отнася към обществената политика като цяло, докато социалният диалог обхваща по-конкретна макроикономическа сфера и е изграден около ясни цели и установени действащи лица: органи на държавната власт, работодатели и служители.

Европейската платформа на възрастните хора AGE издаде „Ръководство за граждански диалог в подкрепа на социалното включване на възрастните хора“, което поставя, както на организациите на възрастните хора, така и на държавните органи, съответни задачи и задължения с цел реализиране на гражданския диалог за възрастните хора: http://www.age-platform.eu/images/stories/106_AGE-civil-dialogue-BG-web.pdf

ЕВРОПЕЙСКА ГРАЖДАНСКА ИНИЦИАТИВА

Една от новостите в Договора от Лисабон, чиято цел е да укрепи демокрацията на участието и ролята на гражданите в процеса на вземане на решения на ЕС, е Европейската гражданска инициатива (ЕГИ), която е в сила от април 2012 г. Това ново средство позволява на

минимум един милион граждани от поне една четвърт от страните членки на ЕС да поканят Европейската комисия да внесе законови предложения в области, в които има силата да го направи.

След като подписите са събрани и удостоверени от държавите членки, гражданската инициатива трябва да бъде предадена на Комисията. Считано от този момент, Комисията ще има три месеца да разгледа искането, направено от гражданите. Междувременно организаторите на инициативата ще бъдат приети в Комисията и ще имат възможност да я представят на открито заседание, организирано в Европейския парламент. След това Комисията ще изложи в публичен документ заключенията си по инициативата и действията, които възнамерява да предприеме в случай, че има такива, и ще обясни аргументите си.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Практическите разпоредби, условията и процедурата на ЕГИ са определени от нов регламент, предложен от Европейската комисия и приет от Европейския парламент и Съвета (вж. връзките по-долу).

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Повече информация за ЕГИ:
http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/citizens_initiative/docs/eci_work_en.pdf
- Уебстраница на ЕГИ:
<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome?lg=bg>
- Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно ЕГИ:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:065:0001:0022:BG:PDF>

Защита от дискриминация

Европейското законодателство за защита от дискриминация въвежда последователен набор от права и задължения, включително и процедури за помощ на жертвите на дискриминация, във всички страни в ЕС. Благодарение на тези закони гражданите имат право на:

- Правна защита срещу пряка и непряка дискриминация, осъществявана на базата на раса или етнически произход в сферата на образованието, социалното осигуряване, здравеопазването и достъпа до стоки и услуги;
- Равно третиране в областта на заетостта и обучението, независимо от расов или етнически произход, религия или убеждения, сексуална ориентация, увреждания или възраст;
- Да предприемат действия за борба с някои от гореспоменатите видове дискриминация;
- Да получат помощ от национална организация, която съблюдава равното третиране и помага на жертви на расова дискриминация;
- Да подадат жалба посредством юридическа или административна (помирителна) процедура и да очакват съответното наказание за онези, които дискриминират.

НАСЪРЧАВАНЕ НА РАВЕНСТВОТО НА РАБОТНОТО МЯСТО

Директивата за равнопоставяне на работното място 2000 г. (вж. секцията Заетост) е първият европейски инструмент, който се стреми към борба с възрастовата дискриминация. Тя създава основна рамка за борба с дискриминация, основаваща се на религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация, но за съжаление защитата, която предлага, е ограничена в рамките на заетостта и професиите.

Според чл. 6 от тази директива забраната за дискриминация не е абсолютна и страните членки могат да определят области, в които различията в третирането на базата на възраст да са оправдани. В резултат на това някои държави членки са формулирали конкретни случаи на освобождаване, а други са приели по-свободна интерпретация на директивата, което позволява много неоправдани случаи на възрастова дискриминация да бъдат допускани въз основа на стереотипи и общи предположения. Както Европейската мрежа от експерти в сферата на защитата от дискриминация посочва: „Това създава характерна уязвимост в сърцето на забраната за възрастова дискриминация и означава, че трябва да се търси баланс, за да се гарантира, че има смисъл от такава забрана“.

Поради тази причина съдебната практика е важно средство за уточняване на условията, при които разлики в третирането могат да бъдат оправдани. Въпреки че това предполага разглеждане на всеки случай поотделно, при прилагането на Директивата от страна на Съда на Европейския съюз възникват някои общи критерии:

- Принципът на недопускане на дискриминация на база възраст, е общ принцип на европейското право, който намира израз в Директива 2000/78 и чието пълно действие трябва да бъде гарантирано от националните съдилища¹³;
- Лишаването на работник от обезщетение при напускане на базата на това, че може да се възползва от пенсия, е възрастова дискриминация – подобна мярка е била приложена както към тези, които ще получат пенсия, така и към тези, които изпълняват изискванията за пенсиониране, но ще продължат да работят¹⁴;
- Възрастово ограничение, което е наистина необходимо и наложено от професията изискване, може да бъде оправдано¹⁵;
- Задължителната възраст за пенсиониране може да бъде оправдана заради спорни въпроси като избягване на разногласия относно способността на служителите да работят след определена възраст; осигуряване на баланс между поколенията; ефективно планиране на освобождаването и набирането на персонал и насърчаването на наемането и повишението на млади хора¹⁶;

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

От особено значение е асоциациите на възрастните хора да следят за прилагането на Директивата за равнопоставеност на работното място в техните страни, като редовно проверяват дали националното им законодателство и съдебна практика съблюдават разпоредбите на директивата и дали не служат за „легализирането“ на възрастова дискриминация.

ДЕЙСТВИЯТА НА ЕС ЗА БОРБА С ДИСКРИМИНАЦИЯТА ИЗВЪН РАБОТНОТО МЯСТО

Вследствие на лобистки практики от страна на европейски неправителствени организации, целящи да убедят европейските институции, че са необходими повече действия за борба с дискриминацията на европейско равнище, Европейската комисия разглежда възможността за разширяване на законодателството извън сферата на заетостта и през 2008 г. излезе с Предложение за директива за борба с дискриминацията на базата на възраст, увреждане, религия и сексуална ориентация извън сферата на заетостта като следствие от Европейската година на равните възможности за всички (2007 г.).

Това предложение за директива обхваща равния достъп до стоки и услуги и е голям напредък към постигането на свободен от дискриминация ЕС. Въпреки това предложението включва и специфични разпоредби, които позволяват на държавите членки да третират възрастните хора различно, що се отнася до достъп до социална закрила, застраховане и финансови продукти. Това означава, че страните членки биха имали широко поле за оценка спрямо това, какво би било оправдано при разграничаване на базата на възраст, нещо, което би могло сериозно да отслаби защитата на възрастните хора със средствата на правото на ЕС.

Предложението все още се обсъжда от страните членки в Съвета на министрите. За жалост, проектът е блокиран, тъй като някои от страните членки са против, а за да бъдат предприети действия в областта на недискриминацията на европейско равнище, е необходимо единодушие.

Европейската платформа на възрастните хора работи с останалите мрежи за недискриминация в ЕС в опитите си да се увери, че дебатите в Съвета ще подобрят проекта за директивата по отношение на защитата, която тя ще осигури на възрастните хора, както и по отношение на другите разглеждани въпроси.

¹³ Mangold срещу Helm, C-144/04

¹⁴ Ingeniørforeningen i Danmark срещу Region Syddanmark, C-499/08

¹⁵ Colin Wolf срещу Stadt Frankfurt am Main, C-229/08

¹⁶ Gerhard Fuchs (C-159/10), Peter Köhler (C-160/10) срещу Land Hessen

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Възрастните хора трябва да следят тези дебати и да се включат в дискусиата, за да обяснят защо е необходима борба с възрастовата дискриминация в контекста на застаряването на населението. Събирането на примери както на дискриминационни, така и на добри практики, би било полезно, за да се демонстрира на политиците, че има проблем, който може да бъде разрешен. Тъй като действията в областта на недискриминацията на европейско равнище изискват единодушие, е важно организациите на възрастните хора във всички страни членки да лобират пред правителствата си за приемането на директивата.

Вследствие на нашия призив за предприемане на мерки на европейско ниво за премахване на възрастовите граници при използване на финансови продукти и с помощта на примерите, събрани от членовете на AGE, за проблеми с достъпа до здравни, пътни и автомобилни застраховки и ипотеки, Европейската комисия създаде Група за диалог в областта на застраховането. В нея се включиха представители на застрахователния и банковия сектор, както и на граждански организации като AGE с цел обсъждане на бариерите, свързани с ползването на застрахователни и финансови продукти от възрастните хора.

Освен разработването на законодателни мерки, ЕС организира годишен форум за обсъждане и насърчаване на равни права и равни възможности за всички. Този форум, организиран съвместно от председателството на ЕС и Европейската комисия, се стреми към обмяна на знания и опит с цел създаване и развитие на по-ефективни начини за борба с дискриминацията във всичките ѝ форми.

AGE взима активно участие в Срещата на върха по въпросите на равенството. Приносът на AGE включва идентифициране на предизвикателства, свързани с равенството, и конкретни предложения за европейски мерки в тази област.

РАВЕНСТВО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ

Равенството между жените и мъжете е основен принцип на ЕС и е застъпен в Договорите за ЕС¹⁷ и Хартата на основните права на ЕС¹⁸. Голяма част от европейските текстове е посветена на равенството между половете, включително и директиви, касаещи достъпа до работа, изравнено заплащане, грижа за майките, отпуск за отглеждане на дете и социално осигуряване. От най-голямо значение за възрастните жени са:

- Директива 2004/113/ЕО: Равно третиране на мъжете и жените по отношение на достъпа до стоки и услуги и предоставянето на стоки и услуги;
- Директива 2006/54/ЕО: Равни възможности и равно третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите;
- Директива 2010/41/ЕС: Равно третиране на мъжете и жените, които извършват дейности в качеството на самостоятелно наети лица.

Европейският институт за равенство между половете е създаден през 2006 г. с цел предоставяне на експертна помощ и повишаване на знанието и осведомеността относно равенството между мъжете и жените. Независимо от съществуващите европейски закони и политически инструменти за постигане на равенство между половете, текущата правна рамка засега се оказва недостатъчна гаранция, че равенството между половете ще се превърне от принцип в практика. Законодателството е жизненоважно, но не е достатъчно. Необходима е политика за равенство между половете, специално проектирана с цел смекчаване на последствията от застаряването на населението.

Стратегията за равенство между половете представлява работната програма на Европейската комисия в сферата на равенството за периода 2010-2015 г. Това е всеобхватна рамка, която изразява ангажимента на Комисията към насърчаването на равенството между половете във всички свои политики. Стратегията подчертава приноса на

¹⁷ Член 2 и Член 3(3) ДЕС и Член 157 ДФЕС

¹⁸ Член 23

равенството между половете към икономическия растеж и устойчивото развитие. Подкрепя и приложението на равенството между половете в рамките на стратегията „Европа 2020“. Напредъкът по стратегията се представя всяка година в Доклада за равенството между половете.

Работата на ЕС в областта на възрастовата дискриминация е особено важна за по-възрастните жени, тъй като те срещат много трудности на трудовия пазар, които влияят на пенсионните им права и ги поставят пред по-голям риск от бедност в сравнение с мъжете. Освен това жените често са дискриминирани по отношение на застрахователно покритие и срещат сериозни предизвикателства в балансирането между работа и грижи за семейството.

Освен съществуващото европейско законодателство, съдебната практика на Съда на Европейския съюз също е от голямо значение, тъй като гарантира, че държавите членки ще следват духа на директивите в процеса на тяхното прилагане.

През март 2011 г. Европейският съд се произнася с решение по ключовото дело Test-Achats¹⁹, което касае дискриминация, основаваща се на пол, в сферата на застрахователните покрития. Висшият съд на ЕС отсъжда, че разлика в застрахователните премии на мъже и жени е несъвместима с Хартата на основните права на ЕС. Поради тази причина възможността за отклонение от принципа на равенство между мъжете и жените, до която държавите членки имат достъп преди делото (т.нар. „клауза за освобождаване“)²⁰, е незаконна. Считано от 21 декември 2012 г., повече никакво разграничаване между мъже и жени при определяне на застрахователни премии и обезщетения не е позволено в ЕС.

Европейската платформа на възрастните хора AGE предвижда положително развитие за възрастните жени, тъй като решението на Съда по делото Test-Achats ще предотврати налагането на финансови санкции за допълнителни здравни застраховки при жените, ще намали дискриминацията от страна на работодателите заради разходите за застраховки при по-високо платените длъжности и ще осигури по-добри условия при частните пенсионни и спестовни схеми.

Под покровителството на Комисията през март 2009 г. бе даден старт на Форум за обсъждане на въпроси, свързани с равенството между половете. Форумът събра представители на страните членки и органите за насърчаване на равенството, пред-

ставители на застрахователния сектор, актьори и граждански организации. Целта на тази инициатива бе да покаже прогреса на страните членки по отношение на изпълнението на член 5.2 и да помогне на Комисията с изготвянето на доклад за изпълнението, да улесни диалога между основните заинтересовани страни и да насърчи споделянето на добрите практики в тази област. В рамките на Форума бяха обсъдени и последствията от решението по делото Test-Achats за държавите членки и застрахователния сектор и въздействието му върху пенсиите.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

През декември 2011 г. Европейската комисия издаде Насоки за прилагането на Директива 2004/113/ЕО по отношение на застрахователните услуги с оглед решението по делото Test-Achats, за да гарантира правна сигурност и да помогне на застрахователите с приспособяването на договорите им към новите правила.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Организациите на възрастните хора трябва да наблюдават изпълнението на решението Test-Achats от националните органи в техните страни и да докладват за устойчиви дискриминационни практики от страна на представители на застрахователния сектор на национално равнище.

¹⁹ C-236/09

²⁰ Директива 2004/113/ЕО: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:05:07:32004L0113:BG:PDF>

РАВЕНСТВО МЕЖДУ ЛИЦАТА ОТ РАЗЛИЧНИ РАСИ

Директивата относно равно третиране на лица без разлика на расата или етническия произход е от значение за възрастните хора от етническите малцинства. Тази директива има много по-широк обхват от директивата за заетостта и задължава страните членки да забранят расовата дискриминация в сферите на заетостта, обучението, образованието, достъпа до социално и здравно осигуряване, социалните придобивки и достъпа до стоки и услуги, включително и жилища.

РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ

Въпреки че не всички възрастни хора имат увреждания и много от предизвикателствата, пред които те са изправени, не са свързани с наличието на такива, европейската правна рамка за хората с увреждания може да има положително влияние и върху закрилата на възрастните хора, особено що се отнася до достъпност, правоспособност, подвижност, приобщаване и участие в обществения живот.

Европейската стратегия за хората с увреждания за периода 2010-2020 г. представлява редица инициативи, чиято цел е да насърчат равните възможности на хората с увреждания и да премахнат бариерите, които им пречат да се възползват изцяло от правата си на граждани и потребители. Стратегията е насочена към гарантирането на достъп до европейско финансиране, повишаване на осведомеността в обществото относно проблемите на хората с увреждания и стимулиране на правителствата на страните членки към съвместна работа за премахване на бариерите пред тяхното социално приобщаване. Стратегията е и част от изпълнението на задълженията на ЕС в рамките на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (вж. част I и III). В стремежа си да насърчава равни възможности за хората с увреждания, ЕС прави това при отчитане нуждите и на възрастните хора и утвърждаване на европейската концепция за всеобща достъпност.

Стратегията е базирана на Плана за действие за хората с увреждания (2004-2010г.) и е съсредоточена върху следните области: достъпност, участие, равенство, заетост, образование и обучение, социална закрила и здраве. Сред целите на стратегията за първите пет години са:

- Разработване на политики за висококачествено образование, отговарящо на нуждата от социално приобщаване на хората с увреждания;
- Гарантиране на специален фокус върху хората с увреждания в рамките на Европейската платформа срещу бедността и социалното изключване;

- Работа в посока разпространението на специални карти за хората с увреждания с цел постигане на равно третиране при работа, живот и пътуване в ЕС;
- Развитие на стандарти за достъпност до избирателните секции и материалите от избирателните кампании;
- Взимане предвид на правата на хората с увреждания при подготвянето на външни програми за развитие при страни, кандидатки за присъединяване към ЕС. Комисията обмисля и създаването на Европейски правен акт относно достъпността (вж. част II, Достъпност), който да съдържа мерки за подобряване на достъпа до стоките и услугите на европейския пазар.

РОЛЯТА НА ОРГАНИТЕ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА РАВЕНСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРАНИ ЧЛЕНКИ

Органите за насърчаване на равенството са специализирани национални институции, които работят в посока постигане на равно третиране. Задачата им е да насърчават равното третиране без разлика на: религия или убеждения, раса или етнически произход, възраст, увреждане, пол, сексуална ориентация, социален произход, националност и др. Дейността им може да включва правни съвети и представяване в съда, мониторинг на прилагането на закони, гарантиращи равенство, помощ към заинтересовани страни при създаване на добри практики по осъществяване на законите за равенство в сферите на заетостта и предоставянето на услуги, развиване на база знания и повишаване на осведомеността по отношение на правата в тази сфера, като по този начин се допринася към формирането на обществено отношение на толерантност към хората с увреждания. Много от органите за насърчаване на равенството се занимават на различни нива и с възрастова дискриминация, понякога излизайки и извън сферата на заетостта.

Работата на подобни органи разкрива, че възрастните хора стават жертва на дискриминация предимно в областта на: достъп до работа и набиране на персонал; обяви за работа; освобождаване и принудително пенсиониране; достъп до застраховки (пътни, автомобилни, пенсионни, здравни и застраховки живот); банкови услуги (потребителски кредити, кредитни карти, заеми, ипотeki и банкови сметки); жилища; социална закрила; социални грижи и здравеопазване.

Сътрудничеството и обмяната на информация между органите за насърчаване на равенството в Европа е възможно благодарение на Equinet, мрежа за координация на европейските органи за насърчаване на равенството. Мрежата цели да помогне на тези органи в изпълнението на задълженията им, като осигурява устойчива мрежа и ресурсна база за

обмяна на правна експертиза, стратегии за изпълнение, обучение и добри практики и като предоставя платформа за диалог с европейските институции. Целта е да се подпомогне еднаквото изпълнение на европейските закони за недискриминация и да се подобри правната защита, предназначена за жертвите на дискриминация.

Като практически принос към Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията (2012 г.), Equinet проведе проучване²¹ сред своите членове с цел събиране на информация за работата на тези органи в областта на борбата с възрастовата дискриминация и насърчаването на равните възможности за възрастните хора. Докладът към това проучване разкрива, че много хора в съвременното общество не знаят или не вярват, че дискриминацията на възрастните хора е забранена, и имат склонност да подценяват значението на възрастовата дискриминация в сравнение с други нейни форми. Това води до недостатъчното докладване на случаи на възрастова дискриминация и представлява сериозно препятствие пред работата на органите за насърчаване на равенството. Освен това, в някои страни се забелязва и относителна неустойчивост на неправителствените организации, представляващи възрастните хора, както и отсъствие на НПО, занимаващи се с проблемите на възрастовата дискриминация, и липсата на ресурси, достъпни за подобни организации.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Органите за насърчаване на равенството са жизненоважен източник на информация за възрастните хора и е важно за организациите на възрастните хора да поддържат стабилни контакти с подобни органи в своите страни. Това представлява средство за въздействие върху националните процеси на равенство и гарантира, че възрастовата дискриминация ще бъде овладяна на национално ниво. AGE насърчава членовете си да наблюдават и подпомагат действията на органите за равенство в своите страни и да се постараят да бъдат посочвани като източник за справка от страна на тези органи.

АГЕНЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА ОСНОВНИТЕ ПРАВА

Агенцията на ЕС за основните права е създадена във Виена на 1 март 2007 г. Тя е наследник на Европейския център за мониторинг на расизма и ксенофобията. Агенцията е независим експертен център за основни права и главните ѝ задачи са: събиране и анализ на информация, предоставяне на съвети и повишаване на осведомеността. Сред правомощията ѝ е работата в областта на възрастовата дискриминация.

Агенцията изпълнява задачите си независимо от други органи. Има правото да предоставя мнения на институциите на ЕС или страните членки за изпълнението на европейското законодателство, по своя инициатива или по искане на Европейския парламент, Съвета на ЕС или Европейската комисия. Агенцията няма правомощия за разглеждане на индивидуални жалби или за вземане на законодателни решения.

Агенцията е създадала и Платформа на основните права – структуриран форум, в който участват граждански организации и организации за човешките права, в това число и AGE.

21 www.equineteurope.org/Tacling-Ageism-and-Discrimination

AGE непрекъснато лобира за гарантиране, че в приоритетите на Агенцията за основните права са включени борбата с възрастовата дискриминация, както и преплитането на възрастовата с други видове дискриминация. AGE се стреми, по-специално, да се фокусира върху дискриминацията, пред която са изправени възрастните жени, както и върху социалните права, намаляването на бедността и социалното включване, което от своя страна включва защитата на по-възрастните служители и потребители.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Борба с дискриминацията в ЕС:
http://ec.europa.eu/justice/discrimination/index_bg.htm
- Директива 2000/78/ЕО за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=D:05:06:32000L0078:BG:PDF>
- Предложение за директива за прилагане на принципа на равно третиране на лицата без оглед на религиозна принадлежност или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0426:FIN:BG:PDF>
- Европейски институт за равенство между половете:
www.eige.europa.eu
- Стратегия за равенство между мъжете и жените:
www.ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6568&langId=en
- Годишни доклади по стратегията за равенство между половете:
www.ec.europa.eu/justice/gender-equality/document/index_en.htm
- Директива 2000/43/ЕО относно прилагането на принципа на равно третиране на лица без разлика на раса или етнически произход:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=D:20:01:32000L0043:BG:PDF>
- Европейска стратегия за хората с увреждания 2010-2020 г. :
http://ec.europa.eu/justice/discrimination/disabilities/disability-strategy/index_en.htm

- Equinet:
www.equineteurope.org
- Агенция за основните права:
www.fra.europa.eu/fraWebsite/home/home_en.htm
- Европейско женско лоби:
www.womenlobby.org
- Европейски форум на хората с увреждания:
www.edf-feph.org
- Европейска мрежа срещу расизма:
www.enar-eu.org
- Европейски ромски информационен офис:
www.erionet.eu
- „ИЛГА – Европа“ :
www.ilga-europe.org

Заетост

Продължителността на живота в ЕС продължава да расте. В същото време ефективната възраст за пенсиониране не следва тази посока. Ключов елемент в стратегията „Европа 2020“ е постигането на 75 % ниво на заетост до края на 2020 г. Тази цел се счита за необходимост при осигуряването на дългосрочна стабилност на нашите системи за социална защита в светлината на демографския процес на застаряване в Европа и изглежда много амбициозна в настоящия контекст на икономическа криза и забавен растеж.

Първият годишен преглед Заетост и социални процеси в Европа 2011 г. (ЗСПЕ), публикуван от Европейската комисия през м. февруари 2012 г., набляга на необходимостта да се комбинират заетост и социални политики, за да се осигури дългосрочно възстановяване на европейската икономика и достатъчно работни места в днешната среда на фискална консолидация и нерадостна икономическа перспектива.

Тази публикация показва по-специално, че докато неравенствата малко са намалели или са се увеличили в исторически „по-неравни“ държави (като Италия или Гърция), то те са нараснали значително в традиционно егалитарните страни членки, като скандинавските например, и цялостната тенденция остава възходяща. Нарастващото участие в пазара на труда, по-добрите социални разходи и по-справедливото данъчно облагане на най-високите доходи и богатства могат да допринесат за намаляване на неравенството.

Европейският съюз осъществява широк набор от инициативи, за да подкрепи по-продължителна заетост и да подпомогне държавите членки в създаването на повече работни места и в борбата им срещу дълготрайната безработица.

ПОВЕЧЕ И ПО-ДОБРИ РАБОТНИ МЕСТА

За да съдейства на страните членки в усилията им за постигане на пълна заетост в съответствие със стратегията „Европа 2020“, Европейската стратегия за заетост (ЕСЗ) осигурява набор от мерки, които подкрепят и координират политиките по заетостта на страните членки. ЕСЗ се стреми да създаде повече и по-добри работни места навсякъде в ЕС и да подпомага групите в неравностойно положение като жените, възрастните работници и дълготрайно незаетите, да останат или да се завърнат на пазара на труда.

Приоритетите на ЕСЗ включват насърчаване на по-дълъг трудов живот. ЕСЗ е насочена по-скоро към мониторинг на напредъка, координиране и отчитане. Тя осигурява рамката („отворения метод на координация“), позволяваща на европейските страни да обменят информация, да обсъждат и координират своите политики по заетостта.

През пролетта на 2012 г. беше приет нов Пакет за заетост. Този набор от мерки е насочен към създаването на работни места, показвайки на страните членки начини за поощряване на наемането на работна ръка чрез намаляване на данъчното облагане на труда или оказвайки по-засилена подкрепа при стартирането на нов бизнес. Мерките разпознават областите с най-голям потенциал за разкриване на работни места в бъдеще: зелената икономика, здравните и социалните грижи и новите технологии.

Съвместният доклад за заетостта (СДЗ) прави преглед на заетостта в ЕС и политиките, засягащи пазара на труда. Той поощрява страните членки да прилагат четирите Насоки за политиките за заетостта²², отнасящи се до участието на пазара на труда, квалификацията, образованието и бедността. Основните моменти за по-възрастните хора, засегнати в СДЗ, включват:

- Участие на пазара на труда
- Създаване на работни места
- Равенство между половете и баланс между професионалния и личния живот
- Квалифицирана работна сила и обучение през целия живот
- Приобщаващ растеж
- Подпомагане на възрастни, работещи лични асистенти

ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД

Европейският социален фонд (ЕСФ) е ключов инструмент за финансиране, който може да се използва от националните и местни заинтересовани лица за укрепване на капацитета на политиките, работодателите и работниците, за премахване на пречките пред жените, за улесняване на по-дългия трудов живот и за напредък, необходим за повишаване на заетостта на възрастните работници от двата пола.

Бъдещият Европейски социален фонд 2014-2020 г., с бюджет от 84 милиарда евро, предвиден за инвестиране в подкрепа на заетостта, ще се стреми да подпомага по-дълъг, по-здравословен и по-продуктивен трудов живот.

22 <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st14/st14338.en>

ПООЩРЯВАНЕ НА ЕДИН ПО-ПОЛОЖИТЕЛЕН ПОДХОД КЪМ ПО-ВЪЗРАСТНИТЕ РАБОТНИЦИ

Въпреки високото ниво на безработица, много работодатели се сблъскват с големи трудности при намирането и задържането на квалифицираната работна ръка, от която се нуждаят, за да останат конкурентноспособни. Независимо от това, те често с нежелание наемат по-възрастни работници, защото продължават да битуват дискриминационни нагласи, основани на възрастта.

Директивата за заетостта, която забранява дискриминация, основаваща се на възраст, увреждане, раса, религия или сексуална ориентация, доведе до значителен напредък в осъзнаването на възрастовата дискриминация. Но законодателството очевидно не е достатъчно и затова ЕС прилага някои „меки“ мерки за подпомагане на възрастовото разнообразие на работното място и за изграждане на един по-позитивен образ на възрастните работещи. Такива мерки са кампаниите и проектите на социалните партньори.

ЕС се опитва, също така, да се бори с пречките, с които по-възрастните работници се сблъскват, за да останат заети или да бъдат отново наети, включително затрудненията при балансиране на професионалния си живот със задълженията да се грижат за членове на семействата си. Недостатъчно внимание се обръща на подкрепата за възрастните неформални лични асистенти – най-често жени над 50-годишна възраст. AGE приветства настоящата дискусия на ниво ЕС, относно възможни законодателни предложения, които да регулират прекъсването на работа заради грижа за член от семейството. Подобни разпоредби са необходими в контекста на застаряването на населението и намаляването на социалните бюджетни разходи, когато голяма част от по-възрастните работници се сблъскват със задължението да се грижат за своите възрастни родители или внуци, а на практика отсъстват механизми, които в тези ситуации да им помогнат да останат на трудовия пазар.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Годишен доклад на ЕС за Заетостта и социалното развитие в Европа 2011:
www.ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=113&langId=en
- Европейски социален фонд:
www.ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=en
- Европейска стратегия за заетостта:
www.ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=en
- Пакет за заетост:
www.ec.europa.eu/commission_2010-2014/andor/headlines/news/2012/04/20120418_en.htm
- Директива за заетостта:
www.europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/employment_rights_and_work_organisation/c10823_en.htm

Образование и обучение през целия живот

Организирането и финансирането на образованието и обучението през целия живот са отговорности на страните членки. Въпреки това ЕС подкрепя действията на държавите членки, като им помага да допринесат за реализацията на общите икономически и социални цели, произтичащи от стратегията „Европа 2020“. **„Образование и обучение 2020“ (ET 2020)** е стратегическа рамка за европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението, която се основава на предходен документ – работната програма „Образование и обучение 2010 г.“ (ET 2010).

ЕВРОПЕЙСКА ПРОГРАМА ЗА ОБУЧЕНИЕ ЗА ВЪЗРАСТНИ

Стратегията „Европа 2020“ приема, че ученето през целия живот и развитието на умения са ключови елементи, идващи в отговор на настоящата икономическа криза, на застаряването на населението и на по-широката икономическа и социална стратегия на Европейския съюз.

Кризата очертава важната роля, която обучението за възрастни може да играе за постигане на целите на „Европа 2020“, предоставяйки възможност на възрастните хора – по-специално на нискоквалифицираните работници и на тези с по-дълъг стаж – да подобрят

способността си за адаптация към промените на пазара на труда и обществото. Ученето за възрастни осигурява средства за повишаване на квалификацията или за преквалификация на засегнатите от безработица, реструктуриране и кариерен преход. То също така има важен принос за социалното включване, активното гражданско и личностно развитие.

Чрез Европейската програма за обучение за възрастни Комисията мобилизира наличните средства на европейско равнище, за да подпомогне изпълнението ѝ на национално и местно ниво.

ЕВРОПЕЙСКО ПОДПОМАГАНЕ НА ПРОЕКТИ ЗА ОБУЧЕНИЕ ЗА ВЪЗРАСТНИ

Създадена през 2000 г., секторна програма „Грюндвиг“ има за цел да предостави на възрастните хора повече начини за подобряване на знанията и уменията им, за улесняване на личностното им развитие и за увеличаване на перспективите им за работа. Програмата също така помага за справяне с проблемите, свързани със застаряващото население на Европа.

Специфичните цели на програма „Грюндвиг“ са:

- увеличаване броя на хората в обучението за възрастни до 25 000 през 2013 г. и подобряване качеството на техния опит, независимо дали е придобит у дома или в чужбина;
- подобряване на условията за мобилност, така че най-малко 7 000 души годишно до 2013 г. да могат да се възползват от обучението за възрастни в чужбина;
- подобряване на качеството и обема на сътрудничеството между организациите, занимаващи се с образование за възрастни;
- разработване на иновативно образование за възрастни и управленски практики и насърчаване на тяхното широко прилагане;
- гарантиране на достъп до обучение за възрастни на хората в периферията на обществото, особено на по-възрастните от тях, както и на онези, които са напуснали училище, без да получат основен образователен ценз;
- подкрепа за иновативно учебно съдържание, услуги и практики, базирани на информационни и комуникационни технологии (ИКТ);

• ЕРАЗЪМ ЗА ВСИЧКИ (2014-2020 г.)

Програмата „Еразъм за всички“ ще обедини всички настоящи европейски и международни схеми за образованието, обучението, младежта и спорта, заменяйки седем съществуващи програми с една единствена. „Еразъм за всички“ е отворена към всички обучаеми и обучаващи по линия на всяка една обществена или частна организация, която е активна в областта на образованието, обучението, младежта и спорта. Тя ще подкрепя както формални, така и неформални образователни дейности и опит във всички сектори.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Въпреки че заглавието подсказва, че бъдещата програма „Еразъм“ ще бъде за всички и ще замени съществуващите програми, в т.ч. и „Грюндвиг“, описанието на интернет страницата на Комисията се фокусира върху младите хора и не се позовава на образование за по-възрастни. Ето защо е необходимо да лобирате пред вашите членове на Европейския парламент, както и пред министъра на образованието във всяка една държава, за да си осигурите тяхната подкрепа за постигането на адекватен бюджет за програмата „Еразъм за всички“, както и да получите гаранции, че програмата наистина ще включва подкрепа за дейности в полза на по-възрастните обучаеми.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ:

- „Образование и обучение 2020“ (ET 2020): www.europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/ef0016_en.htm
- „Европейска програма за учене за възрастни“: www.europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/ef0016_en.htm
- Програма „Грюндвиг“: www.ec.europa.eu/education/grundtvig/what_en.htm
- „Еразъм за всички“: www.ec.europa.eu/education/erasmus-for-all

Координиране на социалната закрила на ниво ЕС

При сега действащата европейска правна рамка държавите членки остават отговорни за устройството, прилагането и надзора на националните си системи за социално осигуряване. Те обаче са координирани и европейското законодателство определя правилата и принципите, за да се гарантира правото на свободно движение на хора в ЕС. **Регламентът на ЕС за координиране на системите за социално осигуряване**²³ не замества националните системи с една-единствена европейска такава. Всички държави имат свободата да решават кой ще се осигурява според тяхното законодателство, какви плащания ще се извършват и при какви условия. ЕС осигурява само **общи правила**, за да защити правото на социална сигурност на граждани, които се придвижват в границите на ЕС, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария. Тези правила редовно се обновяват и Европейската комисия може да налага санкции на страни членки, които не ги спазват. Напоследък обаче ЕС се ангажира да насърчава по-близкото сътрудничество между държави членки, които са изправени пред сходни предизвикателства в целия ЕС, в процеса на модернизиране на системите им за социална закрила.

Европейският регламент се прилага към всички граждани на дадена държава от ЕС, които са или са били осигурявани в друга от държавите на Съюза, както и към членовете на техните семейства. Тя се прилага и към граждани на трети страни, както и към членовете на техните семейства, които живеят легално в ЕС и са обвързани с няколко държави членки. Според принципа на равнопоставеност гражданите на страна членка на ЕС и хората, живеещи в тази страна, без да са нейни поданици, имат равни права и задължения по силата на националното законодателство. Разпоредбите на този регламент се прилагат към всички традиционни сфери на социалното осигуряване: заболяване, майчинство, трудови инциденти, професионални болести, обезщетения за инвалидност, обезщетения за безработица, семейни надбавки, пенсионни и предпенсионни обезщетения, помощи при смърт.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Когато се премествате в границите на ЕС, съгласно принципа на сумирането на периоди, периодът, през който сте се осигурявали, работили или пребивавали в дадена страна членка на ЕС, трябва да се вземе предвид от страната членка, в която отивате. Това означава, че придобиването на осигурителни права в една държава трябва да бъде съобразено с периодите на здравно осигуряване, пенсия, заетост, самонаемане или пребиваване в друга страна членка на ЕС.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Вашите социалноосигурителни права при движение в границите на ЕС (на всички езици на ЕС): <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=854&langId=en>
- Вашите социалноосигурителни права страна по страна: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=858&langId=en>

²³ Regulation (EC) No 883/2004: www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:166:0001:0123:en:PDF

ПЕНСИИ

Има значителни разлики в структурата и устройството на пенсионните системи в ЕС, които отразяват културното и социално разнообразие на държавите членки. Въпреки че държавите членки остават отговорни за устройството, прилагането и надзора на националните си пенсионни системи, съвсем отскоро нарасна ролята на ЕС в дебата за пенсиите заради ефекта на доминото, който кризата в публичния дълг на някои страни оказва върху други държави членки на съюза.

АДЕКВАТНОСТ НА ПЕНСИИТЕ

Макар и в различна степен, държавите членки се изправят пред сходни предизвикателства по отношение на адекватността и дългосрочната стабилност на пенсионните си системи. При едно все по-застаряващо население в Европа – предвид факта, че хората живеят по-дълго и имат по-малко деца, държавите членки на ЕС са изправени пред предизвикателството за гарантиране на дългосрочната устойчивост на публичните финанси поради отражението, което този процес предстои да има върху бюджета. Въздействието на демографските промени се усилва от продължаващата криза в публичния дълг, която затруднява страните членки да спазват ограниченията на Пакта за стабилност и растеж – нормативната база, забраняваща на държавите членки да поддържат дефицит, по-голям от 3% от БВП.

Сега ЕС има думата по въпроса за пенсиите, тъй като Националните програми за реформи (НПР) на страните членки, заедно с техните програми за стабилност и за сближаване, се оценяват на ниво ЕС, за да се проследи напредъкът им по националните цели на „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. От 2012 г. страните членки трябва да представят в допълнение политическите си предложения в социалната сфера в своите Национални социални доклади (НСД), които следват тематичния фокус на Социалния отворен метод на координация в областта на пенсиите, социалното приобщаване и здравеопазването и дългосрочните грижи, за да осигурят съвместимостта на провежданите от тях реформи с целите на стратегията „Европа 2020“ (вж. главата за Европейския семестър в част I за повече информация).

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Новият Договор от Лисабон позволява на ЕС да поддържа и развива социалните достижения в пълно зачитане на националните прерогативи. Член 9, т. нар. „социална хоризонтална клауза“, заявява, че Съюзът трябва да взема предвид [...] осигуряването на адекватна социална закрила [...] при прилагането на нови политики. Следователно, Договорът от Лисабон е важен в контекста на дебата за пенсиите, защото признава и зачита правото на достъп до социални обезщетения и социални услуги, осигуряващи защита, като в случаите на зависимост или старост.

През 2010 г. Европейската комисия започна публична консултация (Зелена книга), за да събере мненията на заинтересованите лица по осигуряването на адекватни и устойчиви пенсии, а също така и за да определи ролята на ЕС в подкрепата му за реформите на страните членки. Като резултат от тази консултация през февруари 2012 г. Комисията предложи „Бяла книга: Програма за адекватни, сигурни и устойчиви пенсии“, която очерта мерките на европейско ниво за подкрепа и допълване на националните пенсионни реформи. Комисията предлага по-холистичен подход към пенсионните реформи – предложение, подкрепяно от AGE – например чрез търсене на синергии между всички свързани теми, като: по-дълъг трудов живот; равенство между половете; вътрешен пазар на пенсионни продукти; мобилност на пенсиите в ЕС; бъдещият режим на платежоспособност на пенсионните фондове да допринесе за по-добра защита на правата на работещите, по-добра информираност при вземането на решения и при управлението на ниво ЕС.

Европейската комисия и Комитетът за социална закрила публикуваха в средата на 2012 г. съвместен „Доклад за адекватността на пенсиите 2010-2050 г.“. Този общ анализ има намерение да подпомогне страните членки, в контекста на водещата инициатива „Европейска платформа срещу бедността“, да оценят адекватността на своите пенсионни системи в дългосрочен план по отношение и на мъжете, и на жените. Използвайки общи показатели, този доклад

осигурява сравнителен анализ на способността на страните членки да се справят с предизвикателствата от гледна точка на устойчивостта и адекватността. Докладът за адекватността на пенсиите допълва по-ранната публикация на Комисията, подготвена в сътрудничество с Комитета за икономическа политика и наречена: „Доклад от 2012 г. за застаряване на населението“. Въпросният доклад оценява въздействието от застаряването на населението върху икономиката и бюджета. Връзките към тези документи се намират в частта за полезни връзки в края на тази секция.

РАВЕНСТВО МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ

Докато възрастните хора и от двата пола страдат от неравнопоставеност от гледна точка на социална закрила, жените са засегнати допълнително в случай на раждане и отговорности, свързани с поемане на грижите за децата, като това ограничава достъпа им до по-добра работа. Подобно прекъсване на кариерата и сегментацията на пазара на труда намаляват бъдещите пенсии на жените, излагайки много от тях на риск от бедност.

Европейската комисия насърчава равенството между половете при достъпа до пенсионни права чрез контрол върху прилагането на европейското законодателство относно равенството между половете на национално ниво (вж. частта за Недискриминация), чрез мерки, спомагащи за съчетаването на трудов и личен живот, и чрез по-лесен достъп до допълнително частно пенсионно осигуряване. Европейското законодателство осигурява зачитане на принципа на равно третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване. Директива 79/7/ЕИО²⁴ се отнася до социалната сигурност (заболяване, инвалидност, трудови инциденти и професионални заболявания, безработица и рискове, свързани с възрастта), както и до социалното подпомагане, което допълва или замества основните схеми. Директива 96/97/ЕС²⁵ прилага принципа на равното третиране на мъжете и жените в професионалните социално-осигурителни схеми. Понеже много от страните членки разчитат в значителна степен на частно финансирани пенсионни схеми, за да осигурят адекватен заместващ коефициент на пенсиите, това явление дори увеличава риска от бедност сред възрастните жени, ако не бъдат предприети мерки срещу дискриминацията, която жените понасят при подобни схеми.

Дебатът в ЕС за равенството между половете по отношение на пенсиите разчита също на „Пътна карта за равенство между мъжете и жените 2006-2010 г.“ и

нейните препоръки за засилване ефективността на законодателството за равенството между половете в частта му за пенсиите за старост.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

В контекста на водещата инициатива „Европейска платформа срещу бедността“ организациите на възрастни хора могат да лобират пред своите национални правителства да отстраняват всички причини за неравенство между половете, за да осигурят адекватни пенсионни права за всички, включително за хората с оправдани прекъсвания на трудовата дейност – главно жени, както и да осигурят достоен живот на възрастните хора. Също така могат да работят за публична подкрепа на адекватните индивидуални пенсионни права за жените при положение, че доживотните бракове намаляват и броят на семействата с един родител се увеличава. Такъв широк отзвук е необходим, за да се отговори на всички обществени промени, които ще се задълбочават в бъдеще.

ПРЕНОСИМОСТ НА ПРАВОТО НА ДОПЪЛНИТЕЛНА ПЕНСИЯ

Отделно от координирането на националните системи за социална сигурност в ЕС, което гарантира, че пенсионерите няма да загубят задължителните си пенсионни права при преместване в друга страна от ЕС, съществува и директива на ЕС²⁶, която гарантира запазване на правото на допълнителна пенсия на заети лица и самостоятелно заети лица, движещи се в границите на Общността. Директивата определя някои от правата и задълженията на членовете на схеми за допълнително пенсионно осигуряване, обаче не обхваща т. нар. „преносимост“ на допълнителните пенсии, т.е. възможността за прехвърляне на придобитите пенсионни права към нова схема в случай на професионална мобилност.

През 2005 г. Комисията предаде проект на законодателно предложение за Директива за подобряване на преносимостта на правото на допълнителна пенсия.²⁷ Целта беше да се осигури запазването на правото на допълнителна пенсия, когато хората се

24 www.europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/equality_between_men_and_women/c10907_en.htm

25 www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31996L0097R%2801%29:EN:NOT

26 Directive 98/49/EC: www.ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=4688&langId=en

27 www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0507:FIN:EN:PDF

придвижат във или извън границите на своята страна и загубата на придобитите права за допълнителна пенсия да не бъде пречка пред тяхната мобилност. Амбицията на Комисията беше да подтикне държавите членки към оптимизиране на условията за придобиване на право на допълнителна пенсия и да хармонизира законодателството, уреждащо латентните пенсионни права и преносимостта на вече придобитите такива.

След като се сблъска с възражения от много страни членки, в края на 2010 г. Комисията постави на обсъждане ревизиран проект без оспорваните клаузи, касаещи прехвърлянето на пенсионни схеми през граница. Както беше обявено в Бялата книга за пенсиите, Комисията, в сътрудничество със Съвета и Европейския парламент, ще възобнови работа върху директива за преносимост на пенсиите, задаваща минималните стандарти за придобиване и запазване на правото на допълнителна пенсия. Благодарение на Договора от Лисабон, директивата може да бъде приета с квалифицирано мнозинство вместо с единодушие, както беше преди.

За да отговори на проблемите с осигуряването на професионални пенсии, породени от свободното движение на работещите, беше създаден Европейски пенсионен форум. Тази консултативна комисия е съставена на европейско ниво от правителствени експерти, социални партньори и представителни организации, сред които е и Европейската платформа на възрастните хора AGE. Мандатът ѝ се ограничава до обмяна на мнения за това, как да се подобри осигуряването на допълнителна пенсия. В Бялата книга обаче Комисията посочва, че "с оглед на нарастващата взаимозависимост на държавите членки е важно да се проследява, в тясно сътрудничество с Комитета за социална защита (КЗС) и Комитета по заетостта (КЗ), напредъкът на държавите членки по отношение на целта за адекватни, устойчиви и сигурни пенсии, включително със сравнителни показатели в контекста на стратегията „Европа 2020“. Посредством включване на широк кръг от заинтересовани страни и засилване на ролята на Пенсионния форум ще бъде развит цялостният подход към пенсиите, възприет в Зелената книга за пенсиите."

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Организациите на възрастни хора би трябвало да са в контакт и да се стремят да убедят своите национални и ЕС-законотворци в необходимостта от увеличаване на обхвата на Европейския пенсионен форум и в прилагането на цялостен подход към пенсионните реформи, за да бъдат обхванати всички пенсионни схеми и да се преценят всички свързани сфери на политиката, които влияят върху адекватността на пенсиите.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Пакт за стабилност и растеж:
www.ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/index_en.htm
- Бяла книга за адекватни, сигурни и устойчиви пенсии(2012):
www.ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7341&langId=en
- Доклад за адекватността на пенсиите 2010-2050:
www.ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7805&langId=en
- 2012 AgeingReport (версия само на английски):
www.ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-2_en.pdf
- Пътна карта за равенство между мъжете и жените (2006-2010 г.):
www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0092:EN:NOT
- Порталът на ЕС „Вашата Европа“ съдържа информация за правата, които имате, в случай че получавате пенсия в друга държава:
http://europa.eu/youreurope/citizens/work/retire/index_bg.htm

Социално включване и социално участие

Уповавайки се на наследството от Европейската 2010 година за борба с бедността и социалното изключване, стратегията „Европа 2020“ съдържа т.нар. „водеща инициатива“ – приоритетни действия за борба с бедността. Хартата на основните права също е конкретно средство за подобряване на социалното сближаване както в ЕС, така и на национално ниво (вж. част I). От гледна точка на възрастните хора има комбинация от фактори, които допринасят за увеличаването на риска от бедност и социално изключване, а именно: ниски доходи, влошено здраве, напреднала възраст и/или дискриминация на базата на пол, ограничени физически или психически възможности, безработица, изолация, малтретиране и ограничен достъп до услуги. Въпреки че борбата с бедността и социалното изключване е преди всичко отговорност на националните правителства на страните-членки, основните ценности, застъпени в Договорите на ЕС, и стремежът към приобщаващ растеж в рамките на стратегията „Европа 2020“ са свидетелство, че се предприемат действия и на европейско ниво.

ЕВРОПЕЙСКА ПЛАТФОРМА СРЕЩУ БЕДНОСТТА И СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ

Стартирала през 2010 г., тази европейска платформа е част от стратегията „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Целта на платформата е да има координационна функция по отношение на националните политики за социално включване чрез идентифицирането на добри практики и насърчаването на взаимно обучение, създаването на закони, обхващащи всички страни членки, и осигуряването на финансиране с цел подкрепа на борбата срещу бедността и насърчаване на социалното сближаване. В рамките на платформата страните членки за първи път постигнаха съгласие върху единна европейска цел – да се намали броят на хората, които живеят в бедност и социално изключване, с 20 милиона до 2020 г. Националните правителства следва да пренесат тази цел за всеобщо намаляване на бедността в своя национален контекст.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

„Индексът на материалните лишения“ е показател, който служи за измерване на способността да се набавят стоки и услуги, които повечето хора смятат за необходими за осигуряването на достоен живот. Подобен показател е благонадеждно допълнение към често употребявания индекс на риска от бедност, според който бедни хора са онези, които имат разполагаем доход под 60% от средния за държавата. Важни разлики между двата показателя за възрастните хора се наблюдават в редица източноевропейски страни, където възрастните хора са по-често материално затруднени, отколкото в западноевропейските държави. Този допълнителен метод за измерване, оценяващ условията на живот, осигурява доказателства срещу често срещаното мнение, че по-възрастните хора в Източна Европа не трябва да бъдат пряк обект на стратегии за социално приобщаване.

ГОДИШНА КОНВЕНЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ПЛАТФОРМА СРЕЩУ БЕДНОСТТА И СОЦИАЛНОТО ИЗКЛЮЧВАНЕ

Тази годишна конвенция се организира в рамките на Европейската платформа срещу бедността. Уповава се на изводите от Европейската 2010 година за борба с бедността и социалното изключване и прави мост между резултатите и политическото „наследство“ на въпросната Европейска година и социалните цели на стратегията „Европа 2020“. Конвенцията има за цел да придаде прозрачност и политическа тежест на Европейската платформа срещу бедността и да донесе подкрепа за платформата от различни политически институции, правителствени нива и участници в гражданското общество.

Европейската платформа на възрастните хора AGE участва активно в европейския дебат за намаляване на бедността и насърчава европейските политици да гарантират, че бъдещите конвенции ще следят прогреса на страните членки в борбата им със специфични проблеми като бедността сред възрастните хора и насърчаването на социалното приобщаване и участието на възрастните хора в обществото. AGE и нейните членове ще продължават да подчертават нуждата от постигане на адекватен стандарт на живот на национално ниво чрез използване на национални бюджетни стандарти за по-възрастните хора.

Въпреки че AGE разбира значението на мерките за борба с възрастовата дискриминация от страна на работодателите (напр. съсредоточаване върху служители над 50-годишна възраст при освобождаване на персонал) и тези с цел улеснение на пенсионерите, които искат да продължат да работят, уязвимостта на възрастните хора в днешно време е най-често свързана с липса на финансови ресурси. AGE предупреждава за развиването на схеми за минимален доход, които са преди всичко поощрение за увеличаване на заетостта, но в същото време не гарантират всеобщо право на минимален доход, необходим за осигуряването на достоен живот.

АКТИВНО ПРИОБЩАВАНЕ

В края на 2008 г. бе приета Препоръка на Европейската комисия относно активното приобщаване на лицата, изключени от пазара на труда, която представя обширна стратегия, включваща действия в рамките на три стълба на социалната политика, а именно:

- подходящо подпомагане на доходите;
- пазари на труда, способстващи приобщаването;
- достъп до качествени услуги.

Тази препоръка не разглежда пряко възрастните хора като целева група, а по-скоро се занимава с проблеми като заетост, адекватност на схемите за минимален доход и достъп до услуги от гледна точка на активното население като цяло. В резултат от това националните стратегии за активно включване твърде често са ограничени до увеличаване на заетостта. Комисията планира да подготви доклад през втората половина на 2012 г. за прогреса на страните членки по изпълнението на препоръката от 2008 г. Този доклад ще послужи и като ръководство за бъдещи инициативи в сферата на активното приобщаване.

ПОДОБАВАЩ МИНИМАЛЕН ДОХОД ЗА ДОСТОЕН ЖИВОТ

Има голямо разнообразие в пенсионните системи на страните членки, както и в гаранциите за минимален доход на възрастните хора, които те предлагат. Могат да бъдат разграничени три основни типа помощи за минимален доход, предназначени за възрастни хора:

- минимални помощи при пропорционални пенсии,
- фиксирани помощи за по-възрастни хора (най-често за хора на 65-годишна възраст и нагоре) и
- отделни помощи за социално подпомагане.

В своята резолюция от 20 октомври 2010 г., озаглавена: „Ролята на минималния доход за борбата срещу бедността и насърчаването на общество, основащо се на принципа на интеграцията в Европа“, Европейският парламент заявява, че минималният доход в ЕС трябва да бъде гарантиран чрез рамкова директива. Споразумението за обща европейска дефиниция за съответствието и общите методи за установяване на съответствието на пенсиите трябва да предостави информация за нуждите на Рамковата директива на ЕС за минималния доход. По този начин това споразумение би отбелязало исторически напредък в европейското сътрудничество за постигането на по-високи социални стандарти. Предложението за европейска рамкова директива в днешния контекст – на въвеждане на все повече драстични съкращения в цяла Европа, което допълнително ще застраши благополучието, качеството на живот и чувството за достойнство на гражданите – е необходимо повече от всякога.

В днешно време, когато повечето страни членки въвеждат съкращения на допълнителните помощи за възрастни хора (напр. обезщетенията в натура) с цел компенсиране на други разходи, членовете на AGE биха могли да разпространяват идеята за национални „бюджетни стандарти“ при създаването на схеми за минимален доход за възрастни хора (дори и когато става дума за помощи, получавани по линия на социалното подпомагане).

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Повече информация за работата на ЕС в сферата на социалната защита и социалното приобщаване: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=bg&catId=750>
- Европейска платформа срещу бедността и социалното изключване: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=bg&catId=961>
- Уебстраница на Европейската 2010 г. на борбата с бедността и социалното изключване: http://ec.europa.eu/employment_social/2010againstpoverty/index_bg.htm
- Препоръка на Комисията относно активното приобщаване на лицата, изключени от пазара на труда: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008H0867:BG:HTML>

Доброволческа дейност

В Европейския съюз почти 100 милиона граждани от всички възрасти инвестират време, талант и пари и дават своя принос към обществото, в което живеят, като стават доброволци в граждански организации, младежки клубове, болници, училища, спортни клубове и др. Много от тези доброволци са на 50-годишна възраст и нагоре.

Доброволците играят важна роля в разнообразни области като: образование, култура, спорт, околна среда, здраве, социални грижи, защита на потребителя, хуманитарна помощ, политика за развитие, научни изследвания, равни възможности и др. Това е особено важно във време на криза.

Въпреки че доброволческата работа сама по себе си не е сфера, в която ЕС има компетенции, тя се смята за активен израз на гражданско участие, което заздравява общи европейски ценности като солидарност и социално сближаване и затова бива насърчавано чрез различни инициативи.

Доброволческата дейност на възрастните хора е един от тематичните приоритети на Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията (2012 г.). Темата беше разгледана и по време на Европейската година на доброволчеството (2011 г.), която повиши осведомеността за важния принос, правен от доброволците (много от които са на 50-годишна възраст и нагоре) към обществото и общностите, в които живеят. Различни европейски програми предлагат възможности за финансиране на проекти с трансгранично или цялостно ЕС измерение. Става дума за проекти, които се занимават с доброволческата работа и активното гражданство на възрастните хора.

ПРОГРАМА „ЕВРОПА ЗА ГРАЖДАНИТЕ“

Програмата „Европа за гражданите“ подкрепя много проекти и граждански групи, които насърчават активното европейско гражданство, т.е. помагат на европейските граждани от всички възрасти и на гражданските групи в ЕС да се включват активно в приложението на европейските ценности и постигането на европейските цели. В рамките на тази Програма специално внимание се обръща на насърчаването на доброволческата работа.

ПРОГРАМИ ГРЮНДВИГ: ПРОЕКТИ ЗА ДОБРОВОЛЧЕСКА РАБОТА НА ВЪЗРАСТНИ ХОРА

Тези инициативи дават възможност на европейските граждани (на 50-годишна възраст и нагоре) да се включват в доброволчески проекти в друга страна членка, което им позволява да получат и обменят знания и опит.

Проектите подкрепят партньорствата и обмяната на възрастни доброволци между местни организации, намиращи се в две различни държави, участници в програмата на ЕС „Учене през целия живот“. Всяка организация изпраща и приема до шестима доброволци в рамките на двегодишен период. Доброволците, които трябва да са над 50-годишна възраст, обикновено прекарват от три до осем седмици в чужбина, работейки по проекти в сферата на социалната защита, околната среда, спорта и културата.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Ако сте организация, която иска да приеме или изпрати доброволци, или лице, което иска да се включи в програмата, можете да намерите цялата информация, необходима за участие (на английски, френски и немски) на: http://ec.europa.eu/education/grundtvig/senior_en.htm

„ЕРАЗЪМ ЗА ВСИЧКИ“ (2014-2020 г.)

Европейската комисия е предложила програмата „Учене през целия живот“ да се превърне в бъдеще в програмата „Еразъм за всички“. Проектът „Еразъм за всички“ все още се обсъжда в Европейския парламент и Съвета (вж. Многогодишна финансова рамка в Част I). Той се очаква да започне през 2014 г. и би увеличил значително финансирането, предназначено за развитието на знания и умения. „Еразъм за всички“ е основан на идеята, че инвестициите в образование и обучение са ключът към разгръщането на потенциала на хората, независимо от тяхната възраст или произход. Подобни инвестиции помагат на личностното усъвършенстване и улесняват добиването на нови знания и перспективи за работа.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Можете да лобирате пред членовете на Европейския парламент от вашата държава или пред своя министър на образованието, за да спечелите подкрепата им за адекватен бюджет за програмата „Еразъм за всички“ и за да се гарантира, че програмата ще включва инициативи за подкрепа на възрастните доброволци.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ: ВЪЗРАСТНИ ХОРА В ДЕЙСТВИЕ

Мартин Кастлер (член на ЕП, Германия), докладчик на Европейския парламент по въпроса за Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията, предлага в рамките на програмата „Еразъм за всички“ да има отделна инициатива, посветена на „Възрастните хора в действие“, с цел насърчаване на активния живот и доброволческата дейност на възрастните хора.

AGE работи съвместно с г-н Кастлер за развитието на инициатива, която да подпомага обучението и координацията на възрастните доброволци в ЕС в работата по идентифицирането на нуждите на застаряващото ни общество и в създаването на иновативни решения, идващи в подкрепа на активния живот и солидарността между поколенията. Подобна програма би била допълнение към Европейския конвент на кметовете за демографските промени, за която AGE и още много заинтересовани страни агитират (вж. секциите относно здраве и достъпност).

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Присъединете се към нас и лобирайте пред членовете на Европейския парламент и националните институции от вашата страна за приемане на инициативата „Възрастните хора в действие“ с цел изграждане на ЕС, по-добър за всички възрасти. За повече информация за това как да лобирате пред вашите членове на ЕП, вж. секцията относно Европейски парламент в Част III.

Промоция на здравето и координация на националните системи за здравеопазване

Съгласно европейското право действията на ЕС трябва да са насочени към подобряване на общественото здраве, към предотвратяване на болести и заболявания и установяване на източниците на заплахи за човешкото здраве. Затова, въпреки че страните членки носят отговорност единствено за организацията и предоставянето на здравни грижи и здравеопазване на своята територия, ЕС също играе важна роля за подобряването на общественото здраве в Европа в различни сфери, където действията на Съюза носят добавена стойност към тези на държавите членки.

Застаряването на населението поставя важни предизвикателства пред страните членки, които трябва да отговорят на по-голямо търсене на здравеопазване и да приспособят здравните си системи към нуждите на застаряващото население, успявайки да ги запазят устойчиви в общества с по-малко работна сила. ЕС подкрепя активно държавите членки в усилията им за насърчаване на остаряването в добро здраве посредством инициативи за подобряване на здравето на възрастните хора, работещото население, децата и младежта, както и в усилията им за предотвратяване на заболявания през целия живот. ЕС предприема действия и за подобряване на условията на живот на възрастните хора.

Накратко, Съюзът: координира националните здравни системи с цел улесняване на свободното придвижване в рамките на ЕС; следи за заплахи за здравето в ЕС; оценява и наблюдава медикаменти за хуманитарна и ветеринарна употреба в ЕС; координира донорството и трансплантацията на органи в ЕС; обединява ресурси за борба с редки болести и рак; оптимизира здравната сигурност; контролира определящи здравето фактори; подпомага страните членки в опитите им да се справят с хронични и заразни болести, да намалят здравните неравенства и да повишат сигурността на пациентите и качеството на здравните системи.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Програма „Европа за гражданите“:
http://ec.europa.eu/citizenship/index_en.htm
- Проекти за възрастни доброволци по „Грюндвиг“:
http://ec.europa.eu/education/grundtvig/senior_en.htm
- Програма „Еразъм за всички“:
<http://ec.europa.eu/education/erasmus-for-all/>
- Европейска година на доброволчеството:
<http://ec.europa.eu/archives/volunteering/index.html>

ПОДКРЕПА ЗА ОСТАРЯВАНЕ В ДОБРО ЗДРАВЕ

В следващите няколко десетилетия ключовите предизвикателства ще бъдат свързани с насърчаването на здравословен и активен живот на възрастните хора. Повече години на добро здраве означават по-добро качество на живот, повече независимост и възможността да останеш активен. Застаряващо население в добро здраве би означавало и по-малко напрежение върху системите на здравеопазване и по-малко хора, които напускат работа преждевременно заради проблеми със здравето. Това би имало положително влияние върху икономическия растеж на Европа.

Европейската комисия е започнала няколко инициативи в тази област, с основната цел да подобри сътрудничеството между заинтересованите страни (държавни органи, здравни работници, медицинския сектор, организации на пациенти, потребители и възрастни хора, изследователи, и т.н.). Сред тези инициативи са, например, Стратегията на ЕС за оказване на подкрепа на държавите членки за намаляване на вредите от употребата на алкохол, Платформата за действие на ЕС относно режима на хранене, физическата активност и здравето, съвместно действие за борба с рака. Друга интересна инициатива е в сферата на психичното здраве: през 2008 г. под лидерството на Европа различни заинтересовани страни подкрепиха идеята за Европейски пакт за психично здраве и благоденствие (вж. полезни връзки в края на тази секция). С цел улесняване на приложението на пакта са разграничени различни сфери, включително психическото здраве на възрастните хора.

ЕВРОПЕЙСКО ПАРТНЬОРСТВО ЗА ИНОВАЦИИ В ОБЛАСТТА НА АКТИВНИЯ ЖИВОТ НА ВЪЗРАСТНИТЕ ХОРА И ОСТАРЯВАНЕТО В ДОБРО ЗДРАВЕ

През ноември 2010 г., едновременно с водещата инициатива „Съюз за иновации“, Европейската комисия даде началото на Европейското партньорство за иновации в областта на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве (EIPAH). Този проект се стреми към тройна победа за Европа, а именно:

- Да се помогне на европейските граждани да живеят здравословен, активен и независим живот, въпреки процеса на остаряване;
- Да се подобри устойчивостта и продуктивността на системите за здравеопазване и социални грижи;
- Да се подпомогне и подобри конкурентоспособността на пазарите за иновативни продукти и услуги в отговор на нуждите на застаряващото население в ЕС и света, създавайки по този начин нови възможности за бизнеса.

Всеобхватната цел на това пилотно партньорство е да се повиши средната продължителност на живота в добро здраве с две години. Европейската платформа на възрастните хора AGE участва в ръководна група на високо равнище, която през ноември 2011 г. прие Стратегически план за изпълнение – израз на ангажираността на всички заинтересовани страни. Разграничени са три основни области: промоция на здравето и превенция на заболяванията, грижи и лечение, и активен и независим живот. Европейското партньорство за иновации не е европейска програма за финансиране, а по-скоро нов процес, който цели да събере основни заинтересовани страни (крайни потребители, държавни органи, индустрия), всички участници в иновационния цикъл, от научните изследвания до прилагането им, заедно с тези, занимаващи се със стандартизация и регулиране. Това пилотно партньорство предоставя на участниците форум, където те могат да си сътрудничат, обединени около общата идея, че възрастните хора и техният принос към обществото трябва да бъдат ценени; където могат да идентифицират и преоценят потенциални препятствия пред иновациите и да мобилизират политически и законодателни инструменти.

Възползвайки се от възможността, предоставена от Европейското партньорство за иновации в областта на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве (EIPAH), AGE създаде виртуална мрежа по въпросите на околната среда, съобразена с нуждите на възрастните хора, мобилизирайки различни заинтересовани страни и местни/регионални органи. Дейността на тази мрежа ще бъде изградена въз основа на работата на Световната здравна организация (СЗО), приспособявайки нейните насоки относно околна среда, съобразена с нуждите на възрастните хора, към европейския контекст, и улеснявайки обмяната на информация за съответните европейски политически инструменти и досиета. Освен това, AGE лобира за сформирането на Конвент на кметовете за демографските промени, който да създаде необходимата политическа рамка за обединяване на местни и регионални органи в целия ЕС, искащи да намерят интелигентни и иновативни решения в подкрепа на остаряването в добро здраве и създаването на околна среда, съобразена с нуждите на възрастните хора.

Превъзможването на неравенствата по отношение на здравето е политически приоритет на ниво ЕС и тъй като здравните неравенства произтичат предимно от социални неравенства, преодоляването им е предвидено в рамките на Платформата срещу бедността. Това е сфера, в която сътрудничеството със Световната здравна организация е също много важно. С цел по-добро разбиране на причините и последствията от здравните неравенства между европейските страни и групи от европейското население, се провежда преглед и анализ на европейско ниво. Първите открития от този преглед показват, че възрастовата дискриминация е сред най-важните скрити проблеми.

КООРДИНАЦИЯ НА ЗДРАВНИ УСЛУГИ И ГРИЖИ

Въпреки силно ограничените компетенции на ЕС в сферата на здравните въпроси, последните развития сочат, че има растяща нужда от по-добра координация между европейските страни членки в областта на здравните услуги и грижи, основно защото свободното придвижване в рамките на ЕС изисква предприемането на действия на европейско ниво в здравния сектор. Освен това, всички страни членки са изправени пред общи предизвикателства в тази сфера заради растящото търсене на здравни грижи и все по-големите бюджетни ограничения.

Това е причината за стремежа на Европейската комисия да улесни сътрудничеството между страните членки в сфери като наемане на работна ръка в здравеопазването, където проблемът с миграцията в рамките на ЕС расте, поставяйки въпроси, свързани с признаване на квалификация, недостиг на персонал, изтичане на мозъци между държави членки и т.н. Различни начинания, предприети в отговор на подобни предизвикателства, са включени във водещата инициатива „Нови умения за нови работни места“, която отбелязва нуждата да се подготви повече персонал в сектора на здравеопазването и социалните услуги (вж. секцията за Заетост).

Друг проблем е трансграничната мобилност на пациентите. Въпреки че е все още рядко срещано явление, потенциалното му влияние върху националните системи на здравеопазване е внимателно наблюдавано от ЕС. Например, през 2011 г. ЕС прие директива за упражняване на правата на пациентите при трансгранично здравно обслужване²⁸ която допълва съществуващата координация на системите за социално осигуряване в ЕС.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Достъп до здравеопазване при придвижване в рамките на ЕС

Европейската здравноосигурителна карта (ЕЗОК) е безплатна карта, която в случай на нужда ви дава достъп до държавно медицинско обслужване по време на временен престой в някоя от 27-те държави от ЕС, Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария. Когато покажете своята ЕЗОК, ще получите лечение при същите условия и на същите цени (безплатно в някои държави) подобно на хората, осигуряващи се в съответната държава. Имайте предвид, че здравноосигурителната система на всяка държава е различна. Услуги, които не се заплащат у дома, може да не са безплатни в друга държава. За повече информация за правилата и процедурите, които трябва да следвате, се свържете с вашия национален доставчик на здравноосигурителни услуги (вж. също връзка към уебстраницата на ЕЗОК под ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ в края на тази секция).

ОТВОРЕНИЯТ МЕТОД НА КООРДИНАЦИЯ В СФЕРАТА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО И ДЪЛГОСРОЧНИТЕ ГРИЖИ

Въпреки че компетенциите на ЕС в сферата на здравеопазването и дългосрочните грижи са ограничени, координация на европейско ниво е все по-необходима по ред причини: здравните резултати в ЕС са коренно различни в зависимост от това къде живееш, какъв е етническият ти произход, пол и социо-икономически статус; ЕС следва подхода „здраве във всички политики“; европейски структурни фондове могат да бъдат използвани в подкрепа на здравноосигурителни реформи и изграждане на капацитет в региони, които имат нужда от специална помощ; високото търсене на медицински работници в някои държави източва квалифицирани кадри от други, подчертавайки нуждата от действия на европейско равнище; достъп за всички до технологичен прогрес и по-добър избор за пациентите трябва да бъде балансиран с финансова устойчивост; разходите за здравеопазване в страните от ЕС нарастват по-бързо от националното им богатство; трябва да бъдат поставени приоритети и да бъде постигнато по-добро съотношение цена/качество.

²⁸ Директива 2011/24

Поради всички тези причини ЕС насърчава координацията на националните системи за здравеопазване посредством отворения метод за координация, поставяйки специален фокус върху достъп, качество и устойчивост. Ключовите цели са:

Подобряване на достъпа до промоция на здравето, превенция на заболяванията и лечебни грижи чрез:

- По-кратко време за изчакване;
- Достигане до всички части на населението чрез универсално застрахователно покритие и финансово достъпни грижи;
- Намаляване на разликите между географските региони по отношение на достъпност и качество на грижите;
- Превъзможване на културни и езикови бариери пред свободното ползване на услуги.

Подобряване на качеството на здравните услуги чрез:

- Повече грижи, насочени към нуждите на пациентите;
- По-широко прилагане на медицина, базирана на доказателства, и оценка на здравни технологии (EUnetHTA);
- По-широка употреба на ефективни програми за превенция на рак, сърдечно-съдови заболявания и инфекциозни заболявания (чрез ваксинация) и др.;
- По-добра интеграция/координация между: първични здравни грижи, доболнична и болнична здравна помощ и третични здравни грижи; медицински, сестрински, социални и палиативни грижи.

Гарантиране на устойчивостта на здравните системи чрез по-рационална употреба на финансови ресурси:

- По-широка употреба на генерични лекарства;
- Фокус върху първичните здравни грижи – системи за насочване към вторичните здравни грижи;
- Намаляване на постъпващите пациенти, увеличаване на заминаващите си пациенти;
- Улесняване на административните процедури;
- Концентриране на специализираните грижи във високо-технологични центрове;
- Повишаване на промоцията на здравето и превенцията на заболявания.

Преодоляване на недостига на средства в системите на здравеопазването и формиране на жизнеспособна основа от плащащи здравноосигурителни вноски чрез:

- По-добра координация на грижите;
- Осигуряване на достатъчно човешки ресурси в здравния сектор посредством: добро обучение, мотивация и условия на работа; преодоляване на неравнопоставеност сред различните нива на персонала.

Партньорски проверки се организират често с цел да улеснят страните членки в обсъждането и обмена на информация по определени теми. Една страна членка предлага тема и внася работен документ, който да бъде обсъден с други държави и външни заинтересовани страни. Европейската платформа на възрастните хора AGE често участва в партньорски проверки и приносът е базиран на мнението на експертите.

Изправена пред нарастващото значение на темата, Европейската комисия започна дълбок анализ на сектора за дългосрочни грижи, както и дискусия с Комитета „Социална закрила“. През 2012 г. и 2013 г. са издадени два документа, които анализират ситуацията и идентифицират основните предизвикателства пред страните членки.

През 2010 г. Съветът прие Доброволна европейска рамка за качествени социални услуги, развита от Комитета „Социална закрила“. Тази доброволна рамка цели да постигне общо съгласие по отношение на качеството на социалните услуги в ЕС чрез установяване на принципи за качество, които подобни услуги трябва да задоволяват. Освен това, чрез предложение за редица методологически насоки, Доброволната рамка също цели да помогне на държавните органи, отговорни за организирането и финансирането на социалните услуги, при разработването на подходящи средства за дефиниране, измерване и оценка на качеството на тези услуги. По този начин рамката цели да послужи като референция за дефиниране, гарантиране, оценяване и подобряване на качеството на социалните услуги.

Имайки предвид колко широко разпространени са социалните услуги, следващата стъпка би била тази рамка да бъде приспособена към различни сектори. Дългосрочните грижи са един от секторите, където се предвижда подобно приспособяване. Причините за това са различни, но основната е, че има нарастваща тенденция към приватизиране на сектора, и че доставчиците на услуги, възползвайки се от възможностите на вътрешния пазар, оперират трансгранично. Поради застаряването на население-

нието, „пазарът“ за дългосрочни грижи е бързо растящ и променящ се. Тук качеството се превръща в ключов приоритет, когато се отнася до защита на потребителите.

Комитетът за социална закрила (SPC) създаде работна група за обсъждане на проблемите на възрастните хора, в която повечето страни членки имат представител. AGE често бива канена на срещите на тази работна група (SPC-WG-AGE), за да участва в обсъждането на проблеми, свързани с дългосрочните грижи, и за да представя последните актуализации по проекта WeDo (www.wedopartnership.eu). Това е европейски проект, воден от AGE, чиято цел е насърчаването на благополучието и достойнството на възрастните хора, нуждаещи се от помощ и грижи, и предотвратяването на насилие над възрастните хора чрез насърчаване на качествени дългосрочни грижи.

НАСИЛИЕ НАД ВЪЗРАСТНИТЕ ХОРА

През последните няколко години въпросът за насилието над възрастните хора е придобил важност в дебатите на ЕС. През март 2008 г. Европейската комисия организира конференцията „Защита на достойнството на възрастните хора – превенция на малтретирането и пренебрегването“. Последователните председателства на ЕС също са демонстрирали отдадеността си на борбата с насилието над възрастните хора. Европейският парламент прие с голямо мнозинство резолюция относно „дългосрочните грижи за възрастни хора“, изисквайки Европейската комисия да проведе консултации по въпросите за насилието над възрастните хора и тяхното предпазване при оказването им на грижи в общността, както и в институции. Други инициативи на някои от членовете на Европейския парламент също подкрепят идеята за по-активна роля на ЕС в борбата срещу насилието над възрастните хора. През 2011 г. Европейската комисия свика голяма конференция за насилието над възрастните хора и тяхното достойнство, където различни заинтересовани страни имаха възможността да повишат осведомеността за европейски досиета, които

биха могли да окажат влияние върху борбата с насилието над възрастни хора, а именно подобряване на качеството на дългосрочните грижи, подпомагане правата на уязвими потребители, предлагане на по-добра защита и подкрепа за лица, полагащи неформални грижи, инвестиране в обучение на персонал и т.н. Не на последно място, Европейската комисия подкрепя европейски проекти за борба с насилието над възрастните хора, особено такива, които се стремят към повишаване на информираността по темата: обмен на добри практики, създаване на европейски средства за борба с насилието над възрастни хора чрез информиране на лицата, които полагат грижи, изследвания върху разпространението и влиянието на насилието над възрастни хора и т.н.

Чрез бъдещата програма на ЕС за права, равенство и гражданство, която в момента се обсъжда и началото ѝ е планирано за 2014 г., ЕС ще има възможност да продължи да подкрепя инициативи за борба с насилието над възрастни хора. Подобна програма би била продължение на настоящата програма „Дафне“, чиято цел е да допринесе към превенцията на и борбата с всички форми на насилие срещу групи в риск.

С подкрепата на програмата „Дафне“ AGE, заедно с мрежа от 11 партньорски организации, създаде „Европейска харта на правата и отговорностите на възрастните хора, нуждаещи се от дългосрочни грижи и помощ“ като част от проекта „Eustacea-европейска стратегия за борба с насилието над възрастни хора“ (2008-2010 г.). Тези документи са достъпни на: www.age-platform.eu/en/daphne

ВЪПРОСИ, СВЪРЗАНИ С ФАРМАЦЕВТИЧНИЯ СЕКТОР

Фармацевтичният сектор е тясно регулиран от ЕС с цел:

- Осигуряване на възможно най-безопасните, ефективни и висококачествени лекарствени продукти;
- Продължение на развитието на единен европейски пазар за фармацевтични продукти, който да подсили конкурентоспособността и изследванията в европейската фармацевтична индустрия.

Важни въпроси се обсъждат понастоящем между Европейския парламент, Съвета и Комисията. През 2008 г. Европейската комисия предложи различни законодателни текстове, събрани във „фармацевтичен пакет“. По-специално, този пакет съдържа три законодателни предложения от значение за възрастните хора:

- Законодателство относно фалшивите лекарства, прието през юни 2011 г., целящо да предотврати навлизането на фалшиви лекарствени продукти във веригите за доставка;
- Законодателство относно лекарствената безопасност, което се прилага от юли 2012 г. и цели да постигне по-добър мониторинг на лекарствата, гарантирайки по този начин по-голяма сигурност за пациентите чрез подпомагане на координацията при обмяна на информация между органи на национално и европейско ниво, улесняване на процеса за докладване, както за медицински работници, така и за пациенти, и по-добро информирание на пациентите относно лекарства, които са все още под наблюдение;
- Законодателство, предложено от Комисията през февруари 2012 г. (предстои да бъде прието), относно информацията за лекарства с рецепта, която се дава на пациентите. Целта на това законодателство е да намери точния баланс между нуждата на пациентите да бъдат информирани и необходимия контрол върху информацията, която се дава.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Как да се включите в подаването на сигнали за лекарствата

С новите закони относно фармакологичната бдителност пациентите ще могат да докладват за проблеми с лекарствата си чрез своя лекар или директно на националните органи за контрол на лекарствата в своята страна. Сигнали за подозрения за странични ефекти на лекарствени продукти се пренасочват към Европейската агенция за оценка на лекарствените препарати (ЕАОЛП) (вж. по-долу), която публикува данните, за да могат заинтересованите страни, включително широката публика, да имат достъп до информацията, която европейските регулаторни органи ползват при анализ на сигурността на лекарство или активно вещество.

ЕС възнамерява да преработи други два правни текста, които са от значение за възрастните хора:

- Директивата от 2001 г. за клиничните практики. Това би дало възможност да се гарантира, че възрастните хора ще бъдат включвани в клиничните изследвания, което ще направи лекарствата за по-възрастни пациенти по-сигурни и ефикасни.
- Директивата за медицинските изделия, приета през 90-те години с цел повишаване на сигурността на широк обхват от продукти, като пейсмейкъри и бедрени протези, и начина, по който те получават разрешение за употреба на европейския пазар.

В допълнение към широкия обхват от законодателни текстове, които регулират фармацевтичния сектор, ЕС има и своя агенция за лекарствата: Европейската агенция по лекарствата (ЕМА). ЕМА е децентрализиран орган, базиран в Лондон, чиято основна отговорност е защитата и насърчаването на общественото здраве и здравето на животните посредством оценка и надзор на лекарствата.

ЕМА играе важна роля за защита здравето на всички граждани, включително на възрастните хора. Тя си сътрудничи с регулаторни органи, фармацевтични компании, пациенти, потребителски организации и медицински работници, с цел развитие на хармонизирани стандарти за разработка, тестване, одобрение и употреба на лекарства.

В средата на първото десетилетие на 2000 г. бе създадена Работна група на пациентите и потребителите, която да предоставя препоръки на ЕМА и на нейните хуанитарни научни комитети по всички въпроси относно лекарствените продукти от пряко или непряко значение за пациентите и потребителите.

AGE е член на Работната група на пациентите и потребителите към ЕМА. Двама експерти, номинирани от Европейската платформа на възрастните хора, редовно биват канени за участие в срещите на ЕМА. Освен това, те редовно преглеждат листовки, предназначени за пациентите, както и други специфични материали, свързани с лекарствата; също така предоставят съвети и мнение относно конкретни проблеми, свързани с възрастните хора. В допълнение, AGE разпространява информация и сигнали, публикувани от ЕМА, относно лекарства, които се използват от възрастни хора, с цел по-бързото разпространение на новини сред тях.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

През 2011 г. Европейската агенция по лекарствата прие стратегически подход за гериатричната медицина. Този подход е базиран на съществуващата стратегия за педиатричните лекарства и е от голямо значение, имайки предвид предстоящите предизвикателства, свързани със сигурността, адаптираните лекарства, неблагоприятните странични ефекти сред по-възрастните хора, употребата на множество лекарства и т.н. Създадена бе гериатрична експертна група, която да подпомага работата на ЕМА, състояща се към момента предимно от специалисти в гериатрията. ЕМА също има специална секция на уебстраницата си, посветена на лекарствата за възрастни хора (вж. полезни връзки).

ЕЛЕКТРОННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Насърчаването на електронното здравеопазване е друг ключов приоритет за ЕС. Работата в тази област обхваща много различни проблеми, като обмен на информация между медицинските работници и институции и употребата на средствата на електронното здравеопазване от страна на пациентите с цел наблюдение на здравословното състояние. Електронното здравеопазване предлага интересни възможности, като например улесняване на координацията между здравните грижи и социалните услуги, но също така предизвиква съмнения по отношение на сигурността на данните – информация, която е особено чувствителна в областта на здравето.

Водещата инициатива „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“ (една от седемте водещи инициативи на „Европа 2020“, споменати в част I) цели да допринесе към развитието в тази област. Европейската комисия е подготвила „План за действие за електронното здравеопазване за периода 2012-2020 г.“, който насърчава страните членки да създадат национални и регионални стратегии за електронното здравеопазване, специално пригодени към техните нужди. Успоредно с това се създават инициативи за подобряване на сътрудничеството между страните членки в тази област, основно с цел обсъждане на въпроси като стандарти, оперативна съвместимост и свързване както на съдържание, така и на отделни системи.

ЕВРОПЕЙСКИ ЗДРАВНИ ФОРУМИ

Здравният форум на ЕС цели да обедини европейски платформи, които представляват заинтересованите страни в здравния сектор, за да гарантира, че здравната стратегия на ЕС е отворена, прозрачна и кореспондира с обществените проблеми. Този форум предлага възможността да се организират консултации, да се обменят мнения и опит по много различни теми и да се подпомогне изпълнението и продължението на конкретни инициативи.

Форумът цели да обхване четири групи организации:

- Неправителствени организации в сферата на общественото здравеопазване и организации на пациентите;
- Организации, представляващи медицински работници, и профсъюзи;
- Доставчици на здравни услуги и здравни застраховки;
- Икономически оператори, работещи в областта на промоцията, защитата и подобряването на здравето.

Здравният форум на ЕС се събира два пъти в годината в Брюксел и организира отворен форум на всеки две години. Европейският алианс за обществено здраве (ЕРНА) е в ролята на секретариат на форума.

Преди няколко години Европейската комисия създаде Работна група на заинтересованите страни в сферата на електронното здравеопазване с цел организиране на диалог между различните заинтересовани страни по въпросите на електронното здравеопазване: преди всичко индустрията на здравеопазването, представители на потребителите (включително медицински работници), представители на пациентите, болници и здравни застрахователи. Основната роля на групата е да допринесе за развитието на политики и законодателство, свързани с електронното здравеопазване.

AGE е член както на Здравния форум на ЕС, така и на Работната група на заинтересованите страни в сферата на електронното здравеопазване и на ЕРНА, за да даде гласност на очакванията на възрастните хора, що се отнася до здравни въпроси, както и на грижите, от които те се нуждаят.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Здравен портал на ЕС: http://ec.europa.eu/health/index_bg.htm
- Портал на ЕС „Вашата Европа“ – здравна секция: http://europa.eu/youreurope/citizens/health/index_bg.htm
- Европейски пакт за психично здраве и благоденствие: http://ec.europa.eu/health/mental_health/policy/index_bg.htm
- Съюз на иновации: http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm
- Програма в областта на цифровите технологии за Европа: <http://ec.europa.eu/digital-agenda/>
- Европейско партньорство за иновации в областта на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве: http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm?section=active-healthy-ageing
- ЕЗОК – Европейска здравноосигурителна карта: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=bg&catId=559>
- Схеми за координация на системите за социална сигурност на ниво ЕС: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=bg&catId=850>

- Доброволна европейска рамка за качество на социалните услуги: www.socialsecurity.fgov.be/eu/docs/agenda/26-27_10_10_spc_qf_document.pdf
- Комитет „Социална закрила“: www.europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_protection/c10119_en.htm
- Европейска агенция по лекарствата: www.ema.europa.eu/ema
- Стратегически подход за гериатричната медицина (ЕМА): www.ema.europa.eu/docs/en_GB/document_library/Other/2011/02/WC500102291.pdf
- Уебстраница на ЕМА относно лекарствата за възрастни хора: www.emea.europa.eu/ema/index.jsp?curl=pages/special_topics/general/general_content_000249.jsp&mid=WC0b01ac058004cbb9
- Изпълнителна агенция за здравеопазване и въпроси, свързани с потребителите: www.ec.europa.eu/eahc
- СЗО Европа: www.euro.who.int/en
- Здравни неравенства и преглед на СЗО: www.instituteofhealthequity.org
- Здравен форум на ЕС: http://ec.europa.eu/health/interest_groups/eu_health_forum/policy_forum/index_en.htm
- Европейски алианс за обществено здраве: www.epha.org
- Програма за финансиране „Дафне III“: www.ec.europa.eu/justice/grants/programmes/daphne/index_en.html

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Нова публикация на ЕС, представяща 33 проекта, финансирани от европейски програми за здравеопазване:

“Health for the EU in 33 success stories”

www.ec.europa.eu/health/programme/docs/success_stories_full_en.pdf

Научни изследвания и иновации

Научните изследвания в областта на остаряването са ключов приоритет от много години насам. Няколко европейски програми за научни изследвания са финансирани различни големи научни проекти в сферата на здравето и дългосрочните грижи, новите технологии, транспорта, социалните и икономическите ефекти на остаряването, проблемите на по-възрастните работници, въпросите, свързани с равенството между половете и т.н. Имайки предвид демографските тенденции в Европа, научните изследвания в областта на остаряването ще продължат да бъдат политически и научен приоритет, а участието на възрастните хора привлича значително внимание както в сферата на научните изследвания, така и в политическата сфера. Всички тези усилия целят да подпомогнат страните членки в развитието на иновативни решения в отговор на различните предизвикателства, поставени от застаряването на населението.

ОСНОВНИ СХЕМИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Европейският съюз предлага много възможности за финансиране на проекти, свързани с научни изследвания. Най-значимите от тях са:

- 7-а рамкова програма (РП7 2007-2013), която след 2014 г. ще прерастне в „Хоризонт 2020“, е едно от основните средства за финансиране на европейски проекти и подпомага мащабни проекти, посветени на дългосрочни научни изследвания (с времева рамка от 5-10 години).
- Програмата за конкурентоспособност и иновации (CIP) поощрява по-добро навлизане и употреба на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) и насърчава по-голямото ползване на възобновяема енергия и енергийната ефективност. Програмата е концентрирана върху фазата на разгръщане, затова подкрепя проучвания и развитие на бизнес казуси.

ЕВРОПЕЙСКА КООРДИНАЦИЯ И ОБЕДИНЯВАНЕ НА РЕСУРСИ

В допълнение, от 2008 г. насам Европейската комисия насърчава по-добра координация на научните изследвания на европейско равнище, като поощрява страните членки да участват в Инициативи за съвместно планиране (ИСП). Основната цел на съвместното планиране е да обедини национални инициативи в областта на научните изследвания с цел по-добра употреба на ценните европейски обществени ресурси за научни изследвания и по-ефективно преодоляване на общите европейски предизвикателства в някои ключови области. Две конкретни ИСП са от особено значение за възрастните хора:

- Съвместната програма „Интелигентна заобикаляща среда“ (СП ИЗП) цели да подобри качеството на живот на възрастните хора и да подсили индустриалната база в Европа чрез употребата на ИКТ. Европейската комисия не е част от структурите за изпълнение на тази програма, но допринася със значителна финансова подкрепа. Финансирането обикновено е съблюдавано от Асоциацията на програмата и членовете ѝ са национални организации за финансиране на научни изследвания от 20 страни членки.

На европейско равнище AGE е част от Консултативния съвет на Асоциацията на програмата „Интелигентна заобикаляща среда“, като по този начин може да изказва мнение и дава предложения относно програмата, приоритетите ѝ и проектите, които се финансират чрез нея.

- ИСП „Повече години – по-добър живот“ е концентрирана върху застаряващото население и научните изследвания, свързани с това, как да бъдат задържани хора на пазара на труда, как да се помогне на възрастните хора да останат активни, в добро здраве и с по-добро качество на живот колкото се може по-дълго, и как да се направят устойчиви бъдещите системи за предоставяване на грижи.
- Съвместната програма на ЕС за дегенеративни заболявания на нервната система цели преди всичко да намери лек за дегенеративните заболявания на нервната система (напр. болест на Алцхаймер, деменция) и да насърчи ранното диагностициране и лечение в ранен стадий чрез по-добра координация на научните изследвания и ресурсите на европейско равнище.

ВСЕОБХВАТЕН ПОДХОД ЗА ПОВИШАВАНЕ НА РАСТЕЖА И ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА НАСТОЯЩИТЕ СОЦИАЛНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Възприемането на по-общ и интегриран подход към преодоляването на различни конкретни аспекти на научните изследвания в сферата на остаряването, както и взимането предвид на гледните точки и интересите на различните заинтересовани страни, е необходимо за осъзнаването на сложността на въпроса и превъзможването на предизвикателствата, поставени от застаряването на населението.

В допълнение към Европейското партньорство за иновации в областта на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве (вж. секцията относно здраве в част III), Европейският институт за технологии (ЕИТ) ще създаде Общност на знанието и иновациите (ОЗИ) за остаряване в добро здраве и активен живот на възрастните хора, чийто подход ще цели да обхване целия човешки живот. Този проект ще стартира през 2014 г.

УЧАСТИЕ НА ПОТРЕБИТЕЛЯ - КЛЮЧОВ ПРИНЦИП НА ЕС

ЕС прилага различни критерии за ефикасност и ефективност в сферата на научните изследвания, сред които е и участието на крайните бенефициенти на изследванията. Участието на потребителя е доказано ключов фактор: научните изследвания, иновациите и инвестициите биха имали по-слабо въздействие, ако не са водени от нуждите и интересите на населението, върху което са фокусирани. Вследствие на това, възрастните хора все по-често биват насърчавани да се включват, а от техните представителни организации все повече се очаква да ги представляват в различни сфери на научни изследвания, както на национално, така и на европейско равнище.

Възрастните хора могат да участват в различни фази на научните изследвания, от съставяне на дневния ред на изследването и определяне на неговия обект, до възможността да бъдат част от евентуално продължение на проекта.

Гражданските организации като AGE са от голямо значение за насърчаване на участието на крайните потребители в проекти, финансирани по европейски програми. Ролята на тези организации е да изразяват вижданията, интересите и мнението на възрастните хора, поставяйки фокус върху качеството им на живот, необходимостта от здравни грижи, неохотата, с която използват нови технологии, проблемите им с мобилността и достъпността и др.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

На национално равнище организациите на възрастните хора могат да се присъединят към европейски или съвместни програми, водени от университети, малки и средни предприятия, местни и регионални органи и т.н. Вашето участие е ключов фактор, за да се гарантира, че гледната точка на потребителя се взема предвид. За всяка възможност за финансиране Европейската комисия предлага информация онлайн (на уебстраници, специално посветени на това), но също така е създадала и Национална контактна мрежа. Информация за контактите в рамките на тази мрежа може да бъде намерена на уебстраницата на всяка от програмите (вж. Полезни връзки по-долу).

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Европейски институт за технологии:
www.eit.europa.eu
- Общности на знанието и иновациите (ОЗИ):
<http://www.eit.europa.eu/kics1/knowledge-and-innovation-communities/overview.html>
- Инициативи за съвместно планиране:
www.ec.europa.eu/research/era/areas/programming/joint_programming_en.htm

Достъпност до стоки и услуги

Въпреки факта, че нашето население застарява, средата, в която живеят повечето европейци, не е адаптирана към растящия брой възрастни и хора с увреждания. Физически препятствия затрудняват достъпа на много от тях до различни услуги, стоки и продукти. Ограниченият достъп е особено предизвикателство в сфери на ежедневието като застроената околна среда (напр. тротоари, външни съоръжения и др.), жилища (напр. асансьор в сградите), информационни и комуникационни технологии (напр. компютър, телефон), транспорт (напр. автобуси, леки коли), устройства за самообслужване (напр. банкомати, устройства за продажба на билети) и т.н. За да дадем възможност на представителите на възрастното население да живеят независимо, да играят активна роля в обществото и да реализират своите права и задължения на равноправни граждани, е необходимо стоките и услугите да станат достъпни за всички.

Това е въпрос от растящо значение на ниво ЕС и съществуват много различни отправни точки към повишаване на достъпността.

Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията (2012 г.) създаде добра възможност за поставянето на този въпрос на дневен ред в политиката, призовавайки за създаването на един приветлив за възрастните хора ЕС като необходимо условие за превръщането на техния активен живот в реалност. Още повече, че Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ на ООН -вж. част I) предполага, че и Европейският съюз и държавите членки, които са ратифицирали конвенцията, трябва да предприемат необходимите мерки за изпълнение на изискванията, залегнали в нея. На ниво ЕС съществуват няколко инструмента за оптимизиране на достъпността, а именно законодателството и инициативите за стандартизация.

- Програми на Европейската комисия за научни изследвания:
www.cordis.europa.eu/fp7/home_en.html
- Хоризонт 2020:
www.ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=h2020
- Рамкова програма за конкурентоспособност и иновации (CIP):
www.ec.europa.eu/cip
- Съвместната програма „Интелигентна заобикаляща среда“ (СП ИЗС):
www.aal-europe.eu
- ИСП “По-дълъг и по-добър живот”:
www.jp-demographic.eu
- ИСП “Изследвания в областта на невродегенеративните заболявания”:
www.neurodegenerationresearch.eu/home
- За общ поглед върху схемите за финансиране:
www.ec.europa.eu/contracts_grants/grants_en.htm

Заедно с голям брой заинтересовани лица AGE води кампания в подкрепа на създаването на приветлива за възрастните хора среда на местно, регионално, национално ниво и на ниво ЕС, чрез създаването на Конвент на кметовете за демографските промени (вече съществува Споразумение на кметовете относно промяната на климата). За повече информация и/или присъединяване, моля посетете: www.age-platform.eu/age-policy-work/age-friendly-environments

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Европейският правен акт относно достъпността ще бъде ключов елемент в създаването на ЕС приветлив за възрастните хора. След като бъде публикуван от Комисията, ще можете да съдействате за приемането му от Европейския парламент и Съвета, като лобирате пред своите представители в ЕП и пред съответните национални органи на властта (онези, в чиито прерогативи се включват проблемите за недопускане на дискриминация и на хората с увреждания), за да осигурите старателното му разглеждане от страна и на двете институции.

ЕВРОПЕЙСКИ ПРАВЕН АКТ ОТНОСНО ДОСТЪПНОСТТА

В работната си програма за 2012 г. Европейската комисия предвижда приемането на правен акт относно достъпността – набор от законодателни мерки, целящ подобряването на достъпа до стоки и услуги за възрастни хора и хора с увреждания и основан на концепцията „Дизайн за всички“. Намеренията са това предложение да е насочено към органите на държавната власт, които доставят стоки и услуги, от една страна, и към производителите на стоки, разпространителите, продавачите и доставчиците на услуги, от друга. Те ще имат полза от Европейска хармонизирана рамка за достъпни стоки и услуги.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Основана на уважението към човешкото многообразие, концепцията „Дизайн за всички“ означава приспособяване на средата, продуктите и услугите така, че всеки, независимо от възраст, пол, персонални способности или културна среда, да може да участва равноправно в изграждането на нашето общество чрез всички видове дейност (икономически, социални, културни и възстановителни дейности).

КАМПАНИЯ ЗА ДОСТЪПНОСТ ДО ИНТЕРНЕТ

Комисията, също така, разглежда възможности за предложение, отнасящо се до достъпността на уебсайтовете на държавния сектор, както и на уебсайтове, свързани с предоставянето на основни услуги на обществото. Такова предложение беше предвидено във водещата инициатива „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“ (една от седемте водещи инициативи на стратегията „Европа 2020“, споменати в част I, и която набляга на достъпността за хората с увреждания и възрастните хора в сферата на новите технологии (ИКТ)). Тази инициатива е от огромно значение за поощряване на равностойния достъп до информация за всички, особено откакто възрастните хора и хората с увреждания се сблъскват с големи трудности при достъпа си до електронни публични услуги в много сфери като образование, здравеопазване, социална защита, транспорт, банково обслужване и жилищно настаняване. Инициативата приканва държавите членки да направят достъпни за всички публичните електронни услуги и уебсайтове, особено системите за електронно гласуване, което е съществено условие, позволяващо на гражданите да участват в избори. Тя също така подчертава, че нуждите на възрастните хора и на хората с увреждания трябва да се взимат предвид от самото начало и през целия процес на разработка, за да се създават достъпни информационни и комуникационни продукти, включително в електронното здравеопазване.

За да се бори с дигиталното разделение, AGE се присъедини през 2011 г. към кампания, провеждана от ANEC (Европейска асоциация, представляваща потребителите в стандартизацията), EBU (Европейски съюз на слепите) и EDF (Европейски форум на хората с увреждания). Тази кампания цели да направи уебсайтовете достъпни за всички.

зация на ниво EC-CEN-CENELEC и по който сега започва работа с участието на потребителски организации като ANEC, EDF и AGE.

УЧАСТИЕ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ В СТАНДАРТИЗАЦИЯТА

През юни 2011 г. Европейската комисия представи набор от текстове относно стратегическото виждане за европейските стандарти, с които поиска от страните членки да осигурят ефективно включване на заинтересованите лица, екологични НПО и представители на хората с увреждания и на възрастните хора, в стандартизацията на национално ниво. В допълнение, Комисията изисква от органите по стандартизация да се съобразяват повече с факторите на околната среда и достъпността.

В зависимост от начина, по който Съветът и Европейският парламент формулират предложените текстове, биха се увеличили ролята и възможностите на AGE и на организациите на възрастните и на хората с увреждания за включването им в работата по стандартизацията.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Веднага след като предложението бъде представено от Европейската комисия, организациите на възрастните хора ще трябва на национално ниво да убедят своите правителства и представителите си в Европейския парламент колко е важно да се направи Интернет достъпен за всички.

СТАНДАРТИЗАЦИЯТА: ТЕХНИЧЕСКИЯТ ПЪТ КЪМ ДОСТЪПНОСТТА

Стандартизацията е от голяма важност за подобряване на достъпността, тъй като това формално средство може да улесни разработването на достъпни стоки и услуги от самото начало. Въпреки това, стандартите не водят автоматично до достъпност, защото това зависи от тяхното съдържание и от начина им на разработване. Представители на потребителите се включват все по-активно в работата по стандартизацията на ниво ЕС чрез Европейската асоциация, представляваща потребителите в стандартизацията (ANEC). В допълнение, Европейският форум на хората с увреждания (EDF) и AGE са ангажирани в тази дейност, за да дадат израз на вижданията и интересите на уязвимите потребители.

Наскоро Европейската комисия даде мандат за включване на принципите на „Проектирано за всички“ в съответните инициативи за стандартизация, с което да осигури съответствие на стандартите с нуждите на достъпността. Това е т. нар. Мандат 473 (M/473), който беше приет от две от организациите по стандарти-

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Стандартизацията се осъществява както на ниво ЕС, така и на национално ниво, където се формират „огледални комисии“, които следят работата, извършена в Брюксел, и информират депутатите за състоянието на национално ниво. В зависимост от националните културни особености организациите на потребителите взимат повече или по-малко участие в този процес. Мандат 473 за включване на принципите на концепцията „Дизайн за всички“ предлага интересни възможности, защото изисква консултации с организациите на потребителите.

Списък с националните организации по стандартизацията е поместен на: www.cen.eu/cen/Members/Bulgaria/Pages/default.aspx

От друга страна, има много различни области, в които се договарят стандарти с потенциално въздействие върху възрастните хора. AGE, например, участва в дейността, ръководена от Европейската железопътна агенция, за преработване на „Техническите спецификации за оперативна съвместимост – хора с ограничена подвижност (ТСОС ХОП)“, т.е. за изработване на мерки за подобряване на достъпността до железопътен транспорт на възрастни хора и хора с увреждания или, по-общо, на пътници с ограничена подвижност.

Друга област, в която стандартизацията е много важна, е областта на информационните и комуникационни технологии (ИКТ). Например, в момента се обсъжда мандат за „Европейски изисквания за достъпност при обществените поръчки за продукти и услуги в областта на ИКТ“ (Мандат 376). Също така, Европейската комисия създава експертна група, наречена „Европейска многостранна платформа за стандартизация в областта на ИКТ“, в която всички заинтересовани страни ще могат да се срещат и обсъждат дневния ред на стандартизацията в тази област, и ще способстват за определянето на приоритетите.

ДРУГИ ИНИЦИАТИВИ НА ЕС В ПОДКРЕПА НА ДОСТЪПНОСТТА

Освен законодателството и стандартизацията, Европейският съюз е предприел серия от „гъвкави инструменти“ за подпомагане на стандартизацията:

- Планът за действие на ЕС за градска мобилност (2009 г.) е комплект от мерки за насърчаване на предоставянето на интегрирани транспортни решения, насочени към гражданите в контекста на застаряване на населението. Той подкрепя иновативни проекти, подпомагащи зеления градски транспорт, достъпността, правата на пътниците и интелигентните транспортни системи, и обмяната на опит и знания между държавите членки и регионите чрез няколко източника на финансиране (вкл. Фондове по 7-а Рамкова програма и Програмата „Интелигентна енергия – Европа“);
- Наградата на ЕС „Достъпен град“ е създадена през 2010 г., за да поощрява достъпната среда в европейските градове, като награждава шампиони като Залцбург, Австрия (победител за 2011 г.) и Авила, Испания (победител за 2010 г.)

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Организациите на възрастни хора и организациите на хора с увреждания участват в националните журита на Наградата на ЕС „Достъпен град“. AGE и Европейският форум на хората с увреждания са членове на журито на ЕС.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Ако чувствате, че вашият град е направил много за подобряване на достъпността на градската среда за възрастни и хора с увреждания, може да поощрите градската управа да изпрати кандидатурата му за участие в годишната награда.

- Накрая, но не на последно място, Европейското партньорство за иновации в областта на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве (вж. частта за здравето) ще предложи интересни възможности за увеличаване на достъпността, особено чрез областта на действие, която се отнася до околна среда, приветлива за възрастните хора.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Акт за достъпността:
www.ec.europa.eu/justice/newsroom/discrimination/opinion/111207_en.htm
- Програма в областта на цифровите технологии за Европа:
www.ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm
- Съвместна кампания за достъп до уебсайтовете (AGE-ANEC-EBU-EDF) :
www.age-platform.eu/en/age-policy-work/accessibility/age-position-statements/1341-age-anec-ebu-and-edf-joint-campaign-on-web-accessibility
- Мандат 376 за европейските изисквания за достъпността на продуктите и услугите в областта на информационните и комуникационни технологии, предмет на обществени поръчки:
www.mandate376.eu
- Стандартизация на ниво ЕС: предложение на Европейската комисия (юни 2011 г.) :
www.ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/standardisation-policy/index_en.htm
- Списък на националните организации за стандартизация:
www.cen.eu/cen/Members/Bulgaria/Pages/default.aspx
- План за действие за градска мобилност на ЕС:
www.ec.europa.eu/transport/urban/urban_mobility/action_plan_en.htm
- Награда "Достъпен град" на ЕС:
www.accesscityaward.eu/index_fr.htm

Права на потребителите

Единният пазар е едно от основните достижения на ЕС и е част от европейското ежедневие. Той помага за премахване на бариерите пред свободното придвижване, позволявайки на гражданите да живеят и работят зад граница и да купуват стоки и услуги от чужди доставчици. Правната и политическа рамка относно вътрешния пазар на ЕС и правата на потребителите е добре приложима към възрастните хора,

тъй като засяга въпроси, вариращи от сигурността на продуктите и механизмите за защита до информираните решения за частни пенсионни планове и прозрачността на банковите услуги. Нещо повече, възрастните хора са сред най-уязвимите потребители, които се отнасят до електронна търговия, използване на финансови продукти и услуги, несправедливи договорни условия и достъпност. Със застаряването на населението в ЕС се откриват възможности за нови пазари, но услугите и продуктите трябва да бъдат направени по-достъпни и да се адаптират към нарастващите нужди на тази голяма част от населението.

ДОСТАВКА НА ТРАНСГРАНИЧНИ УСЛУГИ

Свободата на предоставяне на трансгранични услуги е едно от основните права на ЕС и е залегнало в чл. 56 на Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Това право позволява на доставчик на услуги от една страна-членка да предоставя временно услуги в друга страна-членка, без да е необходимо да се установява в нея. В действителност, различни национални регулации създават трудности пред доставчиците на услуги в това да преместват операциите си или да предоставят услугите си в други държави-членки, докато европейските потребители са изправени пред множество предизвикателства, когато купуват услуги

в чужбина. Директивата за услугите²⁹, която бе приета през 2006 г., се опитва да реши тези проблеми, като забранява дискриминационни практики, каквито са, например, различните мита, насърчава и контролира високото качество на услугите и повишава информираността за услугите и тяхната прозрачност. Независимо от голямото си значение, обхватът на директивата е ограничен, защото тя не се прилага към редица видове услуги като, например, финансовите услуги, електронната комуникация, транспортните услуги и услугите в здравеопазването.

ФИНАНСОВИ УСЛУГИ

Достъпът до финансови услуги е проблем от особено значение за възрастните хора, който се задълбочава от финансовата криза и нейното въздействие върху спестяванията, пенсиите и обособяването на рискове в системите за здравеопазване, дългосрочни грижи и социална закрила. В тази сфера защитата на потребителя е възпрепятствана и от липсата на прозрачност, заради използването на сложни и трудни за сравняване актюерски данни.

Така полето за изява на AGE нараства благодарение на ангажиментите ни към Групата на потребителите на финансови услуги (ГПФУ) и към създадената от Комисията група за диалог по пречките за достъп до финансови продукти. ГПФУ беше създадена от Комисията в усилието ѝ да се консултира със заинтересованите лица по развитието на своята политика за финансовите услуги. Темите, по които групата работи, включват пенсии, колективни искове, саморегулиране, ипотeki, защита на потребителя, застраховане, платежни средства и ценова прозрачност, без да се ограничава само до тях.

През 2012 г. Комисията стартира консултации, за да проучи вижданията на заинтересованите страни относно необходимостта от действия и относно мерките, които трябва да се вземат по отношение на прозрачността и сравнимостта на банковите такси, преместването на банкови сметки и достъпа до базисна разплащателна сметка. Това досие е важно за възрастните хора, защото поради възрастта им на много от тях се отказва достъп или се изискват твърде високи такси за основни финансови услуги като допълнително здравно осигуряване, банкови заеми, застраховка при пътуване, което отнема правото им да участват равнопоставено на трудовия пазар, достъпа им до добро жилище или възможността им да се придвижват в рамките на ЕС.

ЗАЩИТА НА ПОТРЕБИТЕЛЯ И ПРАВОТО НА ОБЕЗЩЕТЕНИЕ

Наличието на стабилно законодателство, както и неговото добро познаване са ключови елементи за защита на потребителя. ЕС е предприел множество инициативи относно правата и информирането на потребителите. Едно от последните събития е приемането на новата Директива относно правата на потребителите³⁰, която би трябвало да започне да се прилага във всички държави членки до 13 юни 2014 г. Тази директива се фокусира върху дистанционните и онлайн продажбите и установява правото на всички потребители в ЕС да променят решенията си за покупка до две седмици от датата на нейното извършване, насърчава ценовата прозрачност и по-ясните правила за продажби по интернет и засилва защитата на потребителя по отношение на електронните продукти.

²⁹ Директива 2006/123/EC от 12 декември 2006 относно услугите на вътрешния пазар:

www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006L0123:EN:NOT

³⁰ Директива 2011/83/EC www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0064:0088:EN:PDF

В рамките на единния пазар едно незаконно действие на доставчик на услуга може лесно да засегне голям, дори много голям брой хора. Трансграничните искове обаче са все още сложни и високите разноски по тях могат да възпрат потребителите да потърсят правата си особено ако исквете са с малък материален интерес. Това е причината, поради която ЕС предприема мерки в областта на алтернативните средства за разрешаване на (извънсъдебни) спорове и колективната правна защита.

През 2011 г. AGE обедини усилията си с други НПО в кампания, ръководена от Европейската организация на потребителите (BEUC), като поиска от Комисията да придвижи дискусията по въпроса за колективната правна защита и да приеме в тази връзка правен инструментариум. Европейският парламент одобри предложението за юридическо действие в областта на колективната правна защита, като гласува резолюция през февруари 2012 г.

Механизъм за колективна защита, който би позволил на европейските граждани да завеждат групови искове в съда по национални или трансгранични дела, чрез които да изискват прекратяване на незаконни практики и изплащането на обезщетения на потърпевшите, ако се приложи в други области на правото, би бил от полза не само на потребителите, но също и на работещи, уязвими групи, жертви на дискриминация на основа на възрастта, на хора, понасящи последствията от щети върху околната среда, и т.н.

ЗАЩИТА НА ДАННИ

Лични данни е всяка информация, свързана с индивида, независимо дали се отнася до личния или до обществения му живот. Новите технологии създадоха нови начини за предоставяне на информация, комуникация, но и за реклама, купуване и получаване на стоки и услуги. На тези технологии е присъщ риска за засягане на неприкосновеността на личния живот и сигурността, тъй като от хората често се изисква да предоставят името си, адреса на електронната си поща, своите банкови данни или дори медицинска информация, за да могат да ползват дадена услуга. Коментарите и снимките, публикувани в социалните мрежи, могат да бъдат трансферирани извън ЕС, защото интернет не познава граници.

Защитата на личните данни е основно право на всеки гражданин, пребиваващ на територията на ЕС, което е залегнало в Хартата на основните права

на Европейския съюз³¹ но гражданите усещат, че не винаги имат контрол върху личните си данни. При все че от 1995 г.³² съществува общо европейско законодателство, разпоредбите му се прилагат от различните държави членки по различен начин, което води до различия в изпълнението му.

През 2012 г. Комисията предложи важна реформа на правната рамка на ЕС, касаеща защитата на личните данни. Тази реформа се стреми да увеличи личните права и да се бори с предизвикателствата на глобализацията и новите технологии. Предложенията на Комисията включват: регламент, който да начертае обща европейска рамка за защита на данните³³, и Директива³⁴ относно защитата на личните данни за целите на превенцията, разследването или обвинението на криминални престъпления и свързаните с това правни действия.

Тази правна рамка се стреми да защити личните данни на хората, когато са вкъщи, на работа, докато пазаруват, докато получават лечение, в полицейския участък или в интернет; тя дава на гражданите правото да изтриват данните си, ако няма правно основание те да бъдат запазени, и осигурява повишена отговорност и отчетност от страна на обработващите лични данни.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Тази рамка е приложима и към изследователски проекти и инициативи с нестопанска цел. Организациите на възрастни хора би трябвало да подпомагат своите членове по отношение събирането и използването на личните им данни, да повишават тяхната информираност относно необходимостта от даване на изрично съгласие, както и по въпроса, че за допълнителна информация могат да се обръщат към националните власти, отговорни за защита на личните данни.

ЕЛЕКТРОННА ТЪРГОВИЯ

Електронна търговия е понятие, описващо продажбата на всякакви стоки и услуги по интернет. Към този вид търговия се отнасят покупки, вариращи от самолетни билети до градински мебели, абонамент за вестници, приложения за смартфони или музика.

³¹ Член 38 от Хартата за основните права на Европейския съюз

³² Директива 95/46/ЕО за защита на физическите лица при обработването на личните данни и за свободното движение на тези данни

³³ www.ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/com_2012_10_en.pdf

³⁴ www.ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/com_2012_10_en.pdf

Най-общо казано, политиката на ЕС за електронната търговия обхваща всяка търговска услуга, предлагана от дадена компания, като безплатна, уеббазирана електронна поща, търсачки, услуги за интернет телефония, новинарски услуги или социални мрежи. Тези услуги често са финансирани с приходи от реклама.

Комисията се ангажира активно с увеличаването на електронните покупки и засилването на потребителското доверие в тях. През 2000 г. беше приета Директивата за електронна търговия³⁵, която съдържа правила, улесняващи предлагането на електронни услуги в ЕС, и която гарантира, в защита правата на потребителите, че тези услуги отговарят на определени стандарти.

През 2012 г. Комисията предложи План за действие, за да изясни как да се интерпретират някои от разпоредбите на Директивата за електронна търговия и за да се пребори с част от съществуващите проблеми. Комисията, например, планира да: доразвива пазара на разплащания чрез карти, интернет или мобилни телефони; защитава потребителите от злоупотреби в интернет; помага на потребители, които имат проблем с някоя онлайн транзакция; осигурява адекватна защита на пациенти, закупили лекарства по електронен път, чрез прилагане на директивата за фалшифицираните лекарствени продукти.

ПРАВА НА ПЪТНИЦИТЕ

Европейският съюз играе важна роля при осигуряването на равни възможности за всички във всяка област на живота, включително и в обществения транспорт.

Пътниците имат определени права, които се отнасят до информацията относно тяхното пътуване, резервацията, цената на билет, повреда на багажа или в случай на инцидент – за закъснения и отмени, отказано допускане на борда или срещани трудности при пакетни почивки. Съществува конкретно законодателство, което гарантира, че на пътниците с намалена подвижност се осигуряват необходимите приспособления и не им се отказва без причина количка, когато пътуват със самолет, влак, кораб или автомобил. Хора с намалена подвижност са не само хората с увреждания, но също и онези, които се нуждаят от помощ поради своята възраст, намалена умствена способност или здравословно състояние.

Европейската комисия винаги се съветва с AGE за нуждите на възрастните хора в сферата на обществения транспорт. Например, AGE участва в консултативната група за правата на пътниците, ползващи въздушен транспорт, която се допитва до различни заинтересовани лица относно прилагането на Регламента, засягащ правата на хората с увреждания и с ограничена подвижност при ползване на въздушен транспорт.

В действителност, за да се защитят ефективно пътниците и да им се осигури безпроблемно пътуване, техните права трябва да вървят ръка за ръка с изискванията за достъпност до обществени сгради, информация, съоръжения, устройства за продажба на билети и услуги (вж. предходната секция за повече информация относно достъпността).

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ:

- Кратък наричник за Директивата за услугите: www.ec.europa.eu/internal_market/services/services-dir/guide/index_en.htm
- Група на потребителите на финансови услуги (FSUG): www.ec.europa.eu/internal_market/financeservices-retail/fsug/index_en.htm
- Информация за потребителите: www.ec.europa.eu/consumers/citizen/index_en.htm
- Електронно обучение за потребители: www.dolceta.eu
- Мрежа на Европейските потребителски центрове: www.ec.europa.eu/consumers/ecc/index_en.htm
- Акт за единния пазар: www.ec.europa.eu/internal_market/smact/index_en.htm
- Рамка за електронна търговия: www.ec.europa.eu/internal_market/e-commerce/docs/communication2012/COM2011_942_en.pdf
- Европейска организация на потребителите (BEUC): www.beuc.org

35 200/31/EC: www.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0031:EN:NOT

- Права на пътниците:
www.ec.europa.eu/transport/passenger-rights/en/index.html
- Европейски портал "Твоята Европа" за правата на пътниците при пътуване в ЕС:
www.ec.europa.eu/youreurope/citizens/travel/passenger-rights/en/index.html
- Европейски портал "Твоята Европа" за трансграничното пазаруване:
www.ec.europa.eu/youreurope/citizens/shopping/en/index.html

III. Европейските и международните институции и процесите на взимане на решения

Основните европейски институции са: Европейският парламент, представляващ гражданите на ЕС, Европейският съвет, Съветът на Европейския съюз (представляващ държавите членки) и Европейската комисия (представляваща ЕС).

Европейският парламент

Европейският парламент е институцията на ЕС, в която са представени гражданите. Той играе важна роля при изготвянето на законодателни проекти, които оказват влияние върху ежедневието на гражданите: например, защита на околната среда, права на потребителите, равни възможности, транспорт и свободно движение на работна сила, капитали, стоки и услуги. Също така, Парламентът има общи правомощия със Съвета върху годишния бюджет на Европейския съюз.

Европейският парламент се избира чрез всеобщо гласуване на всеки пет години. Председателите на Европейския парламент се избират за срок от две години и половина, като обикновено председателството се разделя между двете основни политически партии. През първата половина на мандата от 2009 г. до 2014 г. председател беше Йержи Бузек – поляк, член на Европейската народна партия (ЕНП). Водачът на групата на социалистите Мартин Шулц го наследи през януари 2012 г. и ще остане на поста до юни 2014 г., когато ще се проведат нови избори.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Броят на депутатските места по държави и политически групи, а също и списък на членовете на парламента от всяка страна членка могат да бъдат открити на интернет страницата на ЕП: www.europarl.europa.eu/meps/bg/map.html.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Martin Schulz

Сградата на ЕП в Брюксел

Сградата на ЕП в Страсбург

Европейският парламент има три основни функции:

Законодателна: в много политически области ЕП има правомощията, съвместно със Съвета, да приема, отхвърля или променя проекти за закони, предложени от Европейската комисия. Фактът, че ЕП се избира директно от гражданите, помага да се гарантира демократичната легитимност на европейското право.

Надзорна: Демократичен контрол над други институции на ЕС, и в частност, над Комисията. Парламентът има правомощията да одобрява или отхвърля номинации на комисари, а също и правото да освобождава цялата Комисия.

Бюджетна: Парламентът споделя със Съвета правата над бюджета на ЕС, като по този начин влияе върху разходите на Съюза. В края на процедурата той приема или отхвърля бюджета в неговата цялост.

РАБОТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Европейският парламент се помещава в три сгради – във Франция (Страсбург), Белгия (Брюксел) и Люксембург (Генерален секретариат). Официално заседава в пленарни сесии и парламентарни комисии.

Пленарни сесии – посещават се от всички членове на парламента и се провеждат в рамките на една седмица от всеки месец в Страсбург (понякога за по два дни в Брюксел). Парламентът разглежда законодателни предложения и гласува поправки преди да вземе окончателно решение за целия документ.

Парламентарни комисии – представляват по-малки групи от членове на ЕП, които са специализирани в определени области на политиката на ЕС. Те извършават много от предварителната работа, необходима за дебатите и гласуването в пленарната зала по-късно. Заседанията на комисиите се провеждат в Брюксел (Белгия).

Комисиите, чиято дейност е съотнесима към проблемите на възрастните хора, са:

- Заетост и социални въпроси (EMPL)
- Околна среда, обществено здраве и безопасност на храните (ENVI)
- Граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи (LIBE)
- Права на човека(DROI)
- Икономика и парични въпроси (ECON)
- Права на жените и равенството между половете (FEMM)
- Финансова, икономическа и социална криза (CDIS, специална комисия)
- Култура и образование (CULT)
- Вътрешен пазар и защита на потребителите (IMCO)
- Промисленост, изследвания и енергетика (ITRE)
- Транспорт и туризъм(TRAN)
- Регионално развитие(REGI)
- Бюджети(BUDG)

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Провеждането на повечето пленарни сесии и заседания на комисиите бихте могли да следите на всички езици на ЕС по интернет телевизията на ЕП на адрес:
www.europarl.tv.europa.eu/en/home.aspx

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Гражданските организации като AGE провеждат редовни консултации с членове на ЕП и комисиите и могат да предлагат промени в текстовете на Европейския парламент. Това е един много пряк и ефикасен процес на граждански диалог, който позволява на възрастните хора да влияят върху политиките и инициативите на ЕС чрез избраните от тях членове на ЕП.

Членовете на Европейския парламент се срещат и в неофициални доброволни, междупартийни групи, наречени интергрупи, за да обсъждат въпроси от общ интерес. Тези групи могат да бъдат важно средство за повишаване на осведомеността по някои специфични въпроси.

Създадената през 1982 г. „Интергрупа за живота на възрастните хора и солидарността между поколенията“ е най-продължително действащата интергрупа в Парламента. За това време тя е успяла да насочи вниманието към проблемите в живота на възрастните хора и да предприеме подходящите действия за защита на техните интереси.

Днес Интергрупата за живота на възрастните хора и солидарността между поколенията наброява около 40 членове на Европейския парламент от различни политически групи. Пълният списък с техните имена може да бъде открит на уебсайта на AGE в рубриката Европейски институции/Европейски парламент.

Съпредседатели на интергрупата са: HeinzBecker (PPE, AU), MilanCabrnock (ECR, CZ), KingaGöncz (S&D, HU), CristinaGutierrez-Cortines (EPP, ES), JeanLambert (Greens, UK), KartikaLiotard (GUE/NGL, NL), ClaudeMoraes (S&D, UK), LambertvanNistelrooij (EPP, NL).

Интергрупата за живота на възрастните хора е важно средство, чрез което се повишава осведомеността на Европейския парламент по въпроси, пряко засягащи възрастните хора. Например, по случай първия „Световен ден за осведомяване относно оскърбителното отношение към възрастните хора“ - 15 юни 2006 г., интергрупата организира семинар, за да повиши информираността относно проблема с негативното отношение към възрастните хора. Това събитие спомогна въпросният проблем да бъде поставен на дневен ред в ЕС и накара Комисията да публикува Съобщение и да организира Европейски конференции през 2008 г. и 2011 г., чиито теми бяха оскърбителното отношение към възрастните хора, както и стандартите за качество на услугите и грижите, предоставяни на възрастни хора (вж. част II).

Граждански форум „Агора“: Гражданският форум „АГОРА“ се стреми да подобри диалога между Европейския парламент и гражданското общество. Той предлага възможност да бъдат обсъждани с гражданите въпроси от дневния ред на Парламента.

Първият форум „Агора“ обсъди бъдещето на Европа (2007 г.). Вторият беше през юни 2008 г. и разгледа промените в климата. Третият се занимава с икономическата и финансова криза и новите форми на бедност (27 и 28 януари 2011 г.). AGE е сред организациите, които активно участват в това мероприятие.

СЛЕДВАЩИ ИЗБОРИ ЗА ЕВРОПЕЙСКИ ПАРЛАМЕНТ

Следващите избори за Европейски парламент ще се проведат през юни 2014 г. Като се имат предвид повишената роля и влияние на Европейския парламент, предоставени му по силата на Договора от Лисабон, за възрастните хора става все по-важно участието в тези избори, за да се гарантира, че следващият парламент ще бъде запознат с техните нужди и ще предлага адекватни мерки на ниво ЕС по въпросите, които ги засягат.

Преди следващите избори европейските политически групи ще изготвят програми, които да очертаят вижданията на техните членове за основните предизвикателства пред ЕС и за действията, които би трябвало да предприеме Съюзът, за да се справи с тези предизвикателства.

Националните политически партии също изготвят програми за изборите за Европейски парламент, в които представят идеите на своите кандидати за членове на ЕП.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Организациите на възрастни хора би следвало да взимат участие в изготвянето на тези програми, за да гарантират по този начин, че избраните от тях членове на ЕП ще се съобразяват с исканията и очакванията им и ще правят адекватни предложения за действия, които да бъдат предприети от страна на ЕС. Гражданските сдружения се свързват поотделно с всеки от кандидатите си или могат да организират работни срещи, на които кандидати от различни партии да представят програмите си и да отговорят на въпроси, повдигнати от възрастни граждани.

Целта на тази брошура е да помогне на възрастните хора да разберат как функционира ЕС и какво може да се направи на ниво ЕС, за да им се съдейства за провеждането на полезна дискусия с кандидатите за членове на ЕП.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Европейският парламент има Информационен офис във всяка държава членка. Ролята на тези офиси е да информират обществеността за действията на ЕС и ролята на ЕП и да насърчават хората да гласуват на изборите за Европейски парламент.

Гражданите могат, също така, да посещават Посетителския център на Европейския парламент в Брюксел. Динамични, интерактивни мултимедийни екрани разкриват пред посетителите пътя на европейската интеграция и влиянието ѝ върху техния живот. Обслужването в центъра се осъществява на всички 24 официални езика на Европейския съюз, а входът е свободен. Всички сгради са проектирани така, че да осигуряват пълен достъп на посетители със специални нужди.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ

- Уебстраница на Европейския парламент:
www.europarl.europa.eu/portal/bg
- Относно граждански форум „АГОРА“:
www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/00567de5f7/Agora.html
- Информационни офиси на ЕП:
www.europarl.europa.eu/aboutparliament/en/0093fa514d/Parliament-near-you.html
- Център за посетители на ЕП:
www.europarl.europa.eu/visiting/en/parlamentarium.html

Европейският съвет

Европейският съвет беше учреден през 1974 г. с намерението да се създаде неформален форум за дискусии между държавните глави или ръководителите на правителствата на страните членки. Той бързо се превърна в орган, който определя целите на Съюза и пътищата за тяхното постигане във всички сфери на дейност на ЕС. Формалният статут на Европейския съвет беше даден през 1992 г. в Договора от Маастрихт, където се определи и основната му функция да дава стимул и общи политически насоки за развитието на Съюза. На 1 декември 2009 г., с влизането в сила на Договора от Лисабон, той стана една от седемте институции на ЕС. Първият президент на Европейския съвет - Херман ван Ромпой, бивш белгийски министър председател - беше назначен през декември 2009 г. за мандат от две години и половина, впоследствие удължен до края 2014 г. Тогава ще бъде назначен нов президент с квалифицирано мнозинство от гласовете на членовете на Европейския съвет.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ

Европейският съвет е съставен от ръководителите на правителствата на страните членки, неговия собствен председател и от председателя на Комисията. Върховният представител на Европейския съюз по въпросите на външните работи и политиката на сигурност също взима участие в работата му.

Ролята на Европейския съвет е да определя общата политическа линия и приоритетите на Европейския съюз. Той няма законодателни функции.

РАБОТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ

Европейският съвет се събира най-малко два пъти годишно, обикновено в седалището на Съвета на Европейския съюз, в сградата „Юстус Липсиус“ в Брюксел. От началото на 2012 г. заседанията му са по-чести, за да се съгласуват действията на ЕС в отговор на финансовата криза.

Първият президент Херман Ван Ромпой

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Срещите на Европейския съвет могат да се следят в реално време и на всички езици на ЕС на уебсайта на Съвета (вж. полезните връзки по-долу).

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Уебсайт на Европейския съвет: www.european-council.europa.eu/home-page?lang=en
- Уеб стрийминг от срещите на Европейския съвет: www.european-council.europa.eu/council-meetings/video-streaming-archives?lang=en

Съвет на Европейския съюз

Съветът на Европейския съюз (често наричан Съвет) се състои от по един представител на всяка държава на ниво министри и е институцията на ЕС, която представлява държавите членки. В Съвета всеки министър е оправомощен да поема ангажменти от името на своето правителство и е политически отговорен пред националния си парламент. Това осигурява демократичната легитимност на решенията на Съвета.

РОЛЯТА НА СЪВЕТА

Съветът е основният орган за взимане на решения в ЕС и съвместно с Парламента има пълномощия да приема, променя или отхвърля законите (законодателна власт), които се предлагат от Европейската комисия.

По-голямата част от решенията на Съвета се вземат с квалифицирано мнозинство (тежестта на гласовете се определя пропорционално на броя на населението на страните членки). Единодушие е необходимо по въпроси от няколко области, като например данъчно облагане и сигурност.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

В Договора от Лисабон политиките относно антидискриминацията се приемат за "чувствителна зона" и изискват гласуване с абсолютно мнозинство. Това прави лобирането на национално ниво особено важно, защото едно несъгласно правителство може да блокира всяко ново законодателство на ниво ЕС.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Всяка страна членка разполага с определен брой гласове, зависещ (но не пропорционално) от броя на нейното население.

РАБОТАТА НА СЪВЕТА

Юридически Съветът е единен орган, но на практика той работи в десет "състава". В зависимост от състава (област на политика), Съветът заседава няколко пъти годишно, но най-много веднъж месечно. На всяко заседание на Съвета присъстват министрите от страните членки, отговарящи за тази област на политиката, която ще се обсъжда на заседанието. Например, Съветът по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси (EPSCO) е съставен от министри на заетостта, социалната защита, защитата на потребителите, здравеопазването и равните възможности. Те се срещат около четири пъти годишно.

Председателството на Съвета е на ротационен принцип и се поема на всеки шест месеца от различна държава членка. Задачите на председателството са да установи работната програма, да ръководи срещите, да определя дневния ред и да улеснява диалога както между страните, така и между Съвета и останалите институции на ЕС.

За да осигури приемственост в дейността си, Съветът работи по обща 18-месечна програма, изготвена от "тройното председателство" (трите последователно председателстващи страни).

СЛЕДВАЩИТЕ ТРОЙНИ ПРЕДСЕДАТЕЛСТВА:

- от 1 януари 2013 г. до 30 юни 2014 г.: Ирландия - Литва - Гърция
- от 1 юли 2014 г. до 31 декември 2015 г.: Италия - Латвия - Люксембург
- от 1 януари 2016 г. до 30 юни 2017 г.: Холандия - Словакия - Малта

AGE лобира пред бъдещите председателства на ЕС, за да гарантира включването на проблемите на възрастните хора в програмата на Съвета. Чрез непосредствени консултации със своите членове в председателстващата държава AGE предлага теми за събития и инициативи, които да се осъществят през срока на нейното председателство.

Цялостната работа на Съвета се подготвя и координира от Комитета на постоянните представители (COREPER), съставен от постоянните представители на държавите членки в Брюксел и техните заместници. Работата на този комитет се подготвя от над 150 комитета и работни групи, съставени от делегати от държавите членки. Например, Комитетът "Социална закрила" (КСЗ) и Комитетът по заетостта извършват подготовката за работата на Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси (EPSCO).

КОМИТЕТ ЗА СОЦИАЛНА ЗАКРИЛА (КСЗ)

Комитетът за социална закрила е учреден с Договор консултативен комитет, който се стреми да развива сътрудничеството между страните членки и Европейската комисия в рамката на Отворения метод на координация по социално включване, здравеопазване и дългосрочни грижи, а също и в рамката на пенсиите (вж. част II относно социалното включване). Този комитет играе централна роля в подготовката на дискусиите, която се провежда в Съвета, по годишния Съвместен доклад относно социалната закрила и социалното включване. Комитетът за социална закрила, също така, изготвя доклади, формулира мнения или извършва друга дейност в рамките на своята компетентност по искане на Съвета или Комисията или по собствена инициатива.

Членове на комитета са високопоставени представители на страните членки. Създадени са различни работни групи като председателстваната от Швеция работна група за живота на възрастните хора. AGE я консултира и редовно присъства на нейните заседания.

Комитетът за социална закрила прие Доброволна европейска рамка за качество на социалните услуги. Тя представлява набор от правила за определяне, контрол и оценка на стандарти за качество на социални услуги от общ интерес. Тези правила се стремят да формират общо разбиране за качеството на социалните услуги в ЕС. Рамката служи като ориентир за държавните власти в усилията им да подобряват тези услуги. Тя е доброволна и достатъчно гъвкава, за да може да се прилага и адаптира във всички страни членки - на национално, регионално и местно ниво - към множество социални услуги.

КСЗ се консултира с AGE и други НПО в социалната сфера относно проекта на Доброволна европейска рамка за качество на социалните услуги и успя да включи в нея вижданията на своите членове.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Уебстраница на Съюза:
www.consilium.europa.eu/council?lang=en
- Комитет за социална закрила:
www.ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=758
- Доброволна европейска рамка за качество на социалните услуги:
www.ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6140&langId=en

Европейската комисия

Европейската комисия заседава в Брюксел, но има офиси в Люксембург и представителства във всички държави членки на ЕС. Терминът „Комисия“ се отнася и към институцията, и към Колегиума на еврокомисарите. Колегиумът на еврокомисарите включва Председателя и Заместник-председателите и се събира всяка сряда в Брюксел. В своята работа еврокомисарите са подпомагани от кабинети, които им осигуряват политически съвети.

Председателят на Комисията се предлага от Европейския съвет и кандидатурата трябва да бъде одобрена от Европейския парламент. През юни 2009 г. Жозе Мануел Барозо беше номиниран за още един петгодишен мандат и след дълго разискване и гласуване, през септември 2009 г. Европейският парламент го одобри на поста. Общо 718 членове на ЕП взеха участие в тайния вот, като 382 гласуваха - „за“, 219 – „против“ и 117 се въздържаха. От няколко години се провежда дискусията относно липсата на прозрачност на процедурата по номинацията, при която ръководителите на държавите и правителствата решават при пълна секретност кой ще бъде следващият председател на Комисията, а много граждани и организации на гражданското общество биха желали председател да се избира на общи избори, което ще даде на тази ключова позиция пълна демократична легитимност.

Върховният представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност е също така и заместник-председател на Комисията. Катрин Аштън е първият Върховен представител по въпросите на външните работи.

Еврокомисарите се предлагат от държавите членки за срок от 5 години. Всяка държава предлага по един комисар, но Председателят на Комисията решава за кой ресор ще отговаря всеки от тях.

Пълният списък на Комисарите се намира на: www.ec.europa.eu/commission_2010-2014/index_en.htm

Следващият списък прави преглед на еврокомисарите, в чиито правомощия са проблемите на възрастните хора:

- **Жозе Мануел Барозо (Португалия):** председател, ангажиран с „Европа 2020“;
- **Вивиан Рединг (Люксембург):** заместник-председател, отговаря за ресор правосъдие, основни права и гражданство; сфери на дейност – Харта на основните права на Европейския съюз, граждански права, антидискриминационно законодателство на ЕС, равенство между половете, защита на уязвимите потребители, борба срещу оскърбителното отношение към възрастните хора и др.;
- **Сийм Калас (Естония):** заместник-председател, с ресор транспорт; отговаря за стратегията на ЕС за сигурността на пътищата, достъпността на публичния транспорт, правата на пътниците и др.;
- **Нели Крус (Холандия):** заместник-председател, с ресор цифрови технологии; отговаря за електронното включване, достъпността на новите технологии, научните изследвания в сферата на ИКТ и живота на възрастните хора и др.;
- **Мишел Барние (Франция):** еврокомисар с ресор вътрешен пазар и услуги; отговаря за единния пазар за предлагане на дългосрочни грижи, регулиране на финансовите услуги;
- **Йоханес Хаан (Австрия):** еврокомисар с ресор регионална политика; отговаря за включването на проблемите на възрастните хора в регионалните политики;
- **Андрула Василиу (Кипър):** еврокомисар с ресор образование, култура, многоезичие и младеж; отговаря за обучението през целия живот, доброволчеството сред възрастните хора, мултикултурализма;

- **Оли Рен (Финландия):** еврокомисар с ресор икономически и парични въпроси; отговаря за влиянието на застаряването на населението върху публичните финанси;
- **Ласло Андор (Унгария):** еврокомисар с ресор заетост, социални въпроси и социално включване; отговаря за заетостта сред възрастните работници, социалната закрила, социалното приобщаване и борбата срещу бедността, качеството на услугите за предлагане на дългосрочни грижи и борбата срещу оскърбителното отношение при предлагането на тези услуги и др.;
- **Мойра Гейгън-Куин (Ирландия):** еврокомисар с ресор научни изследвания и иновации; отговаря за научните изследвания в областта на живота на възрастните хора;
- **Тонио Борг (Малта):** комисар с ресор здравеопазване и защита на потребителите; отговаря за здравословния начин на живот на възрастните хора, стратегията срещу Алцхаймер, Европейския пакт за психично здраве на възрастните хора, пакета от мерки във фармацевтичния сектор, правата на потребителите.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ

Европейската комисия представлява и защитава общите интереси на всички граждани на ЕС. Тя действа като **ръководен орган на Европейския съюз**. Тя е отговорна за законодателни предложения (правото на законодателна инициатива), прилагане на решения, съблюдава за изпълнението на договорите на Съюза (попечител на договорите), за управлението на бюджета на ЕС, програмите и ежедневното ръководство на Съюза.

РАБОТАТА НА ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ

Въпреки че еврокомисарите са разпознаваемото „лице“ на Комисията, нейната ежедневна работа се извършва от Генерални дирекции (ГД), които се занимават и с техническата подготовка на досиетата. Всяка ГД отговаря за конкретна област на политиката, също като националните министерства, и има собствена структура от служители, водена от Генерален директор. Тя докладва пряко на еврокомисаря, отговарящ за тази област.

Освен генералните дирекции Комисията има и няколко служби, които се занимават с по-обща административни въпроси или имат конкретна задача – например, борба с измамите или водене на статистика.

Работата на Комисията трябва да се основава на европейския интерес и съблюдаване на принципите на субсидиарност и пропорционалност. Това означава, че Комисията би следвало да създава закони само когато те ще са по-ефективни на равнище ЕС, но дори тогава тя не бива да прави повече от необходимото за постигане целите на Договорите. Ако е по-ефективно да се предприемат мерки на национално, регионално или местно ниво, Комисията би следвало да се въздържа от законодателни действия.

КОНСУЛТАТИВНИ ПРОЦЕДУРИ

Тъй като Комисията е призвана да работи за благото на ЕС като цяло, а не в услуга на някоя държава от ЕС или заинтересована група, тя провежда широки консултации, за да направи възможен приносът на всички страни, потенциално засегнати от подготовката на предвидения законодателен акт. Оценката на икономическия и социален ефект и на въздействието върху околната среда на даден законодателен акт се публикува едновременно със самото предложение за такъв.

Обичайната процедура по подготовката на законодателно предложение на ЕС в Комисията става на няколко стъпки:

- Прави се политическо предложение от съответния еврокомисар (отговорен за съответната област). Проект на предложение трябва да се изготви от отговорната за тази сфера ГД.

- В този смисъл, служителите на въпросната ГД ще получат нареждане от ръководителя си. Като начало те ще стартират широкообхватни консултации с експерти, икономически агенти, организации, асоциации и министерства. Това би могло да се направи чрез публикуването на Зелена книга, която служи като основен документ на консултациите и приканва за коментари, реакции и дебати в рамките на определен срок.
- Служителите на ГД подготвят Бяла книга (проект на законодателното предложение), който е резултат от проведените консултации и е одобрен от отговорния за него еврокомисар.
- Предложението се обсъжда (и допълва) с всички съотносими към него отдели на Комисията и кабинети.
- След това предложението се включва в дневния ред на някои от срещите на колегиума на еврокомисарите, на която то бива представено и защитено от съответния еврокомисар. Ако получи обикновено мнозинство при гласуването в Комисията, предложението се приема и изпраща в Съвета и Парламента за разглеждане и гласуване на евентуално решение.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Въпреки че Парламентът и Съветът имат последната дума за евентуални законодателни актове, не може да не се подчертае значението на лобирането пред онези, които подготвят проектите в Европейската комисия. След като предложението е достигнало Съвета и Европейския парламент, вече е наистина по-трудно да се добавят теми, които не са били включени в началния проект, защото правителствата и членовете на ЕП обикновено се стремят по-скоро да ограничават предложенията на Комисията, отколкото да ги увеличават. Тъй като Комисията защитава общия европейски интерес, е по-ефективно да се лобира на ниво ЕС. Това е една от основните функции на AGE и нашият принос се формира от информацията, получена от нашите членове.

В допълнение, Европейската комисия създаде различни консултативни групи с участието на външни заинтересовани лица, за да получи необходимата информация за своята работа. Тези групи заседават няколко пъти през годината и чрез своите експертни мнения подпомагат Комисията при изготвянето на съобщения или други инициативи.

ЕВРОПЕЙСКА ПЛАТФОРМА НА ВЪЗРАСТНИТЕ ХОРА AGE

С участието си в следните експертни групи AGE защитава интересите на възрастните хора и влияе върху политиките на ЕС:

- Европейски форум за политика в здравеопазването;
- Европейски пенсионен форум;
- Европейско партньорство за иновации в сферата на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве;
- Група на потребителите на финансови услуги;
- Група на заинтересованите от електронното здравеопазване (от 2012 г.);
- Диалог за застраховане;
- Ръководна група на ЕК за „Повишаване на осведомеността относно недопускането на дискриминация и равенството, насочено към организациите на гражданското общество“;
- Управителен комитет на ЕК по проекта „Подкрепа за инициативи на доброволни начала, които популяризират управлението на многообразието в трудова среда на територията на ЕС“.

ПРОИЗВОДСТВО ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НА НЕИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Всяка държава членка е отговорна за прилагането на законодателството на ЕС (изпълнение на приетите мерки преди крайния срок, определен за това, съответствие и правилно прилагане) в собствената си юридическа система. В качеството си на пазител на Договорите, Комисията е отговорна за правилното прилагане на европейското законодателство и има правомощия да започне процедура за установяване на неизпълнение срещу страна членка, която не прилага законодателството, а когато е необходимо, може да отнесе случая пред Съда на Европейския съюз. Комисията предприема мерките, които намира за подходящи, в случай, че е постъпило оплакване или тя сама е открила признаци на неизпълнение на задълженията.

Всеки би могъл да подаде жалба в Комисията срещу държава членка за всеки акт (закон, регламент или административно действие) или процедура, приложими към тази държава, за които се счита, че са несъвместими с разпоредба или принцип на законите на ЕС. Не е необходимо да демонстрирате формален интерес към започване на процедура, нито да доказвате, че сте засегнати - директно или по принцип - от нарушението, за което се жалвате. За да бъде допусната до разглеждане, жалбата трябва да се отнася до нарушаване на законите на ЕС от държава членка; тя не може да засяга частен спор. Информация за начина, по който се подават жалби, може да се намери на всички езици на ЕС на страницата на Комисията (вж. полезните връзки по-долу).

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- Уебстраница на Европейската комисия:
www.ec.europa.eu/index_en.htm
- Списък на Генералните дирекции:
www.ec.europa.eu/about/ds_en.htm
- Как да подадем жалба:
www.ec.europa.eu/eu_law/your_rights/your_rights_en.htm
- Основен Портал за основна информация на ЕС:
www.europa.eu/index_en.htm

Консултативни органи на ЕС

Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) е създаден през 1957 г. с цел да бъде консултативен орган, съставен от представители на

групи с икономически и обществени интереси. ЕИСК има 353 членове – броят на членовете от всяка страна отразява приблизително числеността на нейното население. Членовете са работодатели, профсъюзи или представители на други социални интереси (фермери, потребители), които са предложени от правителствата на ЕС, но работят при пълна политическа независимост. Те се назначават за четири години и могат да бъдат преизбирани.

Комитетът заседава на „пленарни асамблеи“, а дискусиите му се подготвят от шест подкомисии, известни като „секции“, всяка работеща в определена област на политиката:

- Земеделие, развитие на селските райони и околна среда (NAT)
- Икономически и паричен съюз и социално сближаване (ECO)
- Заетост, социални въпроси и гражданство (SOC)
- Външни отношения (REX)
- Единен пазар, производство и потребление (INT)
- Транспорт, енергия, инфраструктура и информационно общество (TEN)

ЕИСК изпълнява три основни функции:

- да консултира Комисията, Европейския парламент и Съвета по тяхна молба или по собствена инициатива;
- да поощрява гражданското общество към по-активно включване в политическия процес в ЕС;
- да укрепва ролята на гражданското общество в страните извън ЕС и да подпомага създаването на консултативни структури.

Мнението на ЕИСК трябва да бъде поискано преди да бъдат взети решения в областта на икономическата и социалната политика. За въпроси, които счита за важни, Комитетът може да даде мнение и по своя инициатива.

Групата за връзка с организациите на гражданското общество е създадена през 2004 г., за да осигури взаимодействието на ЕИСК с европейските мрежи и организации на гражданското общество. Замислена е да бъде едновременно орган за връзка и структура за политически диалог с тези организации и мрежи. В момента се състои от 15 членове на ЕИСК и представители на 20-те основни категории на европейското гражданско общество.

AGE е сред организациите, които взимат участие в дейностите на групата за връзка.

Уебсайт: www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.liaison-group

КОМИТЕТ НА РЕГИОНИТЕ

Комитетът на регионите (КР) е създаден през 1994 г. като консултативен орган, съставен от назначени представители на европейските регионални и местни власти, чиято задача е да се осигури зачитане на местните и регионални особености и интереси в рамките на ЕС. КР има 353 членове от 27-те страни членки на ЕС, а дейността му е организирана в 6 различни комисии:

- Териториално сближаване
- Икономическа и социална политика
- Устойчиво развитие
- Култура и образование
- Конституционни въпроси и европейско управление
- Външни отношения

EUROPEAN UNION

Committee of the Regions

От Комитета се искат консултации по въпроси, засягащи местната и регионална политика, като политиката по заетостта, околната среда, инфраструктурата, транспорта, образованието и здравеопазването. КР може да дава мнения по всяко законодателно предложение, което е от важно местно и регионално значение.

Разбирайки ключовата роля на регионалните и местните власти за справяне с проблемите на възрастните хора, AGE работи в тясно сътрудничество с КР по различни инициативи (събития, публикации...).

СЪД НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Съдът на Европейския съюз (СЕС) се стреми да осигури еднакво тълкуване и прилагане на законодателството на ЕС на цялата територия на Съюза. За да се разпредели натоварването на Съда, през 1989 г. е създаден Първоинстанционен съд, който

да разглежда определен тип дела (главно делата, заведени от частни лица). СЕС излиза с решения по делата, заведени към него.

В състава на Съда влизат по един съдия от всяка държава членка и осем генерални адвокати. Тяхната задача е да дават обосновани становища по делата, заведени в Съда. Те трябва да правят това публично и безпристрастно. Назначават се от правителствата на страните членки за срок от шест години.

Националните съдилища на всяка страна са отговорни за точното прилагане на европейското право в страната си. AGE следи съответните постановления на СЕС и информира за тях членовете си в ЕС, тъй като това би могло да повлияе върху бъдещи решения на националното съдопроизводство.

СМЕТНА ПАЛАТА НА ЕС

Сметната палата на ЕС е учредена през 1975 г. със седалище в Люксембург. Нейната роля е да контролира дали парите на европейските данъкоплатци се събират и изразходват законно, икономично и за

целта, за която са предназначени. За да гарантира, че гражданите на ЕС получават максимална стойност срещу своите данъци, тя има право да проверява всяко лице или организация, което управлява такива фондове.

Палатата има по един член от всяка държава от ЕС, който е назначен от Съвета за шестгодишен мандат с право на подновяване. Членовете избират един от тях за председател с мандат от три години с възможност за преизбиране. Витор Мануел да Силва Калдейра от Португалия беше избран за председател през януари 2008 г. Мандатът му беше подновен на 12 януари 2011 г.

ЕВРОПЕЙСКИ ОМБУДСМАН

Европейският омбудсман е институция на ЕС, която разглежда оплаквания срещу институциите и органите на Европейския съюз за „лошо администриране“. Омбудсманът е упълномощен да разследва жалби от граждани

на Съюза, бизнеса, организации или от всеки, който пребивава или има седалище на територията на държава от ЕС.

Емили О'Райли, беше избрана от Европейския парламент за ръководител на институцията през юли 2013 г. и официално встъпи в длъжност през октомври 2013 г.

Омбудсманът може да реши, че е налице лошо управление, ако някоя институция не зачита основни права, законова уредба или принципи, а също не съблюдава правилата на доброто администриране. В горното определение се включват административни нередности, несправедливост, дискриминация, злоупотреба с власт, липса на отговор, отказ на информация, ненужно забавяне и други. Всеки гражданин на ЕС или пребиваващ на територията на ЕС, включително компания, асоциация или друго лице със седалище в ЕС, може да подаде жалба. За да подадете жалба, не е необходимо да сте лично потърпевш от „лошо администриране“. Трябва да се отбележи, че Европейският омбудсман може да разглежда само оплаквания срещу администрацията на ЕС, а не такива срещу национална, регионална или местна администрация, дори ако жалбите касаят въпроси на ЕС.

Омбудсманът провежда разследвания вследствие на подадена жалба или по своя инициатива. Той действа напълно независимо и безпристрастно и не иска и не приема инструкции от никое правителство или организация.

Емили О'Райли

Ако желаете да се оплачете от действията на конкретна институция или орган на ЕС, най-напред би трябвало да се свържете с тях по обичайните административни канали и да им дадете възможност да поправят ситуацията. Ако този подход е неуспешен, можете да подадете жалба до Европейския омбудсман в срок до две години от датата, на която сте узнали за деянието. За практически съвети за подаване на жалба, посетете уебсайта на Омбудсмана: <http://www.ombudsman.europa.eu/start.faces>.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

- За Европейските институции и други органи: www.europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_bg.htm
- Европейски икономически и социален комитет: www.eesc.europa.eu
- Група за връзка с организациите на гражданското общество на ЕИСК: www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.liaison-group
- Комитетът на регионите: www.cor.europa.eu/en/Pages/home.aspx
- Съд на Европейския съюз: www.curia.europa.eu
- Сметна палата на ЕС: www.eca.europa.eu/portal/page/portal/eca_main_pages/home
- Европейски омбудсман: www.ombudsman.europa.eu/home.faces

Процедури за вземане на решения в ЕС

Правилата и процедурите за вземане на решения в ЕС са въведени в договорите (вж. част I и анексите). Всяко предложение за нов европейски закон се основава на определен член от договор, който е неговото правно основание. От това се определя коя от законодателните процедури трябва да се следва. Три са основните законодателни процедури в ЕС.

ПРОЦЕДУРА НА СЪВМЕСТНО ВЗЕМАНЕ НА РЕШЕНИЯ

С Договора от Лисабон тази процедура започна да се нарича „обикновена“ законодателна процедура. При процедурата за съвместно вземане на решения се изисква официално одобрение и от Парламента, и от Съвета. Двете институции са с еднакви права и могат да предлагат поправки на текстовете. Договорът от Лисабон даде на Европейския парламент важна роля в целия законотворчески процес. Областите на политиката, обхванати от тази процедура, включват: икономическо управление, имиграция, енергетика, транспорт, околна среда и защита на потребителите. Сега огромната част от европейските закони се приемат съвместно от Европейския парламент и Съвета.

ПРОЦЕДУРА НА КОНСУЛТАЦИЯ

Парламентът може да приеме или отхвърли законодателно предложение така, както е формулирано от Комисията. Той може и да препоръча промени, които Комисията ще реши дали да приеме, но не може да блокира самото предложение. Съветът обаче не е длъжен да приема промените и неговото решение е окончателно. Съответните области на политиката, насочени към възрастните хора, които са засегнати от тази процедура, са: дискриминация на основата на възраст (а също на основата на пол, раса и произход, политически или религиозни убеждения, увреждания или сексуална ориентация), данъчно облагане и икономически политики.

ПРОЦЕДУРА НА ОДОБРЕНИЕ

Парламентът може да приеме или отхвърли законодателно предложение така, както е формулирано от Комисията. Не може обаче да внася промени в него. Тази процедура е най-рядко използваната, но се прилага в някои много деликатни и важни области. Съответните области на политиката, насочени към възрастните хора, които са засегнати от тази процедура, са: структурни и кохезионни фондове и определени институционални промени.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Схемата на процеса на вземане на решения в ЕС може да бъде намерена на:

www.ec.europa.eu/codecision/stepbystep/diagram_en.htm

ПРОЦЕДУРА НА ЗАСИЛЕНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Засилено сътрудничество означава, че група държави могат да работят съвместно в някоя област, без да е необходимо всички 28 да участват. Това дава възможност на държавите членки, които не желаят съвместни действия, да не спират сътрудничеството на останалите. Примери за засилено сътрудничество са Евроната и Шенгенското споразумение.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Значимостта на Съвета и Парламента в процеса на вземане на решения в ЕС означава, че те са важни цели, върху които да се оказва влияние. Тъй като членовете на Съвета представляват държавите членки, а членовете на парламента – своите местни избиратели – те са най-често обект на успешни контакти за национални и местни организации.

Други международни институции

Тази секция прави преглед на международни институции, които са съотносими към рамката на Европейския съюз.

СЪВЕТ НА ЕВРОПА

Съветът на Европа, със седалище в Страсбург, вече обхваща целия европейски континент чрез своите 47 членуващи държави. Учреден е на

5 май 1949 г. от десет държави и се стреми да развива в Европа общи и демократични принципи, основани на Европейската конвенция за правата на човека и други приложими текстове за защита на човека.

Съветът на Европа не бива да се бърка със Съвета на Европейския съюз, който се състои от ръководителите на страните членки на ЕС.

ДОБРЕ Е ДА ЗНАЕТЕ

Съветът на Европа има интернет страница, която е посветена на разликите между двете институции и разяснява по-обстойно техните организации:

www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=nepasconfondre&l=en

Съветът на Европа е много активен в защитата на човешките права и насърчаването на редица социални действия, много от които имат пряко отношение към възрастните хора и са обяснени по-долу. За да повишим нашето участие в процесите, които имат отношение към възрастните хора, AGE е поискал статут на консултативен член в Съвета.

Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ) е договор, чрез който държавите членки на Съвета на Европа се задължават да зачитат основни права и свободи. Всички страни членки на ЕС са ратифицирали Конвенцията, което е гарантирано от Европейския съд по правата на човека в Страсбург. Благодарение на Договора от Лисабон, ЕС също ще стане страна по този договор. Правата, заявени в тази Конвенция, както и съдебната практика на Европейския съд по правата на човека са твърде съотносими към възрастните хора. AGE публикува брифинг³⁶, в който се прави преглед на клаузите на ЕКПЧ от гледна точка на предизвикателствата към човешките права, пред които се изправят възрастните хора. В допълнение, Европейският съд по правата на човека редовно публикува списък³⁷ на знакови решения в различни области, включващи въпроси като психическо здраве, обществено благо, етични въпроси при използването на нови технологии и други, но всички засягащи живота на възрастните хора.

Европейската социална харта е договор на Съвета на Европа, който гарантира социални и икономически човешки права. Тя е приета през 1961 г. и ревизирана през 1996 г. Европейският комитет за социални права съблюдава дали ситуацията в държавите е в съответствие с Европейската социална харта. Основните права, заложи в хартата, включват право на жилище, здравеопазване, образование, работа, правна и социална закрила, движение на хора и недопускане на дискриминация. По силата на Допълнителния протокол към Хартата националните и европейските професионални и работодателски организации, както и акредитираните международни НПО, са упълномощени да подават колективни искове в Комитета при нарушения на Хартата. Национални НПО могат да подават жалби дори само ако определена държава направи изявление в този дух. Когато Комитетът открие нарушение на Хартата, Съветът на министрите към Съвета на Европа приканва обвинената държава да вземе конкретни мерки и да приведе делата си в съответствие с Хартата. Съдебната практика на Европейския комитет за социални права се е докоснала до много от областите, съотносими към възрастните хора, като пенсиите, социалното подпомагане и достъпа до основни услуги.

Комитетът по правата на човека към Съвета на Европа (CDDH) даде мандат на работна група, съставена от експерти от страните членки на Съвета на Европа (CDDH-AGE), за изработването на необвързващ правен акт относно насърчаването на човешките права на възрастните хора. AGE и други експерти от международни

организации, гражданското общество и представители на други комитети на Съвета вземат участие в работата на тази група, за да изготвят проект на препоръки или насоки, които да бъдат възприети от Комитета на министрите на Съвета на Европа с фокус върху въпросите на недопускане на дискриминация, автономността, социалното включване, защитата от насилие и оскърбително отношение, както и подкрепата и грижите за възрастните хора.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

CDDH-AGE: организациите на възрастни хора играят важна роля на национално ниво, като поддържат връзки с отговорните за това служители в своите държави и им разясняват разискваните теми, запознават ги с добрите практики така, че те да бъдат взети предвид при подготвянето на проекта.

ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ

Въпреки че много от законодателните инструменти на Организацията на Обединените нации (ООН) заявяват права за всички хора (а по този начин и правата на възрастните хора), от много време ООН работи конкретно върху проблемите на остаряването: през 1991 г. Общото събрание на ООН приема Принципи на ООН относно възрастните хора; през 2002 г. е приет Мадридски план за действие по проблемите на възрастните хора, представляващ всеобхватен план за действия за изграждане на общество, съобразено с нуждите на всички възрасти.

През 2010 г. бе сформирана работна група, която да съблюдава правата на възрастните хора, както и съществуващите пропуски в механизмите за закрила на тези права. Както бе споменато в част I, Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, която е правно обвързваща за ЕС, също е документ от значение и за възрастните хора.

Отворената работна група по въпросите на остаряването има пълномощията да разглежда и анализира международната правна рамка за защита на правата на

³⁶ www.age-platform.eu/images/EN/AGE_Briefing_OlderPeople_Fundamental_Rights_Nov11.PDF

³⁷ www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Press/information+sheets/Factsheets

възрастните хора и да идентифицира възможни пропуски и най-подходящите начини за тяхното преодоляване, включително да разглежда необходимостта от приемането на допълнителни законодателни инструменти и мерки от страна на ООН. Работната група обсъжда дали са необходими действия на равнище ООН и разглежда различни варианти: нов правно обвързващ инструмент; специален рапортър (независими експерти, които имат правомощията да разследват, наблюдават и правят препоръки за решаването на конкретни проблеми в сферата на правата на човека); допълнително разглеждане на резултатите от прегледа и оценката на Плана за действие по проблемите на възрастните хора от Мадрид и по-голямо внимание върху по-ефективно изпълнение на съществуващите механизми на ООН. Европейската платформа на възрастните хора AGE участва в третата сесия на Отворената работна група, както и в срещата на експертна група на ООН от 2012 г., чиято цел бе да изрази вижданията на възрастните граждани на Европа и в рамките на дебата да осигури противотежест на гледната точка на органите на ЕС, отговорни за вземането на решения. Чрез участието на AGE на равнище ООН предизвикателствата, пред които са изправени по-възрастните европейци, са взети предвид от работната група.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Възрастните хора могат да се включат в работата на ООН, като осигуряват информация за тяхната страна по доклада за изпълнението на Регионалната стратегия на Плана за действие от Мадрид (вж. полезни връзки), насърчавайки своите страни да участват в Работната група по въпросите на застаряването на ИКЕ на ООН и информирайки Европейската платформа на възрастните хора AGE за нарушения на човешките права в техните страни. По този начин подобни случаи на неизпълнение на законите за защита на правата на възрастните хора могат да бъдат обсъдени в рамките на дискусиите на Отворената работна група с цел изграждане на аргументи за нови действия на равнище ООН.

СВЕТОВНАТА ЗДРАВНА ОРГАНИЗАЦИЯ (СЗО)

СЗО работи в тясно сътрудничество с Европейския съюз в сферата на промоцията на здравето и остаряването в добро здраве. Глобалната мрежа на общности и градове, пригодени към нуждите на всички поколения (GNAFCC) е създадена с цел поощряване на обмяната на опит и взаимното обучение между градове и общности по целия свят. Всеки град или общност, отдадени на идеята за създаване на приобщаваща и достъпна за застаряващото население градска среда, са добре дошли да се присъединят към тази мрежа. Тя подпомага градове и общности в подкрепата на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве с по-адекватен отговор на нуждите на възрастните хора в осем направления: застроена градска среда, транспорт, жилища, участие в социалния живот, уважение и социално включване, гражданско участие и заетост, комуникации и обществена подкрепа, здравни грижи. Европейската платформа на възрастните хора AGE е институционален филиал на GNAFCC и работи в тясно сътрудничество с мрежата с цел създаване на околна среда, пригодена към нуждите на всички поколения, на равнище ЕС. В рамките на Европейската година 2012 AGE и нейните партньори призоваваха Европейската комисия да стартира инициативата Европейски конвент на кметовете за демографските промени. Този конвент се стреми към създаването на политическа рамка, обединяваща местните и регионални органи в ЕС, които търсят интелигентни и иновативни решения в подкрепа на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве и които се стремят към създаването на околна среда, пригодена към нуждите на всички поколения.

Европейската мрежа на градовете, насърчаващи здравословния начин на живот към СЗО е друга полезна инициатива, която въвлича местните правителства в развитието на здравеопазването посредством процес на политическо обвързване, институционална промяна, изграждане на капацитет, планиране, основано на партньорство, и иновативни проекти. Около 90 града членуват в тази мрежа, а 30 подобни мрежи на национално равнище в рамките на европейския регион имат повече от 1400 града за свои членове.

ВКЛЮЧЕТЕ СЕ

Можете да насърчите местните органи във вашата страна да станат по-чувствителни към нуждите на всички поколения и да се присъединят към Глобалната мрежа на общностите и градовете, пригодени към нуждите на всички поколения/или към Мрежата на градовете, насърчаващи здравословния начин на живот. Можете да ги насърчите да подкрепят призива за създаване на Европейски конвент на кметовете за демографските промени и да се присъдинят към това движение, когато то стартира. Ако искате да бъдете информирани за последните развития на равнище ЕС, регистрирайте се онлайн във виртуалната мрежа на ЕС, създадена от AGE в името на околна среда, пригодена към нуждите на всички поколения (връзката е достъпна на уебстраницата на AGE).

В своята нова Европейска политика в областта на здравеопазването – Здраве 2020, европейският Регионален офис на СЗО очертава своите виждания, ценности, основни насоки и подходи, и обещава да работи в шест области:

- Съвместна работа: мобилизиране на силите на страните членки и Регионалния офис за насърчаване на здравето и благополучието и преодоляване на социалните фактори, определящи здравните неравенства, както и контакт с други сектори и партньори с цел подсилване на тези усилия.
- Създаване на по-добро здравеопазване: допълнително увеличаване на годините от човешкия живот, прекарани в добро здраве, подобряване на качеството на живот на хора с хронични заболявания, намаляване на здравните неравенства и преодоляване на последиците от демографските промени.
- Подобряване на управлението на здравните системи: използване на моментните социални промени в полза на здравеопазването във всички политики и подсилване на здравеопазването като двигател на промяната към устойчиво развитие и благополучие, като се гарантира, че държавни глави, парламентаристи и ключови действащи лица и властимащи в цялото правителство и във всички сектори съзнават отговорностите си към здравето и благополучието и към промоцията, защитата и сигурността на здравето.

- Поставяне на общи стратегически цели: подкрепа за развиването на политики и стратегии, които допринасят за здраве и благополучие, като обща социална цел на подходящото равнище, осигурявайки на заинтересованите страни и партньори механизми за участие и ясна карта на пътищата за преодоляване на социалните фактори, определящи здравните неравенства.
- Ускоряване на обмена на знания и иновации: увеличаване на базата знания за развитието на здравни политики и обсъждане на социалните детерминанти на здравето чрез увеличаване на капацитета на здравните и другите работници в това, да се адаптират към нови подходи в общественото здравеопазване и към изискванията на здравеопазването, изградено около пациента, както и да се възползват изцяло от съществуващите иновации в областта на технологиите и управлението с цел подобряване на здравните грижи и техния ефект.
- Увеличаване на участието: да се даде възможност на хората от европейския регион да станат активни участници в оформянето на здравната политика.
- Посредством граждански организации, да допринесат за овластяване на гражданите на Европа да бъдат активни участници при справяне с индивидуалните здравни предизвикателства и при формиране на политиките в областта на здравеопазването.

ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ И ИЗТОЧНИЦИ

Съветът на Европа

- Основна уебстраница:
www.coe.int/web/coe-portal
- Съветът на Европа и работата му в областта на правата на възрастните хора:
- www.coe.int/t/dghl/standardsetting/hrpolicy/other_committees/cddh-age/default_EN.asp?
- Европейски съд по правата на човека:
www.echr.coe.int/ECHR/homepage_en
- Европейска конвенция за защита правата на човека:
www.echr.coe.int/ECHR/EN/Header/Basic+Texts/The+Convention+and+additional+protocols/The+European+Convention+on+Human+Rights
- Европейска социална харта:
www.coe.int/T/DGHL/Monitoring/SocialCharter

Организацията на обединените нации (ООН)

- Основна уебстраница: www.un.org/en
- Принципи относно възрастните хора: www.unescap.org/ageing/res/principi.htm
- Международен план за действие по проблемите на възрастните хора от Мадрид: <http://undesadspd.org/Ageing/Resources/MadridInternationalPlanofActiononAgeing.aspx>
- Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания: www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml
- Отворена работна група по въпросите на застаряването: <http://social.un.org/ageing-working-group/>

Световната здравна организация (СЗО)

- Основна уебстраница: www.who.int/en
- Програма на СЗО за околна среда, пригодена към нуждите на всички поколения: www.who.int/ageing/age_friendly_cities/en

IV. Приложения

Договорите на ЕС накратко

През 1957 г. Договорът от Рим, който създава Европейската икономическа общност, е подписан от Белгия, Франция, Италия, Люксембург, Нидерландия и Федерална Република Германия. След присъединяването на други страни, както и след няколко поправки на договора, е създаден Европейският съюз във вида, в който го познаваме днес.

Единният европейски акт (ЕЕА), който влиза в сила на 1 юли 1987 г., съдържа преработки, необходими за създаването на единен вътрешен пазар.

Договорът за Европейския съюз влиза в сила на 1 ноември 1993 г. Договорът от Маастрихт променя името на Европейската икономическа общност на „Европейска общност“. Също така, този договор въвежда нови форми на сътрудничество между правителствата на страните членки – например, в сферата на защитата и на „правосъдието и вътрешните работи“. Като добавя това между-правителствено сътрудничество към съществуващата система на „общността“, Договорът от Маастрихт създава нова структура с три „стълба“, която е както политическа, така и икономическа. Това е Европейският съюз (ЕС).

Договорът от Амстердам влиза в сила на 1 май 1999 г. Той въвежда поправки и преномериране на членовете в Договорите на ЕС. Съдържа и нов член 13 относно недискриминацията. Консолидирани версии на договорите на ЕС и ЕО са прикрепени към Договора от Амстердам.

Договорът от Ница влиза в сила на 1 февруари 2003 г. Той се занимава основно с реформиране на институциите, за да може ЕС да функционира ефективно, след като броят на неговите страни членки достигне 25.

Договорът от Лисабон влиза в сила на 1 декември 2009 г. Той учредява модерните институции на ЕС и оптимизира методите на работа на Съюза с цел преодоляване на днешните предизвикателства в съвременния свят.

Резюме на основните промени, въведени от Договора от Лисабон, можете да намерите на: http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_bg.htm

Пълният текст на Договора от Лисабон и консолидираната версия на Договорите, заедно с поправките, въведени от Договора от Лисабон, могат да бъдат намерени на: http://europa.eu/lisbon_treaty/full_text/index_bg.htm

Използвани съкращения и акроними

AAL / ИЗС	Ambient Assisted Living / Интелигентна заобикаляща среда
AGS/ ДГР	Annual Growth Survey / Доклад за годишния растеж
ANEC	European Consumer Voice in Standardization / Европейската асоциация, представляваща потребителите в стандартизацията
BEUC / ЕОП	European Consumers' Organisation/ Европейска организация на потребителите
CDDH	Steering Committee for Human Rights (Council of Europe) Управителен комитет по човешки права (Съвет на Европа)
CEN	European Committee for Standardization Европейски комитет по стандартизация
CENELEC	European Committee for Electrotechnical Standardization Европейски комитет по електротехническа стандартизация
CIP/ РПКИ	Competitiveness and Innovation Framework Programme Рамкова програма за конкурентоспособност и иновации
CoR/ КР	Committee of the Regions / Комитет на регионите
COREPER/Корепер	Permanent Representatives Committee Комитет на постоянните представители
DfA	Design for all / Дизайн за всички
DG/ ГД	Directorate General / Генерална дирекция
EBU/ ECC	European Blind Union / Европейски съюз на слепите
EC/ ЕК	European Commission / Европейска комисия
ECHR/ ЕКПЧ	European Convention on Human Rights Европейска конвенция за правата на човека
ECI/ ЕГИ	European Citizens' Initiative Европейска гражданска инициатива
ECJ/ СЕС	Court of Justice of the European Union Съд на Европейския съюз
ECR/ ЕКР	European Conservatives and Reformists Groups (EuropeanParliament) Европейски консерватори и реформисти (Европейски парламент)
EDF/ ЕФХУ	European Disability Forum Европейски форум на хората с увреждания
EEP	European Centre of Employers and Enterprises providing Public services Европейски център на работниците и предприятията, предоставящи обществени услуги
EESC/ ЕИСК	European Economic and Social Committee Европейски икономически и социален комитет
EHIC/ ЕЗОК	European Health Insurance Card Европейска здравноосигурителна карта
EIP ANA	European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing Европейско партньорство за иновации в областта на активния живот на възрастните хора и остаряването в добро здраве
EIT/ ЕТИ	European Institute of Technology Европейски технологичен институт
EMA/ ЕАЛ	European Medicines Agency Европейска агенция по лекарствата
EP/ ЕП	European Parliament / Европейски парламент
EPC/ КЗ	Employment Policy Committee Комитет по заетостта
EPP/ ЕНП	European People's Party (Christian Democrats) (European Parliament) Европейска народна партия (Християндемократи)(Европейски парламент)
EPHA	EuropeanPublicHealthAlliance Европейски алианс за обществено здраве
EPSCO (Council)	ЗСПЗП (Съвет) Employment, Social Policy, Health and Consumers Affairs (Council) Заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси (Съвет)
ERA / ЕЖА	EuropeanRailwayAgency Европейска железопътна агенция
ESF/ ЕСФ	European Social Fund / Европейски социален фонд
ETUC/ ЕКП	EuropeanTradeUnionConfederation Европейска конфедерация на профсъюзите
EU/ ЕС	European Union / Европейски съюз
EUNPF	EU Health Policy Forum Европейски здравен форум
EY2012/ ЕГ2012	European Year 2012 / Европейска година 2012

FP7/ РП7	7th Framework Programme for Research 7-а рамкова програма за научни изследвания
FSUG	Financial Services User Group Група на потребителите на финансови услуги
GDP/ БВП	Growth Domestic Product Брутен вътрешен продукт
GNAFCC	Global network of age-friendly cities and communities Глобална мрежа на общности и градове, пригодени към нуждите на всички поколения
GNI/ БНД	Gross National Income Брутен национален доход
GUE/NGL	European United Left/Nordic Green (European Parliament) Обединенаевропейска левица/Северназелена левица (Европейски парламент)
ICT/ ИКТ	InformationandCommunicationTechnology Информационни и комуникационни технологии
JPE/ СДЗ	JointEmploymentReport Съвместен доклад за заетостта
JPI/ ИСП	Joint Programming Initiative Инициатива за съвместно планиране
JPND	Joint Programme on Neurodegenerative Diseases Съвместна програма в областта на невродегенеративнитезаболявания
KIC/ ОЗИ	Knowledge and Innovation Community Общност на знание и иновации
LTC	Long-term Care / Дългосрочни грижи
MAFF/МФР	Multi-AnnualFinancialFramework Многогодишна финансова рамка
MEP/Член на ЕП	Member of the European Parliament Член на Европейския парламент
NGO/ НПО	Non Governmental Organisation Неправителствена организация
MIPAA	Madrid International Plan of Action on Ageing Международен план за действие по въпросите на възрастните хора от Мадрид
NRP/ ННР	National Reform Programme Национална програма за реформи
NSR/ НСД	National Social Report/ Национален социален доклад
OEWG	Open ended working group on ageing Отворена работна група по въпросите на застаряването
OMC/ОМК	Open Method of Coordination Отворен метод на координация
R&D/НИРД	Research and Development Научноизследователска и развойна дейност
S&D	Progressive Alliance of Socialists & Democrats (European Parliament) Прогресивен алианс на социалистите и демократите (Европейски парламент)
SCP	Stability and Convergence Programme Програма за стабилност и конвергенция
SEA/ ЕЕА	Single European Act / Единен европейски акт
SIP/ СПИ	Strategic Implementation Plan Стратегически план за изпълнение
SPC/КЗС	Social Protection Committee Комитет за социална закрила
TEU/ ДЕС	Treaty of the European Union / Договор за ЕС
TFUE/ДФЕС	Treaty on the Functioning of the European Union Договор за функционирането на ЕС
TSI PRM	Technical Specification for Interoperability – Persons with reduced mobility
ТСОС ЛНП	Техническа спецификация за оперативна съвместимост – Лица с намалена подвижност
УАРМЕ/ УЕАРМЕ	European Association of Craft, Small and Medium-sized Enterprises
ЕАЗМСР	Европейска асоциация на занаятите и малките и средните предприятия
UN/ ООН	UnitedNations/ Организация на обединените нации
UNCRPD	United Nations Convention on the rights of people with disabilities
КПХУ на	ООН Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания
UNECE	United Nations Economic Commission for Europe
ИКЕ на ООН	Икономическа комисия за Европа на ООН
WHO/СЗО	World Health Organization Световна здравна организация

Благодарности

Тази брошура е изработена от Секретариата на Европейската платформа на възрастните хора AGE и съдържа предимно информация, налична на уебстраниците на европейските институции и други информационни източници, достъпни за широката публика.

Преводът и отпечатването на брошурата на български език са извършени от Български Червен кръст и Фондация „Лале“ и са финансирани от Програма „Европа за гражданите“ по проект „Активни възрастни граждани в Европа“ /2013-2014/. Благодарим на Европейската комисия, Европейския парламент, Съвета на ЕС и членовете на AGE за снимките, използвани в тази публикация.

AGE Platform Europe
Rue Froissart, 111
1040 Brussels, Belgium

Tel. + 32 2 280 14 70
Fax + 32 2 280 15 22
info@age-platform.eu

С подкрепата на Програмата на Европейската общност за заетост и социална солидарност - ПРОГРЕС. Брошурата отразява единствено вижданията на своите автори. ЕК не носи отговорност за информацията, която се съдържа в нея.